

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Skonsolidowany raport kwartalny
za I kwartał 2018 roku

Spis treści

Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego SA			
Wybrane dane finansowe ze sprawozdania finansowego	1		
Śródroczny skrócony skonsolidowany rachunek zysków i strat	2		
Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	2		
Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej	3		
Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym	4		
Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	6		
Informacje uzupełniające	7		
1. Informacje o Banku i Grupie Kapitałowej	7		
2. Istotne zdarzenia w I kwartale 2018 roku	9		
3. Istotne zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego	10		
4. Zgodność z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej	11		
5. Istotne zasady rachunkowości	20		
6. Porównywalność danych finansowych	35		
7. Noty uzupełniające do śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego	38		
7.1. Wynik z tytułu odsetek	38		
7.2. Wynik z tytułu prowizji	38		
7.3. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	39		
7.4. Wynik na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych wg zamortyzowanego kosztu, wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz przychody z tytułu dywidend / wynik na inwestycjach	39		
7.5. Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	39		
7.6. Koszty działania	40		
7.7. Odpis z tytułu strat oczekiwanych / odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	40		
7.8. Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	41		
7.9. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	41		
7.10. Inwestycyjne papiery wartościowe	42		
7.11. Kredyty i inne należności udzielone klientom	42		
7.12. Zobowiązania wobec innych banków	45		
7.13. Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	45		
7.14. Zobowiązania wobec klientów	46		
7.15. Rezerwy	46		
7.16. Wartość godziwa	47		
7.17. Łączny współczynnik kapitałowy	49		
8. Wskazanie czynników, które mogą mieć wpływ na wyniki finansowe w kolejnych kwartałach	50		
9. Pozycje pozabilansowe	50		
10. Emisje, wykup i spłaty dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych	51		
11. Wyplacone dywidendy	51		
12. Rozliczenie spraw spornych	51		
13. Sezonowość lub cykliczność działalności	52		
14. Transakcje z jednostkami powiązаныmi	53		
15. Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności	54		
16. Inne informacje	56		
Śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie finansowe			
Śródroczny skrócony jednostkowy rachunek zysków i strat		60	
Śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie z całkowitych dochodów		60	
Śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie z sytuacji finansowej		61	
Śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym		62	
Śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie z przepływów pieniężnych		64	
Informacje uzupełniające do śródrocznego skróconego jednostkowego sprawozdania finansowego		65	
1. Wprowadzenie		65	
2. Istotne zasady rachunkowości		74	
3. Porównywalność danych finansowych		89	
4. Istotne zdarzenia w I kwartale 2018 roku		94	
5. Sezonowość lub cykliczność działalności		94	
6. Emisje, wykup i spłaty dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych		94	
7. Wyplacone dywidendy		94	
8. Przejęcia		94	
9. Pozycje pozabilansowe		94	
10. Łączny współczynnik kapitałowy		94	
11. Istotne zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego		95	
12. Transakcje z jednostkami powiązаныmi		95	

WYBRANE DANE FINANSOWE ZE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Wybrane dane finansowe

	1 kwartał 2018 okres od 01.01.2018 do 31.03.2018	1 kwartał 2017 okres od 01.01.2017 do 31.03.2017
Wynik z tytułu odsetek	880,9	815,5
Wynik z tytułu prowizji	318,1	290,8
Wynik na działalności podstawowej	1 256,9	1 135,3
Wynik brutto	446,3	413,8
Zysk netto przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.	322,2	300,2
Zysk na jedną akcję zwykłą (w zł)	2,48	2,31

	stan na 31.03.2018	stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016
Kredyty i inne należności udzielone klientom netto z wyłączeniem Euroobligacji*	90 290,5	87 544,0	80 713,8	78 069,5
Zobowiązania wobec klientów	104 662,1	104 503,3	96 620,7	95 825,4
Aktywa razem	127 310,3	126 013,9	118 850,5	117 477,7
Kapitał własny przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.	12 058,9	11 794,8	10 787,3	10 474,9
Kapitał zakładowy	130,1	130,1	130,1	130,1

*) nie dotyczy danych na 31.03.2018 r.

Podstawowe wskaźniki

	stan na 31.03.2018	stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016
C/I - wskaźnik udziału kosztów (%)	50,0	43,1	49,8	48,5
ROA - wskaźnik zwrotu na aktywach (%)	1,2	1,2	1,1	1,1
ROE - wskaźnik zwrotu z kapitału (%)	12,4	12,6	12,0	11,7
NIM - marża odsetkowa netto (%)	2,94	2,94	2,75	2,67
L/D - współczynnik kredyty do depozytów (%)	86,3	83,8	83,5	81,5
Łączny współczynnik kapitałowy (%)	16,1	16,7	14,3	14,7

Objaśnienia:

C/I - wskaźnik udziału kosztów - relacja kosztów ogółem do dochodów z działalności operacyjnej w układzie rodzajowym.

ROA - wskaźnik zwrotu na aktywach - stosunek zysku netto przypadającego akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A. z 4 kolejnych kwartałów do średniego stanu aktywów z 5 kolejnych kwartałów.

ROE - wskaźnik zwrotu z kapitału - stosunek zysku netto przypadającego akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A. z 4 kolejnych kwartałów do średniego stanu kapitałów własnych z 5 kolejnych kwartałów.

NIM - stosunek sumy wyniku odsetkowego netto z 4 kolejnych kwartałów do średnich aktywów odsetkowych z 5 kolejnych kwartałów.

L/D - współczynnik kredyty do depozytów - relacja kredytów i innych należności udzielonych klientom netto z wyłączeniem Euroobligacji do zobowiązań wobec klientów.

Łączny współczynnik kapitałowy - relacja między funduszami własnymi a aktywami i zobowiązaniami pozabilansowymi z uwzględnieniem wag ryzyka.

Śródroczny skrócony skonsolidowany rachunek zysków i strat

	Nr noty	I kwartał 2018 okres od 01.01.2018 do 31.03.2018	I kwartał 2017 okres od 01.01.2017 do 31.03.2017
		[MSSF 9]	[MSR 39 - dane nieprzekształcone]
Przychody odsetkowe, w tym:		1 096,4	1 025,3
przychody odsetkowe od aktywów wycenianych wg zamortyzowanego kosztu		1 011,4	nd
pozostałe przychody odsetkowe		85,0	nd
Koszty odsetkowe		215,5	209,8
Wynik z tytułu odsetek	7.1	880,9	815,5
Przychody z tytułu prowizji		350,8	323,2
Koszty prowizji		32,7	32,4
Wynik z tytułu prowizji	7.2	318,1	290,8
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	7.3	34,0	17,6
Wynik na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych wg zamortyzowanego kosztu	7.4	5,4	nd
Wynik na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz przychody z tytułu dywidend	7.4	32,2	nd
Wynik na inwestycjach	7.4	nd	10,2
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	7.5	-16,0	0,4
Wynik na pozostałej działalności podstawowej		2,3	0,8
Wynik na działalności podstawowej		1 256,9	1 135,3
Koszty działania	7.6	628,3	565,6
Odpisy z tytułu strat oczekiwanych	7.7	94,8	nd
Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	7.7	nd	76,5
Podatek od niektórych instytucji finansowych		87,5	79,4
Zysk brutto		446,3	413,8
Podatek dochodowy		124,1	113,6
Zysk netto przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.		322,2	300,2
Zysk netto przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.		322,2	300,2
Średnia ważona liczba akcji zwykłych		130 100 000	130 100 000
Zysk na jedną akcję zwykłą (w zł)		2,48	2,31

W okresie pierwszego kwartału 2018 i 2017 roku w Grupie nie wystąpiło zaniechanie istotnej działalności. Wartość rozwodnionego zysku na jedną akcję pokrywa się z wartością zysku na jedną akcję zwykłą.

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

	I kwartał 2018 okres od 01.01.2018 do 31.03.2018	I kwartał 2017 okres od 01.01.2017 do 31.03.2017
	[MSSF 9]	[MSR 39 - dane nieprzekształcone]
Zysk netto za okres sprawozdawczy	322,2	300,2
Pozostałe całkowite dochody netto, w tym:	189,7	12,1
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat	189,6	12,1
Pozycje, które nie zostaną przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat	0,1	0,0
Całkowity dochód netto za okres sprawozdawczy, w tym:	511,9	312,3
- przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.	511,9	312,3

Śródroczny skrócony skonsolidowany rachunek zysków i strat oraz śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów należy analizować łącznie z notami uzupełniającymi do śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

	Nr noty	stan na 31.03.2018 [MSSF 9]	stan na 31.12.2017 [MSR 39 – dane nieprzekształcone]	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016
Aktywa					
Kasa, środki w Banku Centralnym		2 042,4	2 815,2	1 250,0	1 825,0
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	7.8	2 017,4	2 234,5	1 125,7	1 113,4
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	7.9	1 263,6	1 314,8	2 715,8	3 943,9
Pochodne instrumenty zabezpieczające		960,6	967,2	1 259,1	1 338,6
Inwestycyjne papiery wartościowe	7.10	29 135,7	25 907,4	26 569,7	25 721,3
Kredyty i inne należności udzielone klientom	7.11	90 290,5	91 108,1	84 399,5	81 979,5
Inwestycje w jednostki stowarzyszone wyceniane metodą praw własności		1,3	1,3	0,0	0,0
Rzeczowe aktywa trwałe		538,1	549,0	580,2	578,0
Wartości niematerialne		427,5	431,0	415,1	426,2
Aktywa przeznaczone do sprzedaży		10,9	11,1	19,7	31,8
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego		274,6	257,1	181,7	237,2
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego		1,8	0,0	0,2	0,3
Inne aktywa		345,9	417,2	333,8	282,5
Aktywa razem		127 310,3	126 013,9	118 850,5	117 477,7
Zobowiązania					
Zobowiązania wobec innych banków	7.12	6 288,8	4 109,0	5 606,6	5 043,0
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	7.13	1 044,9	1 714,3	1 736,6	1 590,8
Pochodne instrumenty zabezpieczające		622,6	699,2	1 206,4	1 468,1
Zobowiązania wobec klientów	7.14	104 662,1	104 503,3	96 620,7	95 825,4
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych		302,2	300,3	872,0	866,4
Zobowiązania podporządkowane		632,4	626,9	634,2	664,9
Rezerwy	7.15	123,7	100,0	72,9	73,8
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		244,8	232,9	24,1	121,3
Inne zobowiązania		1 329,9	1 933,2	1 287,6	1 346,8
Zobowiązania razem		115 251,4	114 219,1	108 061,1	107 000,5
Kapitał własny					
Kapitał akcyjny		130,1	130,1	130,1	130,1
Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej		956,3	956,3	956,3	956,3
Skumulowane inne całkowite dochody		684,0	493,2	589,6	577,5
Zyski zatrzymane		10 288,5	10 215,2	9 111,3	8 811,0
Kapitał własny przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego		12 058,9	11 794,8	10 787,3	10 474,9
Udziały niekontrolujące		0,0	0,0	2,1	2,3
Kapitał własny razem		12 058,9	11 794,8	10 789,4	10 477,2
Zobowiązania i kapitał własny razem		127 310,3	126 013,9	118 850,5	117 477,7
Wartość księgowa		12 058,9	11 794,8	10 787,3	10 474,9
Liczba akcji		130 100 000	130 100 000	130 100 000	130 100 000
Wartość księgowa na jedną akcję (w zł)		92,69	90,66	82,92	80,51

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej należy analizować łącznie z notami uzupełniającymi do śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym

1 kwartał 2018

okres od 01.01.2018 do 31.03.2018

	Kapitał akcyjny	Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	Skumulowane inne całkowite dochody	Zyski zatrzymane	Kapitały razem
Kapitał własny na początek okresu	130,1	956,3	493,2	10 215,2	11 794,8
wpływ zmian zasad rachunkowości w związku z wdrożeniem MSSF 9*	-	-	1,1	-249,0	-247,9
Kapitał własny na pocz. Okresu po uwzględnieniu zmian zasad rachunkowości	130,1	956,3	494,3	9 966,2	11 546,9
Wynik netto bieżącego okresu	-	-	-	322,2	322,2
Inne całkowite dochody netto, w tym:	0,0	0,0	189,7	0,0	189,7
zyski / straty z rewaluacji aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	-	57,5	-	57,5
przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	-	-19,1	-	-19,1
zabezpieczenie przepływów pieniężnych	-	-	151,2	-	151,2
aktualizacja wyceny środków trwałych	-	-	0,1	-	0,1
Pozostałe zmiany w kapitale własnym, w tym:	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
wycena motywacyjnych programów pracowniczych	-	-	-	0,1	0,1
Kapitał własny na koniec okresu	130,1	956,3	684,0	10 288,5	12 058,9

*) wpływ zmian zasad rachunkowości w związku z wdrożeniem MSSF 9 został opisany w *Informacjach uzupełniających* w punkcie 4.6. *MSSF 9 Instrumenty finansowe*.

4 kwartały 2017 narastająco

okres od 01.01.2017 do 31.12.2017

[MSR 39 – dane nieprzekształcone]

	Kapitał akcyjny	Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	Skumulowane inne całkowite dochody	Zyski zatrzymane	Udziały niekontrolujące	Kapitały razem
Kapitał własny na początek okresu	130,1	956,3	577,5	8 811,0	2,3	10 477,2
Wynik netto bieżącego okresu	-	-	-	1 403,1	0,0	1 403,1
Inne całkowite dochody netto, w tym:	0,0	0,0	-84,3	0,3	0,0	-84,0
zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny	-	-	192,8	-	-	192,8
przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	-	-	-31,7	-	-	-31,7
rozliczenie wyceny papierów reklasifikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela kredytów i należności	-	-	-0,2	-	-	-0,2
rozliczenie wyceny papierów reklasifikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności	-	-	-32,1	-	-	-32,1
efektywna część powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-	-	-206,0	-	-	-206,0
zbycie środków trwałych	-	-	-0,3	0,3	-	0,0
zyski / straty aktuarialne	-	-	-6,8	-	-	-6,8
Transakcje z akcjonariuszami, w tym:	0,0	0,0	0,0	0,8	-2,3	-1,5
wycena motywacyjnych programów pracowniczych	-	-	-	1,0	-	1,0
rozliczenie nabycia udziałów w spółce zależnej	-	-	-	-0,2	-2,1	-2,3
wypłata dywidendy	-	-	-	-	-0,2	-0,2
Kapitał własny na koniec okresu	130,1	956,3	493,2	10 215,2	0,0	11 794,8

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym c.d.

1 kwartał 2017

okres od 01.01.2017 do 31.03.2017
 [MSR 39 – dane nieprzekształcone]

	Kapitał akcyjny	Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	Skumulo- wane inne całkowite dochody	Zyski zatrzymane	Udziały niekontro- lujące	Kapitały razem
Kapitał własny na początek okresu	130,1	956,3	577,5	8 811,0	2,3	10 477,2
Wynik netto bieżącego okresu	-	-	-	300,2	0,0	300,2
Inne całkowite dochody netto, w tym:	0,0	0,0	12,1	0,0	0,0	12,1
zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny	-	-	28,3	-	-	28,3
przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	-	-	-6,2	-	-	-6,2
rozliczenie wyceny papierów reklasifikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności	-	-	-7,7	-	-	-7,7
rozliczenie wyceny papierów reklasifikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela kredytów i należności	-	-	-0,1	-	-	-0,1
efektywna część powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-	-	-2,2	-	-	-2,2
Pozostałe zmiany w kapitale własnym, w tym:	0,0	0,0	0,0	0,1	-0,2	-0,1
wycena motywacyjnych programów pracowniczych	-	-	-	0,1	-	0,1
wypłata dywidendy	-	-	-	-	-0,2	-0,2
Kapitał własny na koniec okresu	130,1	956,3	589,6	9 111,3	2,1	10 789,4

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym należy analizować łącznie z notami uzupełniającymi do śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

	I kwartał 2018 okres od 01.01.2018 do 31.03.2018	I kwartał 2017 okres od 01.01.2017 do 31.03.2017
	[MSSF 9]	[MSR 39 dane nieprzekształcone]
Zysk netto przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.	322,2	300,2
Korekty, w tym:	-1 236,0	235,5
Amortyzacja	43,7	46,1
Odsetki naliczone (z rachunku zysków i strat)	-880,9	-815,5
Odsetki zapłacone	-210,1	-205,0
Odsetki otrzymane	956,2	939,0
Dywidendy otrzymane	0,0	-0,1
Zyski (straty) z działalności inwestycyjnej	0,6	-0,3
Podatek dochodowy (z rachunku zysków i strat)	124,1	113,6
Podatek dochodowy zapłacony	-78,7	-155,2
Zmiana stanu rezerw	6,8	-0,9
Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych innym bankom	94,9	-18,5
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	-86,2	1 321,7
Zmiana stanu inwestycyjnych papierów wartościowych	-2 957,0	295,2
Zmiana wyceny instrumentów pochodnych	-23,2	-111,9
Zmiana stanu pochodnych instrumentów zabezpieczających	81,2	-184,4
Zmiana stanu należności od klientów	452,6	-2 427,4
Zmiana stanu pozostałych aktywów	63,5	-39,7
Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	2 124,8	604,8
Zmiana stanu zobowiązań wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-507,7	164,2
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	157,0	799,5
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań	-597,6	-89,7
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	-913,8	535,7
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych	-15,5	-18,7
Zbycie rzeczowych aktywów trwałych	0,0	0,5
Nabycie wartości niematerialnych	-14,3	-6,9
Nabycie aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności	0,0	-1 049,1
Odsetki otrzymane od aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności	0,0	1,4
Otrzymane dywidendy	0,0	0,1
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	-29,8	-1 072,7
Zaciągnięcie kredytów długoterminowych	378,7	346,0
Splata kredytów długoterminowych	-321,3	-383,7
Splata odsetek od kredytów długoterminowych	-5,7	-6,9
Dywidendy wypłacone	0,0	-0,2
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	51,7	-44,8
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych	-63,5	-248,9
Zwiększenie / zmniejszenie środków pieniężnych netto	-891,9	-581,8
Środki pieniężne na początek okresu	4 598,2	2 758,7
Środki pieniężne na koniec okresu	3 706,3	2 176,9

Śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych należy analizować łącznie z notami uzupełniającymi do śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Informacje uzupełniające

1. Informacje o Banku i Grupie Kapitałowej

1.1. Podstawowe Informacje o Banku

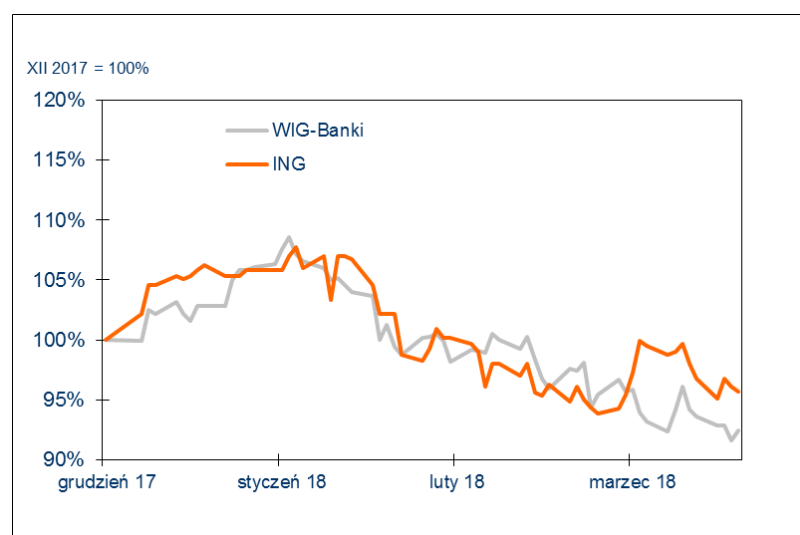
ING Bank Śląski S.A. („Spółka dominująca”, „Jednostka dominująca”, „Bank”) z siedzibą Centrali w Katowicach, przy ul. Sokolskiej 34, został wpisany do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Katowicach, Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS 5459. Spółce dominującej nadano numer statystyczny REGON 271514909 oraz numer identyfikacji podatkowej NIP 634-013-54-75.

1.2. Zakres działania, czas trwania

ING Bank Śląski S.A. oferuje szeroki zakres usług bankowych świadczonych na rzecz klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych zgodnie z zakresem usług określonym w statucie Banku. Bank prowadzi operacje zarówno w złotych, jak i w walutach obcych oraz aktywnie uczestniczy w obrocie na krajowym i na zagranicznych rynkach finansowych. Zakres oferowanych przez Bank usług został rozszerzony o działalność leasingową i faktoringową, w związku z nabyciem w roku 2012 nowych spółek. Ponadto poprzez podmioty zależne Grupa prowadzi także działalność pośrednictwa i obrotu nieruchomościami, wynajmu nieruchomości, doradztwa i pośrednictwa finansowego oraz świadczy inne usługi finansowe. Czas trwania Spółki dominującej oraz jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej jest nieoznaczony.

1.3. Kapitał zakładowy

Kapitał zakładowy ING Banku Śląskiego S.A. wynosi 130.100.000 zł i dzieli się na 130.100.000 sztuk akcji zwykłych na okaziciela o wartości nominalnej 1,00 zł każda. Akcje Banku są notowane na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych (sektor banki). Cena akcji ING Banku Śląskiego S.A. na dzień 31.03.2018 roku wyniosła 196,8 zł, w porównaniu z 172,1 zł na dzień 31.03.2017. W okresie 3 miesięcy 2018 roku cena akcji ING Banku Śląskiego S.A. kształtowała się następująco:

1.4. Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

ING Bank Śląski S.A. jest podmiotem dominującym Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. („Grupa Kapitałowa”, „Grupa”). Skład Grupy na dzień 31 marca 2018 roku przedstawiał się następująco:

Nazwa	Rodzaj działalności	Siedziba	% udziału Grupy w kapitale zakładowym	% udziału Grupy w głosach na WZ	Ujęcie w sprawozdaniu Grupy
ING ABL Polska S.A.	holding finansowy	Katowice	100	100	konsolidacja pełna
ING Commercial Finance S.A.*	usługi faktoringowe	Warszawa	100	100	konsolidacja pełna
ING Lease (Polska) Sp. Z o.o.**	usługi leasingowe	Warszawa	100	100	konsolidacja pełna
ING Usługi dla Biznesu S.A.	usługi księgowo, kadrowo-płacowe	Katowice	100	100	konsolidacja pełna
Nowe Usługi S.A.	edukacja i promocja na rzecz rynku finansowego oraz Certyfikatów TURBO	Katowice	100	100	konsolidacja pełna
Solver Sp. Z o.o.	organizacja wypoczynku i szkoleń	Katowice	100	100	konsolidacja pełna
ING Bank Hipoteczny S.A.***	usługi bankowe	Katowice	100	100	konsolidacja pełna
Twisto Polska Sp. Z o.o	usługi w zakresie technologii informatycznych i komputerowych	Warszawa	20	20	konsolidacja metodą praw własności

*) ING Bank Śląski S.A. posiada pośredni udział w spółce poprzez ING ABL Polska S.A.

**) ING Bank Śląski S.A. posiada pośredni udział w spółce poprzez ING ABL Polska S.A. W skład grupy kapitałowej ING Lease (Polska) Sp. Z o.o. wchodzi również 9 spółek celowych, w których ING Lease (Polska) Sp. Z o.o. posiada 100% udziałów.

***) W dniu 16 stycznia 2018 roku ING Bank Śląski S.A. uzyskał od Komisji Nadzoru Finansowego zezwolenie na utworzenie banku hipotecznego pod nazwą „ING Bank Hipoteczny Spółka Akcyjna” z siedzibą w Katowicach. Spółkę ING Bank Hipoteczny Spółka Akcyjna (ING Bank Hipoteczny S.A.) zawiązano aktem notarialnym w dniu 26 lutego 2018 roku. ING Bank Hipoteczny S.A. jest w trakcie procesu uzyskiwania zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego na rozpoczęcie działalności operacyjnej.

1.5. Akcjonariat ING Banku Śląskiego S.A.

ING Bank Śląski S.A. jest spółką zależną od ING Bank NV, który według stanu na dzień 31 marca 2018 roku posiadał 75% udziału w kapitale zakładowym ING Banku Śląskiego oraz 75% udziałów w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu ING Banku Śląskiego S.A. ING Bank NV wchodzi w skład Grupy Kapitałowej, określanej na potrzeby niniejszego sprawozdania finansowego jako Grupa ING.

Według aktualnych informacji akcjonariuszami posiadającymi 5 i więcej procent głosów na Walnym Zgromadzeniu ING Banku Śląskiego Spółka Akcyjna były następujące podmioty:

Lp.	Podmiot	Liczba akcji i głosów	% ogólnej liczby akcji i głosów na WZ
1.	ING Bank NV	97.575.000	75,00
2.	AVIVA Otwarty Fundusz Emerytalny AVIVA BZ WBK	10.100.000	7,76

1.6. Stan posiadania akcji ING Banku Śląskiego przez członków Rady Nadzorczej Banku oraz członków Zarządu Banku

Członkowie Zarządu Banku i Rady Nadzorczej Banku na dzień 31.03.2018 roku nie posiadali akcji ING Banku Śląskiego S.A., podobnie jak na dzień przekazania do publicznej wiadomości sprawozdania finansowego za poprzedni okres sprawozdawczy.

1.7. Zatwierdzenie sprawozdań

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za okres od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku zostało zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie ING Banku Śląskiego S.A. w dniu 5 kwietnia 2018 roku.

Niniejsze śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone przez Zarząd Banku w dniu 8 maja 2018 roku.

2. Istotne zdarzenia w I kwartale 2018 roku

2.1. Aktualizacja ratingów przez agencję Moody's

W dniu 23 marca 2018 r. agencja ratingowa Moody's Investors Service („Moody's”) zaktualizowała ratingi kredytowe Banku.

Podwyższone zostały następujące ratingi:

- 1) Długookresowy rating depozytów: do „A2” (perspektywa „Stabilna”) z „A3” (perspektywa „Pozytywna”),
- 2) Krótkookresowy rating depozytów: do „P-1” z „P-2”,
- 3) Skorygowana ocena indywidualna (Adjusted BCA): do „baa1” z „baa2”,
- 4) Ocena indywidualna (BCA): do „baa2” z „baa3”,
- 5) Długookresowa ocena ryzyka kontrahenta (CR Assessment): do „A1(cr)” z „A2(cr)”.

Jednocześnie Moody's potwierdził krótkoterminową ocenę ryzyka kontrahenta (CR Assessment) na poziomie „P-1(cr)”.

Rating agencji Moody's dla ING Banku Śląskiego S.A. nie jest ratingiem na zlecenie i jest nadawany na podstawie publicznie dostępnych informacji.

Szczegółowe informacje dotyczące ratingów nadanych Bankowi przez agencje ratingowe są opisane w punkcie 16.1 *Ratingi*.

2.2. Podpisanie umów z Bankowym Funduszem Gwarancyjnym w związku z przejęciem Bieszczadzkiej SKOK

W dniu 1 marca 2018 roku Bank zawarł z Bankowym Funduszem Gwarancyjnym dwie umowy w związku z przejęciem 1 września 2017 roku przez ING Bank Śląski S.A. Bieszczadzkiej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej (Bieszczadzka SKOK):

- 1) Umowę Dotacji w kwocie 11,8 mln zł przeznaczonej na pokrycie 100% różnicy pomiędzy wartością bilansową wszystkich przejmowanych praw majątkowych a wartością bilansową zobowiązań z tytułu środków gwarantowanych,
- 2) Umowę Gwarancji Pokrycia Strat wynikających z przejętych praw majątkowych.

2.3. Sprzedaż portfela wierzytelności niepracujących

W dniu 22 lutego 2018 roku Bank zawarł umowę dotyczącą sprzedaży należności korporacyjnych z portfela z rozpoznaną utratą wartości. W wyniku transakcji portfel należności nieregularnych zmniejszył się o 85,6 mln zł. Pozytywny wpływ transakcji na wynik brutto Banku wyniósł 1,1 mln zł.

2.4. Uzyskanie zezwolenia KNF na utworzenie banku hipotecznego.

W dniu 16 stycznia 2018 roku Bank uzyskał od Komisji Nadzoru Finansowego zezwolenie na utworzenie banku hipotecznego pod nazwą „ING Bank Hipoteczny Spółka Akcyjna” z siedzibą w Katowicach. Spółkę ING Bank Hipoteczny Spółka Akcyjna (ING Bank Hipoteczny S.A.) zawiązano aktem notarialnym w dniu 26 lutego 2018 roku.

Kapitał zakładowy ING Banku Hipotecznego S.A. wynosi 120.000.000 PLN i został w całości objęty przez ING Bank Śląski S.A. Akcje ING Banku Hipotecznego S.A. zostały pokryte wkładem pieniężnym.

3. Istotne zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego

3.1. Wysokość składki rocznej na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków

W dniu 26 kwietnia 2018 r. Bank otrzymał informację o wysokości składki rocznej na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków za 2018 rok. Wynosi ona 58,2 mln PLN, łącznie z korektą składki wniesionej w 2017 roku. Cała ta kwota została zaksięgowana w ciężar kosztów pierwszego kwartału 2018 roku i prezentowana jest w rachunku zysków i strat w pozycji *Koszty działania*.

3.2. Walne Zgromadzenie ING Banku Śląskiego S.A.

W dniu 5 kwietnia 2018 roku odbyło się Walne Zgromadzenie ING Banku Śląskiego S.A., na którym podjęto uchwały w sprawie:

- zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego za 2017 rok (sprawozdanie jednostkowe i skonsolidowane),
- zatwierdzenia sprawozdania Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. w 2017 roku, obejmującego sprawozdanie z działalności ING Banku Śląskiego S.A., w tym oświadczenia o stosowaniu zasad ładu korporacyjnego ,
- przyjęcia sprawozdań Rady Nadzorczej za 2017 rok oraz oceny polityki wynagradzania Banku,
- udzielenia absolutorium z wykonania obowiązków w 2017 roku Członkom Zarządu i Członkom Rady Nadzorczej,
- oceny spełniania przez Członków Rady Nadzorczej wymogów, o których mowa w art. 22aa Prawa bankowego (ocena adekwatności),
- podziału zysku za 2017 rok oraz niepodzielonego zysku z lat ubiegłych,
- procedury wypłaty dywidendy,
- wypłaty dywidendy za 2017 rok
- zmian w Statucie ING Banku Śląskiego S.A.,
- zmian w składzie Rady Nadzorczej (opis w punkcie 3.2 *Zmiany w składzie Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A.*).

3.3. Zmiany w składzie Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A.

w dniu 9 marca 2018 roku Pan Christopher J. Steane złożył rezygnację z funkcji członka Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A., z dniem 5 kwietnia 2018 roku, ze względu na planowane przejście na emeryturę. Jednocześnie, w dniu 5 kwietnia 2018 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie ING Banku Śląskiego S.A. powołało pana Michała Szczurka w skład Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A.

4. Zgodność z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej

Niniejsze śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za I kwartał 2018 roku zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 34 *Sprawozdawczość Śródroczna* w wersji zatwierdzonej przez Komisję Europejską i obowiązującej na dzień sprawozdawczy, tj. 31 marca 2018 roku oraz zgodnie z wymogami określonymi w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych (Dz. U. z 2009 roku, Nr 33, poz. 259) z późniejszymi zmianami.

Prezentowane sprawozdanie finansowe zostało przygotowane w wersji skróconej. Śródroczne skrócone sprawozdanie finansowe nie obejmuje wszystkich informacji oraz ujawnień wymaganych w rocznym sprawozdaniu finansowym i należy je czytać łącznie ze sprawozdaniem finansowym Banku za rok zakończony 31 grudnia 2017 roku, które zostało zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie ING Banku Śląskiego S.A. w dniu 5 kwietnia 2018 roku.

Śródroczny skrócony skonsolidowany rachunek zysków i strat, śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów, śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym i śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych za okres od 01.01.2018 roku do 31.03.2018 roku oraz śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 31.03.2018 roku wraz z danymi porównywalnymi zostały sporządzone przy zastosowaniu takich samych zasad rachunkowości dla każdego z okresów z wyjątkiem zmian wynikających z wdrożenia MSSF 9 zastępującego MSR 39 "Instrumenty Finansowe: Ujmowanie i wycena". Zmiany dotyczą klasyfikacji i wyceny aktywów i zobowiązań finansowych oraz utraty wartości aktywów finansowych. Grupa podjęła decyzję o retrospektywnym zastosowaniu zasad w zakresie klasyfikacji, wyceny oraz utraty wartości poprzez korektę bilansu otwarcia na dzień 1 stycznia 2018, bez korygowania okresów porównawczych.

4.1. Kontynuacja działalności

Niniejsze śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez jednostki wchodzące w skład Grupy w dającej się przewidzieć przyszłości, tzn. przez okres co najmniej 1 roku od dnia bilansowego. Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania przez Zarząd Banku nie stwierdza się istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności przez Grupę Kapitałową.

4.2. Działalność zaniechana

W okresie pierwszego kwartału 2018 i 2017 roku w Grupie nie wystąpiło zaniechanie istotnej działalności.

4.3. Zakres podmiotowy i waluta sprawozdania

Niniejsze śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej za I kwartał 2018 roku zawiera dane Banku oraz jego jednostek zależnych i stowarzyszonych (razem zwanych "Grupą"). Niniejsze śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzane w złotych polskich („PLN”). Wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są po zaokrągleniu do miliona złotych. W związku z tym mogą wystąpić przypadki matematycznej niespójności w sumowaniach lub pomiędzy poszczególnymi notami.

4.4. Dane porównawcze

Dane porównawcze obejmują okres od 01.01.2017 roku do 31.03.2017 roku dla śródrocznego skróconego skonsolidowanego rachunku zysków i strat, śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania z całkowitych dochodów oraz śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych, dodatkowo na dzień 31.12.2017 roku dla śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania ze zmian w kapitale własnym, a w przypadku śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej dane na dzień 31.12.2017 roku, 31.03.2017 roku oraz 31.12.2016 roku. W związku z wdrożeniem od 1 stycznia 2018 roku MSSF 9 zastępującego MSR 39 Grupa podjęła decyzję o retrospektywnym zastosowaniu zasad w zakresie klasyfikacji, wyceny oraz utraty wartości poprzez korektę bilansu otwarcia na dzień 1 stycznia 2018, bez korygowania okresów porównawczych.

4.5. Zmiany w standardach rachunkowości

W niniejszym śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zastosowano takie same zasady rachunkowości, jakie zastosowano przy sporządzaniu rocznego pełnego skonsolidowanego sprawozdania finansowego za 2017 rok (Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za okres od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku) oraz standardy i interpretacje zatwierdzone przez Unię Europejską obowiązujące dla okresów rocznych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie tj.:

Zmiana	Wpływ na sprawozdanie Grupy
MSSF 9 „Instrumenty finansowe”	W momencie początkowego zastosowania, nowy standard miał wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy. Szczegółowe informacje o wpływie zastosowania nowego standardu zostały zaprezentowane w punkcie 4.6.
Wyjaśnienia do MSSF 15 „Przychody z umów z klientami”	Zastosowanie przedmiotowych wyjaśnień do standardu nie wywiera istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 4 „Zastosowanie MSSF 9 Instrumenty finansowe z MSSF 4 Umowy ubezpieczeniowe.”	Zmiana nie wywiera wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.
MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” z uwzględnieniem zmiany w zakresie daty zastosowania	Wdrożenie MSSF 15 nie miało istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy. W punkcie 5. <i>Istotne zasady rachunkowości</i> przedstawiono opis polityki rachunkowości w tym zakresie.
Coroczne zmiany Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej realizowanych w latach 2014-2016 (opublikowane w grudniu 2016 roku). Dotyczy MSSF 1, MSSF 12 i MSR 28.	Implementacja poszczególnych zmian nie wywiera wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 2 „Klasyfikacja i wycena transakcji płatności w formie akcji”	Implementacja zmiany do standardu nie wywiera istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSR 40 „Przeniesienie nieruchomości inwestycyjnych”	Implementacja zmiany do standardu nie wywiera wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy. Bank nie zidentyfikował nieruchomości, które zgodnie z zaktualizowanymi wytycznymi podlegałyby innej klasyfikacji.

MSSF 9 „Wcześniejsze spłaty z ujemną rekompensatą”	Implementacja zmiany do standardu nie miała wpływu na sposób klasyfikacji aktywów finansowych Grupy.
KIMSF 22 „Transakcje w walucie obcej oraz wynagrodzenie wypłacane lub otrzymywane z góry”	Implementacja interpretacji nie miała wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.

Standardy i interpretacje, które zostały wydane, ale jeszcze nie obowiązują, ponieważ nie zostały zatwierdzone przez Unię Europejską lub zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, ale nie zostały wcześniej zastosowane przez Grupę zaprezentowane zostały w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy za 2017 rok. W pierwszym kwartale bieżącego roku, opublikowano następujące zmiany do standardów rachunkowości:

Zmiana (w nawiasie data zastosowania)	Wpływ na sprawozdanie Grupy
Odniesienia do założeń koncepcyjnych MSSF (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2020)	Grupa jest w trakcie analizy wpływu wprowadzonych zmian na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSR 19 „Korekta planu, ograniczenie lub rozliczenie” (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2019 lub później)	Na obecnym etapie analiz, Grupa nie oczekuje istotnego wpływu implementacji zmian na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2021 lub później)	W ocenie Grupy, implementacja wytycznych MSSF 17 nie będzie wywierała wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.

Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania do publikacji, biorąc pod uwagę toczący się w UE proces wprowadzania standardów MSSF oraz prowadzoną przez Spółkę działalność, w zakresie stosowanych przez Spółkę zasad rachunkowości nie ma różnicy między standardami MSSF, które weszły w życie, a standardami MSSF zatwierdzonymi przez UE.

4.6. MSSF 9 Instrumenty finansowe

MSSF 9 “Instrumenty Finansowe” został opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości w lipcu 2014 roku i został zatwierdzony do stosowania przez Unię Europejską w listopadzie 2016 roku. MSSF 9 zastępuje MSR 39 “Instrumenty Finansowe: Ujmowanie i wycena” i zawiera wymagania w zakresie klasyfikacji i wyceny aktywów i zobowiązań finansowych, utraty wartości aktywów finansowych oraz rachunkowości zabezpieczeń. Nowe wymagania obowiązują od 1 stycznia 2018 roku. Grupa podjęła decyzję o retrospektywnym zastosowaniu zasad w zakresie klasyfikacji, wyceny oraz utraty wartości poprzez korektę bilansu otwarcia na dzień 1 stycznia 2018, bez korygowania okresów porównawczych.

Raportowany wpływ zastosowania zasad MSSF 9 na datę 1 stycznia 2018 roku może ulec zmianie, w szczególności z uwagi na fakt, iż:

- w sektorze bankowym w Polsce nadal trwają dyskusje w zakresie interpretacji nowych wymagań w niektórych obszarach np. prezentacji wartości brutto należności kredytowych czy wyceny należności kredytowych według wartości godziwej przez rachunek wyników;
- ze strony KNF spodziewane są rekomendacje nadzorcze w zakresie poszczególnych elementów składowych procesu klasyfikacji i wyceny oraz utraty wartości, w szczególności w związku z oczekiwaną przez sektor bankowy nowelizacją Rekomendacji R Komisji Nadzoru Finansowego;
- nowe modele szacowania odpisów z tytułu strat oczekiwanych podlegają walidacjom oraz backtestingowi parametrów.

4.6.1. Klasyfikacja i wycena

MSSF 9 bazuje na jednolitym podejściu do klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych w oparciu o model biznesowy w zakresie zarządzania aktywami finansowymi oraz charakterystykę wynikających z umowy przepływów pieniężnych dla składnika aktywów finansowych.

Zgodnie z MSSF 9 aktywa finansowe klasyfikowane są do jednej z następujących kategorii:

- wycenianych w zamortyzowanym koszcie;
- wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody;
- wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy.

MSSF 9 wprowadza dwa kryteria, które determinują klasyfikację i wycenę aktywów finansowych:

- ocenę modelu biznesowego - przeprowadzana jest w celu ustalenia, w jaki sposób składnik aktywów finansowych jest zarządzany pod kątem jego klasyfikacji do kategorii:
 - utrzymywanych zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest utrzymywanie aktywów finansowych dla uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy,
 - utrzymywanych zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy jak i sprzedaż składnika aktywów finansowych lub
 - utrzymywanych w innych celach biznesowych oraz
- ocenę czy przepływy pieniężne wynikające z umowy są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (ang.: *Solely Payments of Principal and Interest*) w walucie, w której denominowany jest składnik aktywów finansowych. Wnioski z analizy stanowią potwierdzenie czy aktywo będzie wyceniane zgodnie z modelem biznesowym czy też w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Modele biznesowe

Struktura modeli biznesowych bazuje na aktualnej strukturze organizacyjnej Grupy. Została ona szczegółowo przeanalizowana oraz oceniona w oparciu o czynniki wpływające na decyzje biznesowe w zakresie zarządzania aktywami finansowymi.

W rezultacie oceny, Grupa przyporządkowała wszystkie instrumenty dłużne i należności o charakterze kredytowym do jednego z modeli biznesowych:

- „Utrzymywanie” zakładającego utrzymywanie aktywów finansowych dla uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, do którego zaliczono aktywa finansowe, które były kwalifikowane zgodnie z wytycznymi MSR 39 do kategorii „Pożyczki i należności” oraz „Inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności”;
- „Utrzymywanie i Sprzedaż” tj. aktywów finansowych utrzymywanych dla uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy jak i sprzedaży, do którego zakwalifikowano aktywa finansowe, które były kwalifikowane zgodnie z wytycznymi MSR 39 do kategorii „Aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży”;
- „Inne” - utrzymywanych w innych celach biznesowych, które zgodnie z wytycznymi MSR 39 były zakwalifikowane jako aktywa finansowe przeznaczone do obrotu.

Analiza charakterystyki przepływów pieniężnych

Aktywa finansowe utrzymywane w ramach poszczególnych modeli biznesowych zostały podzielone na mniejsze portfele na podstawie analizy warunków umownych oferty produktowej. Ocena charakterystyki przepływów pieniężnych została zrealizowana dla wybranej próby umów z tych portfeli poprzez analizę warunków umownych oraz na podstawie analizy danych systemowych, które określają rozkład w czasie i kwotę realizowanych przepływów pieniężnych. Celem analizy była identyfikacja elementów, których nie można by uznać za spłatę kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. W trakcie oceny analizowano następujące obszary umów:

- warunki wcześniejszej spłaty,
- dźwignie finansowe, które zwiększają zmienność przepływów pieniężnych w wyniku czego nie mają one ekonomicznych cech właściwych odsetkom,
- warunki, które potencjalnie mogłyby ograniczać roszczenia prawne do określonych aktywów kredytobiorcy,
- warunki, które modyfikują zapłatę za wartość pieniądza w czasie.

Aktywa finansowe, dla których przepływy pieniężne nie stanowią spłaty kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty obligatoryjnie wyceniane są w wartości godziwej przez wynik finansowy niezależnie od modelu biznesowego.

Zobowiązania finansowe

MSSF 9 nie zmienia istotnie wymagań w zakresie zobowiązań finansowych w porównaniu do wymagań wynikających z MSR 39. Jedyna zmiana dotyczy prezentacji komponentu wyceny, odzwierciedlającego ryzyko kredytowe w zakresie zobowiązań desygnowanych do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy na moment początkowego ujęcia. Komponent ten prezentowany jest w odpowiedniej pozycji innych całkowitych dochodów. Zmiana wymagań w tym zakresie nie miała wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy, ponieważ Grupa nie desygnowała zobowiązań do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Wpływ zmian w klasyfikacji i wycenie

Zastosowanie wytycznych MSSF 9 w obszarze klasyfikacji i wyceny spowodowało następujące najistotniejsze zmiany:

- W ramach składników aktywów finansowych Grupy zidentyfikowane zostały ekspozycje kredytowe, które w konstrukcji oprocentowania zawierają dźwignię finansową. Przepływy pieniężne realizowane z tego typu aktywów, zgodnie z wymaganiami MSSF 9, nie stanowią wyłącznie spłaty kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostającej do spłaty, w związku z tym są obligatoryjnie wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Wartość bilansowa tych ekspozycji kredytowych na datę 1 stycznia 2018 roku wynosi 278 mln złotych. Różnica wartości godziwej tych aktywów w stosunku do wyceny wg zamortyzowanego kosztu (wg MSR 39) jest niematerialna, w związku z tym kwestia ta nie ma wpływu na poziom kapitałów Grupy a jedynie na ujawnienia dotyczące kredytów i należności. Ekspozycje kredytowe zakwalifikowane do wyceny w wartości godziwej prezentowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Kredyty i inne należności udzielone klientom” a ich wartość ujawniana jest w notach uzupełniających.
- Mniejszościowe strategiczne inwestycje kapitałowe Grupy zgodnie z MSR 39 były wyceniane w oparciu o cenę nabycia. Grupa podjęła nieodwołalną decyzję o klasyfikacji przedmiotowych inwestycji kapitałowych do wyceny przez inne całkowite dochody, zgodnie z wymaganiami MSSF 9. Wytyczne MSSF 9 w tym zakresie ograniczają możliwość zastosowania wyceny tych aktywów według ceny nabycia. Ujęcie oszacowanej wartości

godziwej tych aktywów finansowych na datę pierwszego zastosowania MSSF 9 spowodowało powiększenie kapitału z aktualizacji wyceny na kwotę 62,2 mln złotych (bez efektu podatkowego, korekta nr 2 w tabeli z podsumowaniem wpływu w punkcie 4.6.4).

- Przed zastosowaniem zasad MSSF 9 pewne portfele aktywów były przedmiotem reklasyfikacji pomiędzy kategoriami finansowymi zgodnie z wytycznymi MSR 39. W ramach reklasyfikowanych aktywów były pozycje objęte rachunkowością zabezpieczeń wartości godziwej, dla której w wyniku reklasyfikacji unieważnione zostały powiązania zabezpieczające. Retrospektywne zastosowanie zasad MSSF 9 spowodowało usunięcie z bilansu niezamortyzowanych korekt ewidencyjnych wprowadzonych zgodnie z wytycznymi MSR 39 w tym zakresie. Na dzień 1 stycznia 2018 korekta ma ujemny wpływ na kapitały w wysokości 77,6 mln złotych (bez efektu podatkowego, korekta nr 3 w tabeli z podsumowaniem wpływu w punkcie 4.6.4).

4.6.2. Rachunkowość zabezpieczeń

Na podstawie przepisów przejściowych MSSF 9, Grupa dokonała wyboru polityki, który oznacza, że będzie nadal stosowała wymogi MSR 39 w zakresie rachunkowości zabezpieczeń. Od 1 stycznia 2018 Grupa zastosuje nowe wymogi dotyczące ujawnień w zakresie rachunkowości zabezpieczeń zgodnie ze zmienionym MSSF 7 „Instrumenty Finansowe: Ujawnienia”.

4.6.3. Utrata wartości

Implementacja zasad MSSF 9 miała istotny wpływ na metodologię szacowania odpisów aktualizujących wartość składników aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu.

Koncepcja oczekiwanej straty kredytowej (ECL, ang. *expected credit losses*) opiera się na podejściu zorientowanym na przyszłości (ang. *forward-looking approach*). Wycena oczekiwanych strat kredytowych jest prowadzona w sposób uwzględniający nieobciążoną i ważoną prawdopodobieństwem kwotę, ustalaną poprzez ocenę szeregu możliwych wyników, uwzględniającą racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje dotyczące przeszłych zdarzeń, obecnych warunków oraz prognoz dotyczących przyszłych warunków gospodarczych. Wartość oczekiwanych strat kredytowych odzwierciedla wpływ kilku (najczęściej trzech) scenariuszy makroekonomicznych o różnym prawdopodobieństwie wystąpienia i uwzględnia zmianę wartości pieniądza w czasie. Nowy model szacowania odpisów na oczekiwane straty kredytowe ma zastosowanie do aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu, dłużnych aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz zobowiązań pozabilansowych i gwarancji finansowych.

Do wyceny oczekiwanej straty kredytowej Grupa wykorzystuje dostosowane do wymagań MSSF 9 regulacyjne modele szacowania parametrów ryzyka, które zostały zbudowane dla potrzeb zaawansowanej metody wewnętrznych ratingów. Dla portfeli objętych metodą standardową na potrzeby kapitału regulacyjnego, Grupa przygotowała nowe modele wyceny oczekiwanych strat kredytowych zgodnie z wymaganiami MSSF 9.

Podejście oparte na 3 etapach

Do wyliczenia oczekiwanych strat kredytowych Grupa zastosuje trój etapowe podejście:

- **Etap 1:** wycena odpisu równego kwocie 12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym w stosunku do aktywów finansowych, dla których nie nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego (prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania - PD) od daty początkowego ujęcia. Odpis w Etapie 1 jest kalkulowany w oparciu o 12-miesięczną

oczekiwaną stratę kredytową, odzwierciedlającą stratę oczekiwaną aktywów, które z określonym prawdopodobieństwem mogą wejść w stan niewykonania zobowiązania w okresie nie dłuższym niż następne 12 miesięcy.

- **Etap 2:** wycena odpisu równego oczekiwanym stratom kredytowym w całym okresie życia w stosunku do aktywów finansowych, dla których wystąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego od daty początkowego ujęcia. Odpis w Etapie 2 jest liczony w oparciu o stratę oczekiwaną w całym okresie życia, odzwierciedlającą stratę oczekiwaną aktywów, które z określonym prawdopodobieństwem wejdą w stan niewykonania zobowiązania w całym okresie pozostałym do daty zapadalności.
- **Etap 3:** wycena odpisu równego oczekiwanym stratom kredytowym w całym okresie życia instrumentu w stosunku do aktywów z rozpoznaną utratą wartości, czyli w stanie niewykonania zobowiązania (PD = 100%). Odpis w Etapie 3 jest liczony w oparciu o stratę oczekiwaną w całym okresie życia aktywa finansowego.

Etapy są określane na poziomie pojedynczego składnika aktywów finansowych.

Dodatkowo, dla zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe/POCI (*ang. purchased or originated credit impaired*) oczekiwane straty są rozpoznawane dla całego okresu życia instrumentu. W momencie początkowego ujęcia POCI ujmowane są w wartości godziwej z uwzględnieniem oczekiwanych strat kredytowych.

Ustalenie znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego

Na każdy dzień sprawozdawczy Grupa dokonuje oceny, czy ryzyko kredytowe związane z danym instrumentem finansowym znacznie wzrosło od dnia jego początkowego ujęcia. Grupa identyfikuje istotny wzrost ryzyka kredytowego, skutkujący klasyfikacją ekspozycji do Etapu 2, na podstawie następujących przesłanek:

- Istotny wzrost prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w całym okresie życia ekspozycji,
- Zaklasyfikowanie ekspozycji klienta do tzw. listy obserwacyjnej (*ang.: watch list*),
- Przyznanie udogodnienia w spłacie (*ang.: forbearance*),
- Przeterminowanie płatności o ponad 30 dni,
- Zmiana warunków emisji obligacji klienta z powodów kredytowych,
- Klient posiada kredyt hipoteczny w CHF w ING Banku Śląskim S.A. lub w innym banku.

Istotny wzrost prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w całym okresie życia instrumentu finansowego jest główną przesłanką migracji pomiędzy Etapem 1 a Etapem 2. Przesłanka ta wyznaczana jest poprzez porównanie prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania z momentu początkowego ujęcia do prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w dacie sprawozdawczej w oparciu o analizę części krzywych PD, które w dacie sprawozdawczej pokrywają okres do zapadalności.

Kryterium klasyfikacji aktywa finansowego do Etapu 3: utrata wartości

Kryteria klasyfikacji aktywów finansowych do Etapu 3 zgodnie z wytycznymi MSSF 9 są takie same jak kryteria klasyfikacji aktywów finansowych do aktywów z utratą wartości zgodnie z wymaganiami MSR 39.

Scenariusze makroekonomiczne

Zgodnie z wymaganiami MSSF 9 strata oczekiwana powinna być określana jako kwota ważona prawdopodobieństwem, co zostało zrealizowane poprzez kalkulację oczekiwanej straty kredytowej jako średniej ważonej z wyników dla kilku scenariuszy makroekonomicznych (zwykle trzech: optymistycznego, najlepszej estymacji i stresowego). Strata oczekiwana jest obliczana dla każdego scenariusza osobno, a średnia wartość EL ważona prawdopodobieństwem wynika z wag przypisanych do każdego scenariusza.

Pomiar

Wycena oczekiwanych strat kredytowych opiera się na modelowych parametrach straty oczekiwanej (PD, LGD, EAD) wykorzystywanych obecnie do szacowania kapitału regulacyjnego, kapitału wewnętrznego i odpisów kolektywnych według standardu MSR 39. Modele zostały dostosowane poprzez:

- 1) usunięcie nałożonego na parametry konserwatywno ostrożnościowy (tak jak np. minimalny dopuszczalny poziom PD) i
- 2) uwzględnienie oczekiwanych w przyszłości zmiany parametrów (PD, LGD, EAD) w ujęciu Pit (ang. *point-in-time*) w zależności od zmian wskaźników makroekonomicznych, tj.: stopa bezrobocia, czy wzrost PKB oraz
- 3) analizę ryzyka kredytowego w horyzoncie 12 miesięcznym lub w całym okresie życia.

Parametry straty oczekiwanej są określane na podstawie historycznych zależności statystycznych pomiędzy parametrami a wskaźnikami makroekonomicznymi w oparciu o aktualne prognozy makroekonomiczne dla tych wskaźników. Parametry modeli PD, LGD i EAD zostały skalibrowane według podejścia PIT.

Do obliczenia oczekiwanych strat kredytowych Grupa stosuje formułę $PD \times LGD \times EAD$. Dla ekspozycji o podwyższonym ryzyku kredytowym (Etap 2) strata oczekiwana jest liczona w całym okresie życia ekspozycji (LEL, ang. *Lifetime Expected Loss*) w oparciu o parametry PD, LGD, EAD szacowane również w całym okresie życia ekspozycji. Grupa definiuje LEL jako zdyskontowaną sumę cząstkowych strat w okresie życia ekspozycji, odnoszących się do zdarzeń niewykonania w każdym 12-miesięcznym oknie czasowym. W zakresie ekspozycji w utracie wartości (Etap 3) parametr PD = 100%, natomiast parametry LGD i EAD odzwierciedlają charakterystyki ekspozycji, które są w stanie niewykonania zobowiązania.

Wpływ zmian w zasadach dotyczących utraty wartości

W wyniku zastosowania nowych wymagań MSSF 9 nastąpił wzrost odpisów z tytułu ryzyka kredytowego o 286,3 mln złotych (bez efektu podatkowego oraz wyłączając korektę dotyczącą wartości bilansowej brutto opisaną poniżej), w tym 16,9 mln złotych dotyczy pozycji pozabilansowych (korekta nr 1 w tabeli z podsumowaniem wpływu w punkcie 4.6.4).

Wartość bilansowa brutto

W wyniku zastosowania MSSF 9 Bank zmienił podejście do wyznaczania wartości bilansowej brutto dla aktywów finansowych wycenianych wg zamortyzowano kosztu zakwalifikowanych do Etapu 3. Dla tych składników aktywów Bank kontynuuje kalkulację zamortyzowanego kosztu brutto za pomocą efektywnej stopy procentowej do momentu pokrycia tych aktywów w całości odpisem z tytułu strat oczekiwanych. Zmiana podejścia skutkowałą na dzień 1 stycznia 2018 roku zwiększeniem wartości brutto kredytów zakwalifikowanych do Etapu 3 o 148,3 mln zł i jednoczesnym zwiększeniem poziomu odpisów z tytułu strat oczekiwanych o tą samą kwotę. Zmiana ta nie miała wpływu na wartość netto kredytów zakwalifikowanych do Etapu 3 a tym samym nie miała również wpływu na kapitały własne na dzień przejścia na MSSF 9.

4.6.4. Podsumowanie wpływu wdrożenia MSSF 9 na sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 1 stycznia 2018 w porównaniu do danych wg MSR 39 na dzień 31 grudnia 2017

W poniższej tabeli zaprezentowany został wpływ elementów opisanych powyżej na skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej Grupy, z wyodrębnieniem korekt:

- korekta nr 1 - odpisy aktualizujące wg MSSF 9
- korekta nr 2 - wycena udziałów kapitałowych
- korekta nr 3 - eliminacja wpływu historycznych reklasyfikacji instrumentów finansowych

	31.12.2017 MSR 39	Korekta nr 1	Korekta nr 2	Korekta nr 3	Reklasyfikacje w strukturze aktywów	Wpływ razem	01.01.2018 MSSF 9
Aktywa							
Inwestycyjne papiery wartościowe	25 907,4	-	62,2	-74,9	8,0	-4,7	25 902,7
Kredyty i inne należności udzielone klientom	91 108,1	-269,4	-	-1,7	-	-271,1	90 837,0
Aktywa z tytułu podatku dochodowego	257,1	50,0	-11,8	14,6	-	52,8	309,9
Inne aktywa	417,2	-	-	-	-8,0	-8,0	409,2
Aktywa razem	126 013,9	-219,4	50,4	-62,0	0,0	-231,0	125 782,9
Zobowiązania							
Rezerwy	100,0	16,9	-	-	-	16,9	116,9
Zobowiązania razem	114 219,1	16,9	0,0	0,0	0,0	16,9	114 236,0
Kapitał własny							
Kapitał akcyjny	130,1	-	-	-	-	-	130,1
Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	956,3	-	-	-	-	-	956,3
Skumulowane inne całkowite dochody	493,2	-	50,4	-40,3	-9,0	1,1	494,3
Zyski zatrzymane	10 215,2	-236,3	-	-21,7	9,0	-249,0	9 966,2
Kapitał własny razem	11 794,8	-236,3	50,4	-62,0	0,0	-247,9	11 546,9
Zobowiązania i kapitał własny razem	126 013,9	-219,4	50,4	-62,0	0,0	-231,0	125 782,9

4.6.5. Wpływ na wymogi kapitałowe

Zastosowanie zasad MSSF 9 wpływa na kapitał regulacyjny Grupy w wyniku ujęcia korekt ewidencyjnych na datę pierwszego zastosowania zmienionych zasad rachunkowości. Komitet Bazylejski zwrócił uwagę, że podejście do odpisów z tytułu utraty wartości zarówno w metodzie standardowej jak i zaawansowanej metodzie wewnętrznych ratingów (AIRB) pozostaje niezmienione. Niemniej jednak w zakresie krajowych jurysdykcji dopuszcza się możliwość zastosowania do odpisów z tytułu utraty wartości opcji amortyzacji wpływu implementacji nowych zasad MSSF 9.

12 grudnia 2017 roku zostało opublikowane Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2395 w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 575/2013 w zakresie rozwiązań przejściowych, mających na celu złagodzenie skutków wprowadzenia MSSF 9 w odniesieniu do funduszy własnych oraz dotyczących traktowania niektórych ekspozycji wobec podmiotów sektora publicznego denominowanych w walucie krajowej dowolnego państwa członkowskiego jako dużych ekspozycji (ang. *Large exposure*). Celem rozporządzenia jest zastosowanie progresywnego okresu przejściowego, który złagodziłby wpływ nowego modelu odpisów MSSF 9 poprzez odwrócenie części negatywnego wpływu MSSF9 na kapitał podstawowy Tier 1.

Okres przejściowy trwa maksymalnie 5 lat i rozpoczyna się w 2018 roku. Część przewidywanych odpisów na straty kredytowe, które można odwrócić w kapitale podstawowym Tier 1, powinna z czasem zmniejszyć się do zera, aby zapewnić pełne wdrożenie MSSF 9 na dzień bezpośrednio po zakończeniu okresu przejściowego (w 2018 0,95; w 2019 0,85; w 2020 0,7; w 2021 0,5; w 2022 0,25).

Podjęcie decyzji o zastosowaniu przejściowych rozwiązań wiąże się z koniecznością odpowiedniego poinformowania właściwego organu nadzorczego. W okresie przejściowym istnieje możliwość jednorazowego wycofania się z podjętej decyzji, pod warunkiem uzyskania uprzedniej zgody właściwego organu.

Grupa podjęła decyzję o skorzystaniu z rozwiązań przejściowych opisanych powyżej. W okresie przejściowym Grupa będzie dokonywała ujawnień funduszy własnych, współczynników kapitałowych, jak również wskaźnika dźwigni, z uwzględnieniem jak i bez uwzględnienia, wpływu ww. rozwiązań przejściowych.

Łączny wpływ zastosowania na datę 1 stycznia 2018 nowych zasad MSSF 9 na współczynnik Tier 1 (w bps) wynosi 33 bps bez uwzględniania okresu przejściowego oraz 3 bps z uwzględnieniem okresu przejściowego.

5. Istotne zasady rachunkowości

Szczegółowe zasady rachunkowości zostały zaprezentowane w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za okres od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku, opublikowanym w dniu 7 marca 2018 roku i dostępnym na stronie internetowej ING Banku Śląskiego S.A. (www.ingbank.pl).

Poniżej przedstawiono zmiany, które zostały wprowadzone w pierwszym kwartale 2018 roku do opisu zasad rachunkowości stosowanych przez Grupę Kapitałową. Zmiany zasad dotyczą MSSF 9 oraz MSSF 15.

Z uwagi na podjętą przez Bank decyzję o braku przekształcenia danych porównawczych w związku z wejściem w życie MSSF 9, znaczące zasady rachunkowości w zakresie dotyczącym MSSF 9 zostały przedstawione w układzie prezentującym zarówno zasady obowiązujące przed jak i po 1 stycznia 2018 roku.

Klasyfikacja i wycena aktywów finansowych

Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39)

Bank klasyfikuje instrumenty finansowe do następujących kategorii: składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności, pożyczki i należności, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

Składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Są to składniki aktywów lub zobowiązań finansowych spełniające jeden z poniższych warunków:

- są klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu. Składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu, jeśli są nabyte lub zaciągnięte głównie w celu sprzedaży lub odkupienia w nieodległym terminie lub są częścią portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie w celu generowania zysków osiąganych w krótkich terminach. Instrumenty pochodne klasyfikuje się również jako przeznaczone do obrotu, chyba że instrument pochodny jest wyznaczonym i efektywnym instrumentem zabezpieczającym,
- przy początkowym ujęciu został wyznaczony przez Bank jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy. Wyznaczenie takie Bank może zastosować tylko wówczas gdy:

- wyznaczony składnik aktywów lub zobowiązań finansowych jest instrumentem łącznym zawierającym jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych kwalifikujących się do odrębnego ich ujmowania, przy czym wbudowany instrument pochodny nie może zmieniać znacząco przepływów pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej lub wydzielenie instrumentu pochodnego jest zabronione;
- zastosowanie takiej kwalifikacji aktywa lub zobowiązania eliminuje lub znacząco zmniejsza niespójność w zakresie wyceny lub ujmowania (tzw. niedopasowanie księgowe na skutek innego sposobu wyceny aktywów lub zobowiązań lub odmiennego ujmowania związanych z nimi zysków lub strat);
- grupa aktywów lub zobowiązań finansowych lub obu tych kategorii jest odpowiednio zarządzana, a jej wyniki oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowanymi zasadami zarządzania ryzykiem lub strategią inwestycyjną Banku.

Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności

Są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami oraz o ustalonym terminie wymagalności, względem których Bank ma stanowczy zamiar i jest w stanie utrzymać w posiadaniu do upływu terminu wymagalności, inne niż spełniające definicję pożyczek i należności. W przypadku sprzedaży lub przekwalifikowania inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności o wartości większej niż nieznaczną w stosunku do całkowitej kwoty inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności przed terminem wymagalności, cała kategoria inwestycji podlega przeklasyfikowaniu do kategorii aktywów dostępnych do sprzedaży. W takim przypadku przez okres 2 lat Bank nie może kwalifikować do kategorii inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności żadnych aktywów finansowych.

Sankcji wskazanej powyżej nie stosuje się, w sytuacji gdy:

- sprzedaż była realizowana na tyle blisko terminu zapadalności inwestycji, że zmiany rynkowych stóp procentowych nie miały większego wpływu na wartość godziwą składnika aktywów,
- po odzyskaniu zasadniczej części nominału w wyniku spłaty lub przedpłaty zgodnie z harmonogramem,
- na skutek odosobnionego zdarzenia, które nie poddaje się kontroli Banku, nie jest zdarzeniem powtarzającym się i którego nie można było przewidzieć na podstawie racjonalnych przesłanek

Pożyczki i należności

Pożyczki i należności są aktywami finansowymi niebędącymi instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku, inne niż:

- aktywa finansowe, które jednostka zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie i które sklasyfikowane są jako przeznaczone do obrotu bądź te, które przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- aktywa finansowe wyznaczone przez jednostkę przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży,
- aktywa finansowe, których posiadacz może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty inwestycji początkowej z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu, które klasyfikuje się jako dostępne do sprzedaży.

Do kategorii pożyczek i należności należą kredyty i pożyczki udzielone innym bankom i klientom włączając skupione wierzytelności, dłużne papiery wartościowe reklasyfikowane z portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz dłużne papiery wartościowe nienotowane na aktywnym rynku, spełniające definicję pożyczek i należności.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, które zostały wyznaczone jako dostępne do sprzedaży lub niebędące pożyczkami i należnościami, inwestycjami utrzymywanymi do terminu wymagalności, ani aktywami finansowymi wycenianymi w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Zasady obowiązujące od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Bank klasyfikuje aktywa finansowe do jednej z następujących kategorii:

- wyceniane zamortyzowanym koszcie,
- wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz
- wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Aktywa finansowe wyceniany zamortyzowanym kosztem

Składnik aktywów finansowych wyceniany jest zamortyzowanym kosztem jeżeli spełnione są łącznie oba poniższe warunki oraz nie jest desygnowany do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy:

- aktywo jest utrzymywane w ramach modelu biznesowego, którego celem jest otrzymywanie kontraktowych przepływów pieniężnych, oraz
- warunki umowy dotyczącej składnika aktywa finansowego uprawniają do otrzymywania w określonych datach przepływów pieniężnych, które są wyłącznie spłatą kapitału i odsetek należnych od kapitału pozostałego do spłaty.

Dłużne aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody

Składnik dłużnych aktywów finansowych wyceniany jest w wartości godziwej przez inne całkowite dochody jeżeli spełnione są łącznie oba poniższe warunki oraz nie jest desygnowany do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy:

- aktywo jest utrzymywane w ramach modelu biznesowego którego celem jest otrzymywanie kontraktowych przepływów pieniężnych lub sprzedaży aktywa finansowego,
- warunki umowy dotyczącej składnika aktywa finansowego uprawniają do otrzymywania w określonych datach przepływów pieniężnych, które są wyłącznie spłatą kapitału i odsetek należnych od kapitału pozostałego do spłaty.

Instrumenty kapitałowe wycenianie w wartości godziwej przez inne całkowite dochody

Instrumenty kapitałowy wyceniane są w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, w sytuacji gdy na moment początkowego ujęcia w księgach Baku, została podjęta nieodwołalna decyzja o wskazaniu określonej inwestycji do wyceniany w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek wyników

Wszystkie aktywa finansowe, które nie spełniają warunków klasyfikacji do aktywów finansowych wycenianych zamortyzowanym kosztem, dłużnych aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody lub instrumentów kapitałowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, klasyfikowane są do aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Dodatkowo, na moment początkowego ujęcia Bank może nieodwołalnie desygnować aktywa finansowe do wyceny w wartości godziwej przez rachunek wyników pomimo, że spełnia warunki klasyfikacji do wyceny zamortyzowanym kosztem lub wyceny w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody. Warunkiem koniecznym jest potwierdzenie, że ta desygnacja ma na celu wyeliminowanie lub istotne ograniczenie niedopasowania księgowego, które wystąpiłoby bez takiej desygnacji.

Ocena modelu biznesowego

Bank ocenia cele modelu biznesowego na poziomie jednostki organizacyjnej Banku, która zarządza i jest tzw. opiekunem merytorycznym danego portfela aktywów finansowych.

Wyróżnia się następujące modele biznesowe utrzymywania aktywów finansowych: tj.: w celu

- otrzymywania kontraktowych przepływów pieniężnych,
- otrzymywania kontraktowych przepływów pieniężnych lub sprzedaży
- pozostałych (np.: w celu maksymalizacji zysków ze sprzedaży)

Modele biznesowe określone są na poziomie, który najlepiej odzwierciedla podejście Banku do zarządzania składnikami aktywów finansowych dla osiągnięcia celów biznesowych oraz generowania przepływów pieniężnych.

W trakcie oceny Bank weryfikuje wszelkie obszary działalności jednostki opiekuna merytorycznego wyodrębnionego portfela aktywów finansowych, które mogą mieć wpływ na decyzje dotyczące utrzymywania aktywów w portfelu Banku, w tym w szczególności:

- założenia konstrukcji oferty produktowej,
- strukturę organizacyjną jednostki,
- założenia w zakresie oceny wyników portfela aktywów (np.: podejścia do planowania, założenia w zakresie informacji zarządczej, kluczowych wskaźników oceny),
- podejście do wynagradzania kluczowej kadry zarządzającej w relacji z wynikami portfela i przepływami pieniężnymi wynikającymi z portfela,
- ryzyka generowanego przez portfel aktywów oraz podejścia do zarządzania tymi ryzykami.
- analiza transakcji sprzedaży z portfela aktywów (częstotliwości, wolumen oraz przesłanek podjętych decyzji),
- analiza przewidywań co do przyszłej aktywności sprzedażowej.

Bank dopuszcza realizację transakcji sprzedaży aktywów finansowych utrzymywanych w celu otrzymywania kontraktowych przepływów pieniężnych, która wynika z następujących przesłanek:

- wzrostu ryzyka kredytowego,
- blisko terminu zapadalności,
- sporadyczną sprzedaż,
- sprzedaż o nieznacnej wartości,
- w odpowiedzi na wymagania regulacyjne/nadzorcze,

- w warunkach kryzysów płynności (sytuacji stresowych),
- zmiany limitu kredytowego względem określonego klienta.

Bank przyjmuje, że:

- sprzedaż blisko terminu zapadalności oznacza sprzedaż aktywów finansowych:
 - z pierwotnym terminem zapadalności dłuższym niż 1 rok, na mniej niż 6 miesięcy przed terminem zapadalności,
 - z pierwotnym terminem zapadalności krótszym niż 1 rok, na mniej niż 3 miesiące przed terminem zapadalności.
- sprzedaż sporadyczna oznacza sprzedaż na poziomie mniejszym niż 10% transakcji sprzedaży w relacji do średniej liczby pozycji w ramach danego modelu biznesowego
- sprzedaż o nieznacznej wartości oznacza sprzedaż na poziomie mniejszym niż wskaźnik ustalony w oparciu o iloraz stawki 10% i średniego terminu zapadalności portfela w relacji do:
 - ilorazu wartości bilansowej sprzedanej pozycji w stosunku do wartości bilansowej całego portfela w ramach danego modelu biznesowego, lub
 - ilorazu wartości zrealizowanego wyniku w stosunku do marży odsetkowej netto całego portfela utrzymywanego w ramach danego modelu biznesowego.

Ocena charakterystyki przepływów pieniężnych

Dla celów oceny charakterystyki realizowanych przepływów pieniężnych Bank przyjmuje następujące definicje:

- kapitał – definiowany jest jako wartość godziwa aktywa finansowego na moment początkowego ujęcia w księgach Banku,
- odsetki – definiowane są jako zapłata obejmująca wynagrodzenie:
 - za zmianę wartości pieniądza w czasie,
 - za ryzyko kredytowe związane z kwotą kapitału pozostającą do spłaty przez określony okres czasu,
 - za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzieleniem kredytu (np. ryzyko płynności i koszty administracyjne) oraz
- marżę zysku.

Ocena ma na celu potwierdzenie czy realizowane przepływy pieniężne są wyłącznie spłatą kapitału i odsetek należnych od tego kapitału pozostającego do spłaty. Bank weryfikuje postanowienia umowne, które mają wpływ zarówno na moment realizacji przepływów jaki i wysokość kwot przepływów pieniężnych wynikających z określonych aktywów finansowych.

W szczególności weryfikowane są następujące warunki:

- zdarzenia warunkowe mające wpływ na wysokość kwoty przepływów lub terminy ich realizacji,
- dźwignie,
- warunki przedpłaty lub wydłużenia finansowania,
- warunki ograniczające prawo do dochodzenia roszczeń prawnych do realizowanych przepływów,
- warunki modyfikujące wynagrodzenie za zmianę wartości pieniądza w czasie.

Ocena warunków modyfikujących zmianę wartości pieniądza w czasie jest przeprowadzana w oparciu o analizę jakościową lub ilościową.

W sytuacji, gdy ocena jakościowa nie umożliwi potwierdzenia konkluzji co do charakterystyki realizowanych przepływów pieniężnych, Bank przeprowadza ocenę ilościową. Ocena ilościowa polega na porównaniu:

- niedyskontowanych przepływów pieniężnych wynikających z analizowanej umowy z
- niedyskontowanymi przepływami pieniężnymi wynikającymi z referencyjnego aktywa, który nie zawiera warunków modyfikujących wynagrodzenie za zmianę wartości pieniądza w czasie,

Jeżeli analizowane przepływy znacznie różnią się od siebie, to oceniane aktywo obligatoryjnie klasyfikowane jest do wyceny w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, ponieważ realizowane przepływy pieniężne nie są wyłącznie spłatą kapitału i odsetek należnych od tego kapitału pozostającego do spłaty.

Utrata wartości dłużnych aktywów finansowych

Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39)

Aktywa, dla których Bank rozpoznaje obiektywne dowody utraty wartości, są obejmowane odpisem z tytułu utraty wartości.

Dla aktywów bez zidentyfikowanych obiektywnych dowodów utraty wartości, Bank tworzy rezerwę IBNR na straty, które wystąpiły na dzień oceny utraty wartości, lecz jeszcze nie zostały udokumentowane (Incurred But Not Reported).

Zasady obowiązujące od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Podejście oparte na trzech etapach

W procesie tworzenia rezerw kredytowych zmiana jakości kredytowej ekspozycji od momentu jej początkowego ujęcia jest w Banku opisana trzema etapami o różnym sposobie wyceny oczekiwanych strat kredytowych:

- Etap 1 obejmuje ekspozycje pracujące bez rozpoznanego istotnego wzrostu ryzyka kredytowego od daty początkowego ujęcia. Rezerwa jest liczona w oparciu o 12-miesięczną stratę oczekiwaną (lub do daty zapadalności jeśli jest krótsza niż 12 miesięcy).
- Etap 2 obejmuje ekspozycje pracujące z rozpoznaniem istotnym wzrostem ryzyka kredytowego od daty początkowego ujęcia. Rezerwa jest liczona w oparciu o stratę oczekiwaną w całym okresie życia (lifetime), tj. od daty sprawozdawczej do daty zapadalności (remaining maturity).
- Etap 3 to ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości, czyli w stanie niewykonania zobowiązania. Rezerwa jest liczona w oparciu o stratę oczekiwaną w całym okresie życia aktywa dla wartości PD = 100%.

Bank kwalifikuje ekspozycje do Etapu 1, 2 lub 3 z wykorzystaniem podejścia kaskadowego w następującej kolejności:

1. Identyfikacja ekspozycji z utratą wartości i zakwalifikowanie ich do Etapu 3,
2. Alokacja ekspozycji do Etapu 2 w oparciu o przesłanki istotnego wzrostu ryzyka kredytowego,
3. Przydzielenie pozostałych ekspozycji do Etapu 1.

Zasady obowiązujące od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Przesłanki klasyfikacji do etapu 2 - znaczący wzrost ryzyka kredytowego (obowiązuje od 1 stycznia 2018)

O istotnym wzroście ryzyka kredytowego, skutkującego klasyfikacją do Etapu 2, świadczy wystąpienie co najmniej jednego z poniższych przesłanek, przy czym wiodąca jest pierwsza z nich:

- Znaczący wzrost parametru PD w całym okresie życia ekspozycji („lifetime”) określonego na datę sprawozdawczą w stosunku do PD „lifetime” z daty początkowego ujęcia w perspektywie okresu pozostałego od daty sprawozdawczej do daty zapadalności,
- Występowanie klienta/ekspozycji na Watch List (lista obserwacyjna),
- Fakt nadania udogodnienia (forbearance) klientowi,
- Opóźnienie w spłacie zaangażowania powyżej 30 dni,
- Klient posiada kredyt hipoteczny w CHF w ING Banku Śląskim S.A. lub w innym banku.

Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39) i od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Przesłanki klasyfikacji aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu jako aktywów z utratą wartości (przed 1 stycznia 2018)/ do Etapu 3 (po 1 stycznia 2018)

Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia, czy nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Składnik aktywa finansowego lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, gdy istnieją dowody utraty wartości, wynikające z jednego lub więcej zdarzeń, mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów (zdarzenie powodujące stratę), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne, wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe. Bank ujmuje oczekiwane straty kredytowe w oparciu o racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań na dzień sprawozdawczy, dotyczące przeszłych zdarzeń, obecnych warunków i prognoz dotyczących przyszłych warunków gospodarczych.

Dowodem utraty wartości jest

- identyfikacja obiektywnego dowodu utraty wartości (w przypadku korporacyjnych i detalicznych ekspozycji kredytowych) lub

- wynik analizy (testu) na utratę wartości wskazujący na utratę wartości (w przypadku korporacyjnych ekspozycji kredytowych).

Obiektywne dowody utraty wartości korporacyjnej lub detalicznej ekspozycji kredytowej obejmują wystąpienie co najmniej jednej z następujących sytuacji:

- zaprzestanie przez klienta spłat kapitału, odsetek lub prowizji i opóźnienie w spłacie utrzymuje się przez więcej niż 90 dni, pod warunkiem, że kwota zaległości jest wyższa niż próg istotności określony dla danego segmentu klienta lub produktu,
- wystąpienie kolejnego udogodnienia (forbearance) lub wystąpienie przeterminowania przekraczającego 30 dni w przypadku korporacyjnej ekspozycji kredytowej ze statusem „forbearance”, jednak nie dotyczy ekspozycji, które cały czas od nadania statusu forbearance były klasyfikowane jako obsługiwane (pracujące),
- złożenie wniosku o upadłość likwidacyjną, układową lub wszczęcie postępowania naprawczego przez Bank, klienta, lub inny bank. W przypadku detalicznych ekspozycji kredytowych dotyczy wyłącznie sytuacji, w której to Bank składa wniosek o upadłość klienta,
- ogłoszenie upadłości likwidacyjnej, zatwierdzenie upadłości układowej lub postępowania naprawczego wobec klienta – jeśli zakładają one brak pełnej spłaty Banku,
- ekspozycja kredytowa staje się wymagalna na skutek wypowiedzenia przez Bank umowy kredytowej,
- umorzenie lub odpisanie przez Bank istotnej kwoty należności klienta skutkującej zmniejszeniem przepływów pieniężnych z danego składnika aktywów finansowych,
- wszczęcie egzekucji przez Bank,
- kwestionowanie bilansowej ekspozycji kredytowej przez klienta na drodze postępowania sądowego,
- nieznanie miejsca pobytu klienta skutkujące brakiem reprezentacji w kontaktach z Bankiem oraz nieujawniony majątek klienta,
- znaczące trudności finansowe Klienta, w szczególności:
 - w przypadku korporacyjnej ekspozycji kredytowej Bank ocenił z wysokim prawdopodobieństwem (powyżej 50%), że sytuacja klienta nie pozwoli na spłatę zadłużenia w całości w ramach analizy (testu) na utratę wartości,
 - w przypadku detalicznej ekspozycji kredytowej:
 - zła sytuacja ekonomiczno-finansowa wyrażona najniższą klasą ryzyka klienta (dotyczy klientów z segmentu Przedsiębiorców),
 - restrukturyzacja detalicznej ekspozycji kredytowej typu non-performing,
 - utrata wartości na innych rachunkach w ramach segmentu produktowego klient posiada inne ekspozycje kredytowe ze zidentyfikowanymi dowodami utraty wartości,
- w przypadku detalicznych ekspozycji kredytowych uzasadnione podejrzenie wyłudzenia kredytu.

W przypadku detalicznych ekspozycji kredytowych obiektywne dowody utraty wartości mają zastosowanie, jeśli przekroczony zostanie próg istotności w kwocie 500 złotych. W przypadku korporacyjnych ekspozycji kredytowych nieposiadających ratingu istnieje próg istotności 1000 złotych dla kredytów w rachunku bieżącym z przeterminowaniem powyżej 90 dni. Dla pozostałych korporacyjnych ekspozycji kredytowych Bank nie stosuje progu istotności.

W przypadku korporacyjnych ekspozycji kredytowych wynik analizy (testu) na utratę wartości determinuje identyfikację utraty wartości. Przeprowadzenie testu jest wynikiem identyfikacji przesłanki utraty wartości. Do przesłanek utraty wartości dla korporacyjnych ekspozycji kredytowych należą:

- zagrożenie upadłością lub inna reorganizacja finansowa, które mogą skutkować brakiem spłaty aktywa finansowego lub jej opóźnieniem,
- zaprzestanie przez klienta spłat kapitału, odsetek lub prowizji i opóźnienie w spłacie utrzymuje się przez więcej niż 45 dni,
- Bank ocenia, że klient będzie miał trudności ze spłatą zadłużenia, tzn. klient znalazł się w trudnej sytuacji finansowej, co może skutkować brakiem spłaty aktywa finansowego lub jej opóźnieniem,
- istotne naruszenie warunków umownych przez klienta, które może mieć negatywny wpływ na przyszłe przepływy pieniężne z danego składnika aktywów finansowych,
- zanik aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych znajdujących się w posiadaniu Banku ze względu na trudności finansowe emitenta/klienta, co może mieć negatywny wpływ na przyszłe przepływy pieniężne z danego składnika aktywów finansowych,
- restrukturyzacja należności kredytowej ze względów niekomercyjnych tj. związanych z istotnymi trudnościami finansowymi klienta. Dotyczy to sytuacji, kiedy klient z powyższych względów zwrócił się do Banku o udogodnienie lub Bank już przyznał klientowi takie udogodnienie, które nie miałyby miejsca, gdyby klient nie doświadczał tych trudności finansowych (w tym forbearance). W szczególności mogą to być sytuacje: wydłużenie okresu kredytowania, zmniejszenie rat kredytowych, zawieszenie płatności kapitału lub odsetek,
- znaczące pogorszenie ratingu klienta,
- poważny konflikt pomiędzy udziałowcami, utrata jedyne go/głównego kontrahenta, utrata/śmierć kluczowej osoby w podmiocie przy braku odpowiedniej sukcesji, zdarzenie losowe powodujące zniszczenie kluczowych aktywów podmiotu.

W procesie identyfikacji utraty wartości, w pierwszej kolejności Bank ocenia, również czy występują przesłanki utraty wartości dla składników aktywów finansowych.

Kontrolą pod kątem utraty wartości ekspozycji objęty jest cały portfel kredytowy klientów detalicznych, strategicznych i sieciowych klientów korporacyjnych. Ocena ekspozycji kredytowej pod kątem utraty wartości wykonywana jest w stosunku do dłużnika automatycznie w cyklu dziennym dla klientów z segmentów detalicznych oraz w obowiązujących terminach monitoringu portfela regularnego i nieregularnego w stosunku do klientów strategicznych i sieciowych klientów korporacyjnych. Wystąpienie przesłanki utraty wartości ekspozycji kredytowej klientów strategicznych i sieciowych klientów korporacyjnych wymaga przeklasyfikowania dłużnika do portfela klientów nieregularnych i przeprowadzenia analizy (testu) pod kątem utraty wartości w oparciu o oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne. Identyfikacja obiektywnego dowodu utraty wartości wymaga przeklasyfikowania klienta do najniższej klasy ryzyka, bez konieczności przeprowadzenia analizy (testu) pod kątem utraty wartości.

Jeżeli w wyniku oceny stwierdza się, że dla danego składnika aktywów finansowych nie istnieją dowody utraty wartości składnik ten włączany jest do grup aktywów finansowych o podobnych cechach ryzyka kredytowego, które wskazują na zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy. Odpis aktualizujący w tak wyznaczonych grupach wyliczany jest metodą kolektywną.

Jeśli istnieją dowody, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości składnika aktywów wycenianego według zamortyzowanego kosztu, to kwota odpisu aktualizującego równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej danego składnika instrumentu finansowego.

W praktyce oznacza to, że dla aktywów z portfela ISFA kalkulacja odpisu dokonywana jest bezpośrednio przy zastosowaniu zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych dla danego aktywa, a dla aktywów INSFA - określana jest przy użyciu metody kolektywnej kalkulacji odpisów.

Podczas szacowania przyszłych przepływów pieniężnych brane są pod uwagę dostępne informacje na temat dłużnika, w szczególności ocenie podlega możliwość spłaty ekspozycji, a w przypadku, gdy ekspozycja kredytowa posiada zabezpieczenie, przy szacowaniu uwzględnia się również oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne z realizacji zabezpieczenia z uwzględnieniem m.in. czasu, kosztów oraz trudności związanych z odzyskaniem płatności w wyniku sprzedaży zabezpieczenia.

Jeżeli istniejące dowody utraty wartości składnika aktywów lub grupy aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu wskazują, że oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające z wyżej wymienionych aktywów finansowych nie wystąpią, wtedy kwota odpisu aktualizującego wartość aktywów równa jest ich wartości bilansowej.

Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39) i od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Przesłanki klasyfikacji aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody jako aktywów z utratą wartości (przed 1 stycznia 2018)/ do Etapu 3 (po 1 stycznia 2018)

Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia, czy wystąpiły obiektywne dowody utraty wartości dłużnych aktywów finansowych klasyfikowanych do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Potwierdzenie wystąpienia obiektywnego dowodu utraty wartości jest przesłanką do klasyfikacji aktywa do utraty wartości/do etapu 3.

Dowody wskazujące, że aktywo finansowe lub grupa aktywów finansowych trwale utraciła wartość mogą wynikać z jednej lub kilku przesłanek, które zaprezentowane zostały poniżej:

- znaczące trudności finansowe emitenta (np.: znaczące ujemne kapitały własne, wysokie ponoszone straty w bieżącym roku przekraczające kapitał własny, wypowiedzenie umowy kredytowej o znaczącej wartości w innym banku),
- niedotrzymanie warunków umowy, w tym w szczególności niespłacenie lub zaleganie ze spłatą wymagalnych zobowiązań (np.: odsetek lub nominału), interpretowane jako materializacja ryzyka kredytowego emitenta,
- przyznanie emitentowi przez jego wierzycieli udogodnień w spłacie zobowiązań, których by nie otrzymał w innych okolicznościach,
- wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub innej reorganizacji finansowej emitenta,
- identyfikacja utraty wartości aktywa finansowego w poprzednim okresie,
- zanik aktywnego rynku na aktywo finansowe, który może wynikać z trudności finansowych emitenta,
- opublikowane analizy oraz przewidywania agencji ratingowych lub innych jednostek, które potwierdzają określony (wysoki) profil ryzyka aktywa finansowego ,
- inne możliwe do zaobserwowania dane wskazujące na możliwy do ustalenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych wynikających z grupy aktywów finansowych, które pojawiły się po dacie ich początkowego ujęcia w księgach Banku. Dane o których mowa powyżej mogą dotyczyć niekorzystnych zmian w sytuacji płatniczej grupy emitentów, kraju lub lokalnych warunków ekonomicznych, które są skorelowane z brakiem spłat z grupy aktywów finansowych.

Pomiar utraty wartości

Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39)

Kwota odpisu aktualizującego wyliczana kolektywnie oparta jest na podstawie historii strat dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego. Dane historyczne dotyczące strat są korygowane na podstawie dostępnych bieżących danych (w celu odzwierciedlenia oddziaływania

bieżących warunków, które nie miały wpływu w ocenianym okresie) jak też, korygowane poprzez wyeliminowanie czynników mających wpływ na dane historyczne, a nie występujących obecnie.

Bank regularnie weryfikuje metodologię i założenia przyjęte do oszacowania przyszłych przepływów pieniężnych w celu zmniejszenia rozbieżności pomiędzy stratami szacowanymi a rzeczywistymi.

W celu wyliczenia kwoty odpisu na ekspozycje bilansowe i pozabilansowe, wyrażone jako EAD wykorzystuje się, między innymi, prawdopodobieństwo wystąpienia straty (zmodyfikowany parametr PD). Sposób kalkulacji parametru PD pozwala na uwzględnienie specyfiki poszczególnych produktów, okresów ujawniania się strat na tych produktach oraz korekt historycznych strat na podstawie danych dostępnych z bieżącego okresu (zgodnie z filozofią Point-in-Time). Odsetki i opłaty karne rozpoznawane są metodą kasową i nie są częścią podstawy tworzenia odpisów aktualizujących.

Dla portfeli IBNR (Incurred But Not Reported) i INSFA (Individually Non-Significant Financial Assets) wyliczenia prowadzone są w oparciu o parametry PD, EAD, LGD i okres ujawnienia, zgodnie z poniższą formułą:

$$\text{Odpis aktualizujący} = PD_{LIP} \times (EAD + EI) \times LGD$$

Gdzie:

- PD_{LIP} – prawdopodobieństwo wystąpienia utraty wartości w horyzoncie LIP zgodnie z podejściem uwzględniającym bieżący profil ryzyka danego portfela (filozofią Point-in-Time). Okres ujawnienia straty (LIP) wyrażony w miesiącach wynosi w zależności od segmentu biznesowego:
 - 8 miesięcy dla małych przedsiębiorstw i kredytów konsumpcyjnych,
 - 9 miesięcy dla klientów strategicznych, dużych i średnich przedsiębiorstw,
 - 12 miesięcy dla detalicznych kredytów hipotecznych,
- EAD (exposure at default) – kwota bieżącego zaangażowania bilansowego powiększona o prognozowany ekwiwalent bilansowy niewykorzystanych linii kredytowych i zobowiązań pozabilansowych z uwzględnieniem współczynnika konwersji (tzw. CCF lub k-faktora) według odpowiednich modeli EAD,
- EI (effective int-rests) - odsetki umowne naliczone i niezapłacone z uwzględnieniem nierozliczonych prowizji wraz z korektą z tytułu efektywnej stopy procentowej dla zaangażowań, dla których jest wyznaczana efektywna stopa procentowa oraz odsetki umowne naliczone i niezapłacone dla zaangażowań, dla których nie jest wyznaczana efektywna stopa procentowa,
- LGD – wskaźnik oczekiwanej straty, odpowiadający dopełnieniu do jedności stosunku wartości możliwej do odzyskania i podstawy tworzenia odpisów aktualizujących uwzględniający wszelkie koszty bezpośrednie poniesione od momentu wystąpienia utraty wartości do momentu zakończenia procesu windykacji. Historyczne parametry strat są korygowane na podstawie danych pochodzących z bieżących obserwacji w celu uwzględnienia wpływu aktualnych czynników rynkowych, które nie miały miejsca w okresie, którego dotyczą obserwacje historyczne, oraz wyłączenia skutków okoliczności, które miały miejsce w okresie historycznym, a które nie zachodzą obecnie.

W stosunku do ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości (INSFA) parametr PD wynosi 100%.

Poziom parametr LGD, służący do wyliczania kwoty odpisu aktualizującego metodą kolektywną dla ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości (niewykonaniem zobowiązania), jest uzależniony od czasu przebywania ekspozycji kredytowej w stanie utraty wartości. Dodatkowo, dla wydzielonych portfeli, które skupiają ekspozycje pozostające w stanie niewykonania zobowiązania co najmniej 2 lub 3 lata (w zależności od segmentu), również wartość parametru LGD wynosi 100%.

Bank prowadzi także proces weryfikacji wysokości współczynnika konwersji (tzw. CCF lub k-faktor) wykorzystania wolnej części limitu kredytowego w okresie od daty sprawozdawczej do wystąpienia

niewykonania zobowiązania, celem zapewnienia zgodności z MSR 37 dotyczącym tworzenia rezerw na warunkowe zobowiązania pozabilansowe.

Podjęcie to w szczególności pozwala na wykrycie:

- już zaistniałych strat,
- strat, które wystąpiły na dzień oceny utraty wartości, lecz jeszcze nie zostały udokumentowane (tzw. rezerwa na straty kredytowe, dla których nastąpiła utrata wartości, ale nie zostały zaraportowane – IBNR).

Zasady obowiązujące od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Szacowanie odpisów na utratę wartości opiera się na wycenie oczekiwanej straty kredytowej. Podejście takie stosuje się do dłużnych aktywów finansowych i zaangażowań kredytowych, należności leasingowych, nieodwołalnych zobowiązań finansowych i gwarancji finansowych za wyjątkiem inwestycji kapitałowych.

Na każdy dzień sprawozdawczy Bank dokonuje szacunku odpisu na oczekiwane straty kredytowe aktywa finansowego w kwocie równej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia, jeżeli ryzyko kredytowe związane z danym instrumentem finansowym znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia. Jeżeli na dzień sprawozdawczy ryzyko kredytowe związane z aktywem finansowym nie wzrosło znacząco od momentu początkowego ujęcia, Bank wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe tego aktywa w kwocie równej 12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym.

Bank wycenia oczekiwane straty kredytowe w sposób uwzględniający:

- a) nieobciążoną i ważoną prawdopodobieństwem kwotę, którą ustala się, oceniając szereg możliwych wyników;
- b) wartość pieniądza w czasie; oraz
- c) racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań na dzień sprawozdawczy, dotyczące przeszłych zdarzeń, obecnych warunków i prognoz dotyczących przyszłych warunków gospodarczych.

Do wyceny oczekiwanej straty kredytowej w podejściu kolektywnym Bank wykorzystuje dostosowane do wymagań MSSF 9 regulacyjne modele szacowania parametrów ryzyka (PD, LGD, EAD) zbudowane dla potrzeb zaawansowanej metody wewnętrznych ratingów (dalej: metoda AIRB). Modele parametrów ryzyka dla potrzeb MSSF 9 zachowują tę samą strukturę co modele regulacyjne, natomiast sposób estymacji konkretnych wartości parametrów (PD, LGD, EAD) jest dostosowany do wymagań MSSF 9, a w szczególności obejmuje racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań na dzień sprawozdawczy, dotyczące przeszłych zdarzeń, obecnych warunków i prognoz dotyczących przyszłych warunków gospodarczych. Parametry modeli zostały skalibrowane według podejścia PIT („point-in-time”) i zaprognozowane w perspektywie 30 lat. W parametrze EAD uwzględniono harmonogramy spłat zgodnie z umowami kredytowymi.

Bank wycenia oczekiwaną stratę kredytową w całym okresie życia pozostałym do zapadalności (o-n. LEL - Lifetime Expected Loss) na ekspozycji bez rozpoznanej utraty wartości jako zdyskontowaną sumą cząstkowych strat w okresie życia ekspozycji, odnoszących się do zdarzeń niewykonania zobowiązania w każdym 12-miesięcznym oknie czasowym pozostałym do daty zapadalności ekspozycji w oparciu o następujący wzór:

$$LEL = \sum_{t=0}^T \frac{PD_t^{PIT} \times EAD_t^{PIT} \times LGD_t^{PIT}}{(1 + EIR)^{t+1/2}}$$

gdzie:

- PD_t^{FIT} – krańcowa wartość PD (marginal PD), czyli oczekiwany w kolejnym 12-miesięcznym oknie po czasie t procent zdarzeń niewykonania zobowiązania;
- EAD_t^{FIT} – oczekiwana ekspozycja dla zdarzenia niewykonania zobowiązania, które zajdzie w kolejnym 12-miesięcznym oknie po czasie t ;
- LGD_t^{FIT} – oczekiwany procent straty w stosunku do EAD zdarzenia niewykonania zobowiązania, które zajdzie w kolejnym 12-miesięcznym oknie po czasie t ;
- EIR – efektywna stopa procentowa (Effective Interest Rate);
- T – czas do zapadalności
- t – kolejny rok w okresie pomiędzy datą sprawozdawczą, a datą oczekiwanej zapadalności danej ekspozycji.

W przypadku ekspozycji zakwalifikowanych do Etapu 1 stosuje się 12-miesięczną stratę oczekiwaną wyliczoną w oparciu o powyższy wzór, ale dla $T = 12$ miesięcy.

Dla ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości z Etapu 3 (w stanie niewykonania zobowiązania - „in default”), dla których liczy się rezerwę zbiorową (kolektywną), Bank wycenia oczekiwaną stratę kredytową w całym okresie życia pozostałym do zapadalności ekspozycji w oparciu o następujący wzór:

$$LEL_{\text{etap 3}} = EAD_{\text{in_default}}^{FIT} \times LGD_{\text{in_default}}^{FIT}$$

gdzie $PD = 100\%$, a wartości $LGD_{\text{in_default}}^{FIT}$ oraz $EAD_{\text{in_default}}^{FIT}$ powinny odzwierciedlać charakterystyki ekspozycji w stanie niewykonania zobowiązania.

Wartość pieniądza w czasie jest odzwierciedlona w stracie oczekiwanej przez dwa czynniki dyskontujące:

- Dyskontowanie pomiędzy momentem wejścia należności w stan niewykonania zobowiązania, a momentem odzysku należności. Jest ono uwzględnione w parametrach regulacyjnych modeli LGD.
- Dyskontowanie pomiędzy datą sprawozdawczą a momentem wejścia ekspozycji w stan niewykonania zobowiązania, które jest dodatkowo wzięte pod uwagę w kalkulacji straty oczekiwanej w całym okresie życia (LEL). Bank zakłada się, że dla każdego rocznego przedziału czasu zdarzenie niewykonania zobowiązania występuje średnio w połowie okresu 0 – 12 miesięcy.

Bank kalkuluje oczekiwaną stratę kredytową jako średnią ważoną prawdopodobieństwem z kilku scenariuszy (najczęściej trzech: bazowego, stresowego i optymistycznego) o różnym prawdopodobieństwie wystąpienia. Strata oczekiwana jest liczona oddzielnie dla każdego scenariusza a średnia ważona prawdopodobieństwem wynika z wag (prawdopodobieństw) przypisanych do każdego scenariusza (suma wag = 100%). Takie podejście wypełnia wymóg standardu, aby rezerwa (odpis na utratę wartości) był nieobciążoną i ważoną prawdopodobieństwem kwotą ustaloną w oparciu o szereg możliwych wyników.

Prognoza (wycena) straty oczekiwanej jest dokonywana w każdym punkcie czasu w przyszłości w zależności od oczekiwanych w danym punkcie warunków ekonomicznych. W oparciu o dane historyczne Bank określił relacje pomiędzy obserwowanymi parametrami straty oczekiwanej (PD, LGD), a czynnikami makroekonomicznymi jako funkcje, na podstawie których - przy zadanych prognozach czynników makroekonomicznych - oblicza się przewidywane wartości parametrów straty oczekiwanej w danym roku w przyszłości według podejścia Pit (tzw. forward looking PIT).

Dla potrzeb oszacowania straty oczekiwanej Bank określa poziom ekspozycji EAD tylko dla nieodwołalnych zobowiązań kredytowych poprzez zastosowanie współczynników konwersji CCF (procent wykorzystania wolnej części limitu kredytowego w okresie od daty sprawozdawczej do wystąpienia niewykonania zobowiązania) z regulacyjnych modeli EAD (oszacowanych według

podejścia TTC – „through the cycle”). EAD spada z czasem zgodnie z harmonogramem spłat danej ekspozycji.

Dla ekspozycji z określoną datą końcowej spłaty czas do zapadalności został ograniczony do 30 lat. W przypadku, gdy istotna część portfela ma czas trwania powyżej 30 lat, długość okresu do zapadalności odpowiada przewidywanemu czasowi trwania takich ekspozycji.

Dla ekspozycji bez określonej daty końca zaangażowania (np. niektóre kredyty odnawialne i karty kredytowe) oczekiwany czas do zapadalności jest określonym statystycznie parametrem behawioralnym.

Parametr LGD, będący funkcją stosowanych technik ograniczania ryzyka kredytowego i wyrażony jako procent EAD, jest szacowany na poziomie produktu i ekspozycji w oparciu o odpowiednio skalibrowane dla potrzeb MSSF 9 parametry z regulacyjnych modeli LGD (oszacowane według podejścia TTC – „through the cycle”).

Poziom parametru LGD, służący do wyliczania kwoty odpisu aktualizującego metodą kolektywną dla ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości (PD = 100%), jest uzależniony od czasu przebywania ekspozycji kredytowej w stanie niewykonania zobowiązania. Dodatkowo, w niektórych segmentach biznesowych Bank stosuje tzw. Politykę pełnej rezerwy, która zakłada, że dla ekspozycji pozostających w stanie niewykonania zobowiązania co najmniej 2 lata, wartość parametru LGD wynosi 100%.

Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39) i od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Ujęcie utraty wartości dla aktywów wycenianych wg zamortyzowanego kosztu (zasady obowiązujące przez 1 stycznia 2018 i po 1 stycznia 2018)

Utrata wartości wykazywana jest jako zmniejszenie wartości bilansowej składnika aktywów poprzez dokonanie odpisów aktualizujących, zaś kwota straty (utworzonego w okresie odpisu aktualizującego) obciąża rachunek zysków i strat okresu.

Jeżeli w kolejnym okresie wysokość straty z tytułu utraty wartości zmniejszy się na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wystąpieniu utraty wartości (np. poprawy oceny zdolności kredytowej dłużnika), wówczas uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości jest odwracany przez rachunek zysków i strat poprzez dokonanie odpowiedniej korekty odpisów aktualizujących. W stosunku do klientów strategicznych i sieciowych klientów korporacyjnych Bank określił zdarzenia skutkujące możliwością odwrócenia utraty wartości ekspozycji kredytowej (wymagane jest spełnienie wszystkich poniższych warunków łącznie):

- okres pobytu klienta w portfelu z utratą wartości (INSFA lub ISFA) wynosi nie mniej niż 12 miesięcy oraz minęło minimum 3 miesiące od momentu uznania, że wartość bilansowa ekspozycji jest równa bieżącej wartości oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych. Jednakże w przypadku braku przesłanek utraty wartości, odwrócenie utraty wartości ekspozycji może nastąpić niezwłocznie po uprawdopodobnieniu się istotnego zdarzenia zewnętrznego wpływającego w ocenie Banku pozytywnie na sytuację klienta lub w przypadku istotnego obniżenia zaangażowania Banku czy pozyskania istotnego nowego zabezpieczenia zaangażowania Banku,
- brak opóźnień w spłacie,
- Bank ocenia, że klient spłaci wszystkie zobowiązania wobec Banku, a przeprowadzony test na utratę wartości z uwzględnieniem oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych nie wykazuje utraty wartości, a w przypadku klienta posiadającego ekspozycję ze statusem: „udzielenie udogodnienia w spłacie” (ang.: forbearance) dodatkowo wymagane jest aby był on zaklasyfikowany do portfela ekspozycji niepracujących (ang.: non performing exposure) przez co najmniej 12 miesięcy po identyfikacji forbearance.

Zakupione lub utworzone aktywa finansowe dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe

Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39)

Brak takiej kategorii aktywów.

Zasady obowiązujące od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Bank rozpoznaje jako odrębną kategorię aktywa finansowe zakupione lub utworzone, które są dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe na moment początkowego ujęcia.

Aktywa te mogą zostać ujęte w rezultacie:

- transakcji nabycia aktywa ze zidentyfikowaną utratą wartości,
- istotnej modyfikacji (opisanej w punkcie 7.5) następującej po wyłączeniu z ksiąg pierwotnego zaangażowania lub
- udzielonego nowego zaangażowania kredytowego klientowi dla którego inne zaangażowania klasyfikowane są do Etapu 3.

Aktywa te wyłączone są z modelu opartego o trój etapowe podejście opisane w punkcie 7.13 i są klasyfikowane do grupy aktywów z utratą wartości do momentu wyłączenia z bilansu Banku.

Powyższe oznacza, że każda zmiana skumulowanych oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia tych aktywów finansowych, zarówno pozytywna jak i negatywna, ujmowana jest w rachunku wyników jako zysk lub strata z tytułu utraty wartości.

Ujmowanie przychodów z uwzględnieniem zasady pięciu kroków (zmiany wynikające z MSSF 15)

Zmiana zasad w zakresie ujęcia przychodów i kosztów prowizyjnych.

Pozostałe opłaty i prowizje związane z usługami finansowymi oferowanymi przez Bank, takie jak usługi zarządzania środkami pieniężnymi, usługi maklerskie, oraz usługi zarządzania aktywami, są rozpoznawane w rachunku zysków i strat z uwzględnieniem zasady pięciu kroków:

- 1) identyfikacji umowy z klientem,
- 2) identyfikacji poszczególnych zobowiązań w umowie,
- 3) określenie ceny transakcji,
- 4) przypisanie ceny do poszczególnych zobowiązań umownych,
- 5) rozpoznanie przychodu w momencie spełnienia poszczególnych zobowiązań.

Na podstawie przeprowadzonych analiz, Bank rozpoznaje przychody z tytułu prowizji i opłat:

- jednorazowo, gdy usługa została dostarczona (również dla opłat pobieranych z góry) tj. w momencie przeniesienia kontroli na dobrej lub usługę;
- w miarę upływu czasu, jeśli świadczenie usług jest realizowane w określonym okresie czasu;
- w określonym momencie w czasie (point-in-time), gdy Bank wykonuje kluczowe działania;
- w momencie gdy z punktu widzenia klienta występuje rzeczywista korzyść.

Po spełnieniu (lub w trakcie spełniania) zobowiązania do wykonania świadczenia Bank ujmuje jako przychód kwotę równą cenie transakcyjnej, która została przypisana do tego zobowiązania do wykonania świadczenia.

6. Porównywalność danych finansowych

W sporządzonym za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 marca 2018 roku śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w stosunku do śródrocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych za okresy wcześniejsze Grupa dokonała zmian w sposobie prezentacji poszczególnych pozycji skonsolidowanego rachunku zysków i strat oraz skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej. Główną przyczyną zmian było wdrożenie z dniem 1 stycznia 2018 r. standardu MSSF 9 zastępującego MSR 39. Grupa podjęła decyzję o retrospektywnym zastosowaniu zasad w zakresie klasyfikacji, wyceny oraz utraty wartości poprzez korektę bilansu otwarcia na dzień 1 stycznia 2018, bez korygowania okresów porównawczych.

Ponadto Grupa dokonała kilku zmian prezentacyjnych nie związanych bezpośrednio z wdrożeniem MSSF 9 jednak wpływających – w opinii Grupy – na zwiększenie przejrzystości i wartości informacyjnej skonsolidowanego rachunku zysków i strat oraz skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej. Zmiany te poniosły za sobą konieczność przekształcenia danych porównywalnych jednak nie miały wpływu na poziom prezentowanego wyniku finansowego oraz sumy bilansowej.

Zmiany związane z wdrożeniem MSSF 9:

➤ Zmiany w rachunku zysków i strat:

- rozbieżność przychodów odsetkowych na przychody odsetkowe od aktywów wycenianych wg zamortyzowanego kosztu oraz pozostałe przychody odsetkowe,
- wyodrębnienie pozycji „wynik na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych wg zamortyzowanego kosztu”,
- wyodrębnienie „wyniku na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz przychody z tytułu dywidend” w miejsce „wyniku na inwestycjach” prezentowanego za okresy wcześniejsze,
- wyodrębnienie pozycji „odpisy z tytułu strat oczekiwanych” w miejsce „odpisów na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe” prezentowanych za okresy wcześniejsze.

➤ Zmiany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej:

- wyodrębnienie pozycji „Inwestycyjne papiery wartościowe”, w której zaprezentowano wartość papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz inne niż korporacyjne i komunalne papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu. Pozycja ta zastąpiła prezentowaną za okresy wcześniejsze pozycję „Inwestycje”, w której prezentowano aktywa finansowe dostępne do sprzedaży i aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności.

Pozostałe zmiany:

➤ Zmiany w rachunku zysków i strat:

- a) zmiana prezentacji kosztów z tytułu opłat marketingowych (cashback); we wcześniejszych okresach koszty te ujmowane były w *Przychodach z tytułu prowizji/Kosztach prowizji* a obecnie Grupa prezentuje je w *Kosztach działania*.
- b) zmiana prezentacji wyniku z tytułu odpisów dotyczącego nierozliczonej wyceny transakcji na instrumentach pochodnych pomiędzy pozycjami *Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe* i *Wynik na*

instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany

Poniższa tabela prezentuje poszczególne pozycje skonsolidowanego rachunku zysków i strat według wartości zaprezentowanych w śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za I kwartał 2017 roku oraz według wartości zaprezentowanych w bieżącym sprawozdaniu.

	I kwartał 2017 okres od 01.01.2017 do 31.03.2017			
	w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za I kwartał 2017 (dane zatwierdzone)	zmiana a)	zmiana b)	w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za I kwartał 2018 (dane porównywalne, MSR 39 - dane nieprzekształcone)
Przychody z tytułu prowizji	324,1	-0,9		323,2
Koszty prowizji	34,5	-2,1		32,4
Wynik z tytułu prowizji	289,6	1,2	0,0	290,8
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	18,0		-0,4	17,6
Wynik na działalności podstawowej	1 134,5	1,2	-0,4	1 135,3
Koszty działania	564,4	1,2		565,6
Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	76,9		-0,4	76,5
Zysk brutto	413,8	0,0	0,0	413,8
Zysk netto	300,2	0,0	0,0	300,2

➤ Zmiany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej

- zmiana nazwy pozycji „aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat” na „aktywa finansowe przeznaczone do obrotu”,
- włączenie „wyceny instrumentów pochodnych”, odpowiednio dodatniej - do „aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu” i ujemnej - do „zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat,
- zmiana nazwy pozycji „inwestycje” na „inwestycyjne papiery wartościowe”,
- włączenie „należności od klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu” do pozycji „kredyty i inne należności udzielone klientom” oraz analogicznie „zobowiązań wobec klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu” do pozycji „zobowiązania wobec klientów”,
- rozbicie „aktywów majątkowych” na dwie odrębne pozycje „rzeczowe aktywa trwałe” oraz „wartości niematerialne”,
- rozbicie „aktywów z tytułu podatku dochodowego” na „aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego” oraz „należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego i analogicznie „zobowiązań z tytułu podatku dochodowego” na „rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego” oraz „zobowiązań z tytułu bieżącego podatku dochodowego”,
- zmiana nazwy pozycji „kapitał zakładowy” na „kapitał akcyjny” oraz „kapitał z aktualizacji wyceny” na „skumulowane inne całkowite dochody”.

Poniższa tabela prezentuje poszczególne pozycje ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej według wartości zaprezentowanych w śródrocznym

skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok 2017 oraz za I kwartał 2017 roku oraz według wartości zaprezentowanych w bieżącym sprawozdaniu.

	stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016		stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016
	w skons. sprawozdaniu finansowym za rok 2017	w skons. sprawozdaniu finansowym za I kwartał 2017	w skons. sprawozdaniu finansowym za rok 2017	zmiany a) - g)	w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za I kwartał 2018		
	(dane zatwierdzone)				(dane porównywalne, MSR 39 - dane nieprzekształcone)		
Aktywa							
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	530,1	1 505,2	2 826,8	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	1 314,8	2 715,8	3 943,9
Wycena instrumentów pochodnych	784,7	1 210,6	1 117,1				
Inwestycje	25 907,4	26 569,7	25 721,3	Inwestycyjne papiery wartościowe	25 907,4	26 569,7	25 721,3
Kredyty i inne należności udzielone klientom	91 088,3	84 379,6	81 979,5	Kredyty i inne należności udzielone klientom	91 108,1	84 399,5	81 979,5
Należności od klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	19,8	19,9	0,0				
Aktywa majątkowe	980,0	995,6	1 004,5	Rzeczowe aktywa trwałe	549,0	580,2	578,0
				Wartości niematerialne	431,0	415,1	426,2
Aktywa z tytułu podatku dochodowego	257,1	181,9	237,5	Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	257,1	181,7	237,2
					0,0	0,2	0,3
Aktywa razem	126 013,9	118 850,5	117 477,7		126 013,9	118 850,5	117 477,7
Zobowiązania							
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	735,1	639,0	474,8	Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 714,3	1 736,6	1 590,8
Wycena instrumentów pochodnych	979,2	1 097,6	1 116,0				
Zobowiązania wobec klientów	104 503,3	96 620,7	95 825,4	Zobowiązania wobec klientów	104 503,3	96 620,7	95 825,4
Zobowiązania wobec klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	0,0	0,0	0,0				
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	232,9	24,1	121,3	Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	232,9	24,1	121,3
Zobowiązania razem	114 219,1	108 061,1	107 000,5		114 219,1	108 061,1	107 000,5
Kapitał własny							
Kapitał zakładowy	130,1	130,1	130,1	Kapitał akcyjny	130,1	130,1	130,1
Kapitał z aktualizacji wyceny	493,2	589,6	577,5	Skumulowane inne całkowite dochody	493,2	589,6	577,5
Kapitał własny razem	11 794,8	10 789,4	10 477,2		11 794,8	10 789,4	10 477,2
Zobowiązania i kapitał własny razem	126 013,9	118 850,5	117 477,7		126 013,9	118 850,5	117 477,7

7. Noty uzupełniające do śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

7.1. Wynik z tytułu odsetek

	1 kwartał 2018 okres od 01.01.2018 do 31.03.2018	1 kwartał 2017 okres od 01.01.2017 do 31.03.2017
	[MSSF 9]	[MSR 39 - dane nieprzekształcone]
Przychody odsetkowe, w tym:	1 096,4	1 025,3
Przychody odsetkowe od aktywów wycenianych w zamortyzowanym koszcie, w tym:	1 011,4	nd
odsetki od kredytów i innych należności udzielonych innym bankom wycenianych zamortyzowanym kosztem	9,5	12,5
odsetki od kredytów i innych należności udzielonych klientom wycenianych zamortyzowanym kosztem	885,0	826,3
odsetki od papierów wartościowych wycenianych zamortyzowanym kosztem	116,9	nd
odsetki od aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności	nd	44,3
Pozostałe przychody odsetkowe, w tym:	85,0	nd
odsetki od kredytów i innych należności udzielonych klientom wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1,3	nd
odsetki od aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	1,1	7,2
odsetki od papierów wartościowych wycenianych przez inne całkowite dochody	99,2	nd
odsetki od aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	nd	122,8
wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych	-16,6	12,2
Koszty odsetek, w tym:	215,5	209,8
odsetki od zobowiązań wobec innych banków	10,2	16,9
odsetki od zobowiązań wobec klientów	200,1	183,8
odsetki od zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu	0,4	0,3
odsetki od zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych	1,9	5,7
odsetki od zobowiązań podporządkowanych	2,9	3,1
Wynik z tytułu odsetek	880,9	815,5

7.2. Wynik z tytułu prowizji

	1 kwartał 2018 okres od 01.01.2018 do 31.03.2018	1 kwartał 2017 okres od 01.01.2017 do 31.03.2017
Przychody z tytułu prowizji, w tym:	350,8	323,2
marża transakcyjna na transakcjach wymiany walut	84,4	80,6
prowadzenie rachunków klientów	70,2	66,2
udzielanie kredytów	77,4	67,1
karty płatnicze i kredytowe	25,3	31,7
dystrybucja jednostek uczestnictwa	25,8	23,5
oferowanie produktów ubezpieczeniowych	20,9	14,1
usługi faktoringowe i leasingowe	12,8	10,9
zagraniczne operacje handlowe	8,1	6,7
działalność powiernicza	7,3	7,6
działalność maklerska	5,5	7,4
pozostałe prowizje	13,1	7,4
Koszty prowizji	32,7	32,4
Wynik z tytułu prowizji	318,1	290,8

7.3. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany

	1 kwartał 2018 okres od 01.01.2018 do 31.03.2018	1 kwartał 2017 okres od 01.01.2017 do 31.03.2017
Wynik z pozycji wymiany oraz wynik na pochodnych transakcjach walutowych, w tym:	7,5	11,8
wynik z pozycji wymiany	19,1	-41,8
transakcje pochodne walutowe	-11,6	53,6
Wynik na transakcjach pochodnych na stopę procentową	18,9	2,9
Wynik na instrumentach dłużnych przeznaczonych do obrotu	7,6	2,9
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	34,0	17,6

7.4. Wynik na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych wg zamortyzowanego kosztu, wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz przychody z tytułu dywidend / wynik na inwestycjach

	1 kwartał 2018 okres od 01.01.2018 do 31.03.2018	1 kwartał 2017 okres od 01.01.2017 do 31.03.2017
Wynik na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych wg zamortyzowanego kosztu	5,4	nd
Wynik na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	32,2	0,0
Wynik na inwestycjach, w tym:	nd	10,2
sprzedaż dłużnych papierów wartościowych	nd	10,1
przychody z tytułu dywidend	nd	0,1
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych	37,6	10,2

Sprzedaż dłużnych papierów wartościowych z kategorii aktywów finansowych wycenianych wg zamortyzowanego kosztu była realizowana blisko terminu zapadalności co jest zgodnie z założeniami modelu biznesowego, w którym były utrzymywane oraz przyjętą przez Bank Polityką Rachunkowości.

7.5. Wynik na rachunkowości zabezpieczeń

	1 kwartał 2018 okres od 01.01.2018 do 31.03.2018	1 kwartał 2017 okres od 01.01.2017 do 31.03.2017
Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej papierów wartościowych:	-15,9	0,0
wycena transakcji zabezpieczanej	35,1	-27,5
wycena transakcji zabezpieczającej	-51,0	27,5
Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych:	-0,1	0,4
nieefektywność wynikająca z zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-0,1	0,4
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	-16,0	0,4

7.6. Koszty działania

	1 kwartał 2018 okres od 01.01.2018 do 31.03.2018	1 kwartał 2017 okres od 01.01.2017 do 31.03.2017
Koszty pracownicze	275,4	251,0
Pozostałe koszty działania, w tym:	352,9	314,6
koszty marketingu i promocji	29,5	23,4
amortyzacja	43,7	46,1
opłaty na rzecz BFG	84,3	89,1
inne	195,4	156,0
Razem koszty działania	628,3	565,6

7.6.1. Zatrudnienie

Zatrudnienie w Grupie Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. kształtowało się następująco:

	stan na 31.03.2018	stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016
Zatrudnienie w etatach	8 033,0	7 979,3	7 912,6	7 969,6
Zatrudnienie w osobach	8 082	8 032	7 966	8 025

Zatrudnienie w ING Banku Śląskim S.A. kształtowało się następująco:

	stan na 31.03.2018	stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016
Zatrudnienie w etatach	7 655,4	7 612,4	7 563,0	7 618,7
Zatrudnienie w osobach	7 701	7 661	7 611	7 669

7.7. Odpisy z tytułu strat oczekiwanych / odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe

	1 kwartał 2018 okres od 01.01.2018 do 31.03.2018	1 kwartał 2017 okres od 01.01.2017 do 31.03.2017
	[MSSF 9]	[MSR 39 dane nieprzekształcone]
Utworzenie odpisów	419,2	219,7
Rozwiązanie odpisów	-324,4	-143,2
Odpisy netto	94,8	76,5
w tym:		
Segment bankowości korporacyjnej	57,8	33,7
Segment bankowości detalicznej	37,0	42,8

7.8. Kredyty i inne należności udzielone innym bankom

	stan na 31.03.2018	stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016
	[MSSF 9]	[MSR 39 dane nieprzekształcone]		
Rachunki bieżące	1 066,5	331,9	355,8	604,7
Lokaty międzybankowe	185,0	997,7	59,3	0,0
Kredyty i pożyczki	353,4	451,6	184,0	180,0
Złożone depozyty zabezpieczające typu call	412,5	453,5	526,7	329,0
Razem (brutto)	2 017,4	2 234,7	1 125,9	1 113,7
Odpis z tytułu strat oczekiwanych / odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, w tym:				
dotyczący kredytów i pożyczek	0,0	-0,2	-0,2	-0,3
Razem (netto)	2 017,4	2 234,5	1 125,7	1 113,4

7.9. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

	stan na 31.03.2018	stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016
Wycena instrumentów pochodnych	647,7	784,7	1 210,6	1 117,1
Dłużne papiery wartościowe, w tym:	596,0	469,6	1 470,6	2 805,2
obligacje skarbowe	590,5	422,7	1 443,4	2 795,7
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	5,5	46,9	27,2	9,5
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	19,9	60,5	34,6	21,6
Razem	1 263,6	1 314,8	2 715,8	3 943,9

7.10. Inwestycyjne papiery wartościowe

	stan na 31.03.2018	stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016
	[MSSF 9]	[MSR 39 dane nieprzekształcone]		
Wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody, w tym:	17 011,2	nd	nd	nd
obligacje skarbowe	16 517,1	nd	nd	nd
obligacje Rządu Austriackiego	418,7	nd	nd	nd
instrumenty kapitałowe	75,4	nd	nd	nd
Wyceniane wg zamortyzowanego kosztu, w tym:	12 124,5	nd	nd	nd
obligacje skarbowe	5 943,6	nd	nd	nd
obligacje skarbowe w EUR	3 361,7	nd	nd	nd
obligacje BGK	1 499,2	nd	nd	nd
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	1 320,0	nd	nd	nd
Dostępne do sprzedaży, w tym:	nd	17 556,9	20 325,0	20 557,2
obligacje skarbowe	nd	16 347,3	19 150,4	19 681,4
obligacje Rządu Austriackiego	nd	415,0	0,0	0,0
obligacje Rządu Francuskiego	nd	0,0	503,3	532,9
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	nd	789,3	619,3	294,1
instrumenty kapitałowe	nd	5,3	52,0	48,8
Utrzymywane do terminu wymagalności, w tym:	nd	8 350,5	6 244,7	5 164,1
obligacje skarbowe	nd	6 796,3	4 630,7	3 558,7
obligacje BGK	nd	1 554,2	1 614,0	1 605,4
Razem	29 135,7	25 907,4	26 569,7	25 721,3

7.11. Kredyty i inne należności udzielone klientom

	stan na 31.03.2018	stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016
Wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	90 028,2	91 108,1	84 399,5	81 979,5
Wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	262,3	-	-	-
Razem (netto)	90 290,5	91 108,1	84 399,5	81 979,5

Kredyty i inne należności wyceniane wg zamortyzowanego kosztu

	31.03.2018			31.12.2017			31.03.2017			31.12.2016		
	[MSSF 9]			[MSR 39 dane nieprzekształcone]			[MSR 39 dane nieprzekształcone]			[MSR 39 dane nieprzekształcone]		
	brutto	odpis z tyt. strat oczekiwanych	netto	brutto	odpis aktualizujący	netto	brutto	odpis aktualizujący	netto	brutto	odpis aktualizujący	netto
Kredyty i inne należności wyceniane wg zamortyzowanego kosztu, w tym:	92 114,4	-2 086,2	90 028,2	92 775,6	-1 667,5	91 108,1	85 915,6	-1 516,1	84 399,5	83 447,2	-1 467,7	81 979,5
Portfel kredytowy, w tym:	91 367,2	-2 086,2	89 281,0	88 483,8	-1 666,8	86 817,0	81 785,8	-1 515,4	80 270,4	79 100,6	-1 467,0	77 633,6
Gospodarstwa domowe	42 477,4	-1 004,4	41 473,0	39 755,4	-695,6	39 059,8	34 675,2	-623,3	34 051,9	33 450,0	-584,6	32 865,4
Podmioty gospodarcze	46 239,5	-1 080,3	45 159,2	45 879,9	-970,0	44 909,9	43 730,0	-890,9	42 839,1	42 233,4	-881,2	41 352,2
Sektor instytucji rządowych i samorządowych	2 650,3	-1,5	2 648,8	2 848,5	-1,2	2 847,3	3 380,6	-1,2	3 379,4	3 417,2	-1,2	3 416,0
Razem, w tym:	91 367,2	-2 086,2	89 281,0	88 483,8	-1 666,8	86 817,0	81 785,8	-1 515,4	80 270,4	79 100,6	-1 467,0	77 633,6
Bankowość korporacyjna	51 942,5	-1 157,5	50 785,0	50 974,8	-1 039,0	49 935,8	48 999,6	-952,4	48 047,2	47 460,0	-939,9	46 520,1
kredyty w rachunku bieżącym	10 622,5	-390,4	10 232,1	9 230,7	-310,6	8 920,1	9 431,0	-289,9	9 141,1	7 544,2	-265,3	7 278,9
kredyty i pożyczki terminowe	28 311,8	-702,5	27 609,3	28 673,8	-650,6	28 023,2	27 293,1	-583,2	26 709,9	27 754,0	-585,2	27 168,8
należności leasingowe	6 116,6	-42,3	6 074,3	5 902,3	-30,9	5 871,4	5 278,0	-39,3	5 238,7	5 258,2	-49,0	5 209,2
należności faktoringowe	4 583,8	-21,2	4 562,6	4 619,8	-30,8	4 589,0	4 536,9	-23,5	4 513,4	4 373,7	-23,3	4 350,4
papiery wartościowe komercyjne i komunalne	2 307,8	-1,1	2 306,7	2 548,2	-16,1	2 532,1	2 460,6	-16,5	2 444,1	2 529,9	-17,1	2 512,8
Bankowość detaliczna	39 424,7	-928,7	38 496,0	37 509,0	-627,8	36 881,2	32 786,2	-563,0	32 223,2	31 640,6	-527,1	31 113,5
kredyty i pożyczki hipoteczne	28 892,1	-231,0	28 661,1	27 539,8	-170,4	27 369,4	24 171,6	-189,1	23 982,5	23 469,3	-185,3	23 284,0
kredyty w rachunku bieżącym	1 394,2	-98,8	1 295,4	1 315,0	-75,2	1 239,8	1 281,1	-77,3	1 203,8	1 217,9	-74,0	1 143,9
należności leasingowe	753,0	-2,3	750,7	690,7	-2,0	688,7	536,4	-1,0	535,4	502,4	-1,0	501,4
pozostałe kredyty i pożyczki	8 385,4	-596,6	7 788,8	7 963,5	-380,2	7 583,3	6 797,1	-295,6	6 501,5	6 451,0	-266,8	6 184,2
Inne należności, w tym:	747,2	0,0	747,2	4 291,8	-0,7	4 291,1	4 129,8	-0,7	4 129,1	4 346,6	-0,7	4 345,9
euroobligacje (obligacje Skarbu Państwa)*	0,0	0,0	0,0	3 564,8	-0,7	3 564,1	3 686,4	-0,7	3 685,7	3 910,7	-0,7	3 910,0
złożone depozyty zabezpieczające typu call	603,0	0,0	603,0	540,1	0,0	540,1	324,6	0,0	324,6	329,0	0,0	329,0
należności z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	0,0	0,0	0,0	19,8	0,0	19,8	19,9	0,0	19,9	0,0	0,0	0,0
pozostałe należności	144,2	0,0	144,2	167,1	0,0	167,1	98,9	0,0	98,9	106,9	0,0	106,9

*) Euroobligacje, które do 31.12.2017 r. klasyfikowane były do kategorii „Kredyty i inne należności”, od 1 stycznia 2018 r. prezentowane są w pozycji „Inwestycyjne papiery wartościowe”.

Jakość portfela kredytowego

	31.03.2018				31.12.2017			31.03.2017			31.12.2016		
	[MSSF 9]				[MSR 39 dane nieprzekształcone]			[MSR 39 dane nieprzekształcone]			[MSR 39 dane nieprzekształcone]		
	brutto	odpis z tyt. strat oczekiwanych	netto		brutto	odpis aktualizujący	netto	brutto	odpis aktualizujący	netto	brutto	odpis aktualizujący	netto
Bankowość korporacyjna	51 942,5	-1 157,5	50 785,0		50 974,8	-1 039,0	49 935,8	48 999,6	-952,4	48 047,2	47 460,0	-939,9	46 520,1
aktywa w etapie 1	45 083,8	-53,2	45 037,8	portfel bez rozpoznanej utraty wartości (IBNR)	49 178,0	-78,3	49 099,7	47 428,1	-67,9	47 360,2	45 921,9	-70,2	45 851,7
aktywa w etapie 2	4 904,2	-58,4	4 839,7										
aktywa w etapie 3	1 954,5	-1 045,9	907,5	portfel z rozpoznaną utratą wartości (impaired)	1 796,8	-960,7	836,1	1 571,5	-884,5	687,0	1 538,1	-869,7	668,4
Bankowość detaliczna	39 424,7	-928,7	38 496,0		37 509,0	-627,8	36 881,2	32 786,2	-563,0	32 223,2	31 640,6	-527,1	31 113,5
aktywa w etapie 1	33 565,2	-57,4	33 507,8	portfel bez rozpoznanej utraty wartości (IBNR)	36 809,0	-163,8	36 645,2	32 192,9	-139,2	32 053,7	31 101,9	-141,9	30 960,0
aktywa w etapie 2	5 072,9	-285,0	4 787,9										
aktywa w etapie 3	786,6	-586,3	200,3	portfel z rozpoznaną utratą wartości (impaired)	700,0	-464,0	236,0	593,3	-423,8	169,5	538,7	-385,2	153,5
Razem	91 367,2	-2 086,2	89 281,0		88 483,8	-1 666,8	86 817,0	81 785,8	-1 515,4	80 270,4	79 100,6	-1 467,0	77 633,6

Dodatkowo Grupa identyfikuje aktywa finansowe POCI, których wartość początkowa oraz wartość bilansowa na dzień 31.03.2018 wynosi 0. Są to ekspozycje z tytułu wierzytelności z utratą wartości nabytych w związku z przejęciem w roku 2017 Bieszczadzkiej SKOK oraz ekspozycje powstałe w wyniku restrukturyzacji skutkującej ponownym ujęciem aktywa w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Na dzień 31.03.2018 r. wartość nominalna tych ekspozycji wynosiła 26,3 mln zł.

Zmiana odpisu na oczekiwane straty kredytowe / odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości

	1 kwartał 2018				1 kwartał 2017
	okres od 01.01.2018 do 31.03.2018				okres od 01.01.2017 do 31.03.2017
	[MSSF 9]				[MSR 39 dane nieprzekształcone]
	Etap 1	Etap 2	Etap 3	Razem	
Odpis na początek okresu	242,1	0,0	1 424,7	1 666,8	1 467,0
wpływ zmian zasad rachunkowości w związku z wdrożeniem MSSF 9	-119,0	350,3	148,6	379,9*	-
Odpis na początek okresu po uwzględnieniu zmian zasad rachunkowości	123,1	350,3	1 573,3	2 046,7	1 467,0
Zmiany w okresie, w tym:	-12,5	-6,8	58,8	39,5	48,4
odpisy na kredyty udzielone w okresie	15,9	0,0	0,0	15,9	nd
transfer do etapu 1	37,8	-36,7	-1,1	0,0	nd
transfer do etapu 2	-8,2	16,6	-8,4	0,0	nd
transfer do etapu 3	-0,2	-20,8	21,0	0,0	nd
zmiana oszacowania odpisu z tytułu strat oczekiwanych	-57,9	34,0	112,2	88,3	nd
wyłączenie z bilansu (umorzenia, sprzedaż)	0,0	0,0	-74,4	-74,4	nd
naliczenia i spisania odsetek efektywnych	0,0	0,0	9,9	9,9	nd
utworzenia i rozwiązywania w okresie	nd	nd	nd	0,0	78,4
umorzenia i zmniejszenia z tytułu sprzedaży wierzytelności	nd	nd	nd	0,0	-20,3
pozostałe	0,1	0,1	-0,4	-0,2	-9,7
Odpis na koniec okresu	110,6	343,5	1 632,1	2 086,2	1 515,4

*) w tym zmiany wartości odpisów z tytułu: 1. zmian w kalkulacji wartości bilansowej brutto (148,3 mln zł), 2. reklasyfikacji ekspozycji kredytowych do wycenianych wg wartości godziwej oraz 3. ujęcia POCl, które nie mają wpływu na wartość netto ekspozycji kredytowych na dzień 1 stycznia 2018 roku.

7.12. Zobowiązania wobec innych banków

	stan na 31.03.2018	stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016
Rachunki bieżące	329,9	257,7	587,8	292,4
Depozyty międzybankowe	1 309,9	102,3	646,6	1 050,6
Kredyty otrzymane*	3 160,2	3 064,9	2 846,3	3 023,3
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	832,8	0,0	542,1	0,0
Przyjęte depozyty zabezpieczające typu call	627,3	665,7	789,9	640,9
Pozostałe zobowiązania	28,7	18,4	193,9	35,8
Razem	6 288,8	4 109,0	5 606,6	5 043,0

*) Pozycja "Kredyty otrzymane" obejmuje finansowanie długoterminowych kontraktów leasingowych w EUR (tzw. "matched funding") otrzymane przez spółkę zależną ING Lease Sp. z o.o. od ING Banku NV.

7.13. Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

	stan na 31.03.2018	stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016
Wycena instrumentów pochodnych	819,0	979,2	1 097,6	1 116,0
Zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji papierów wartościowych	225,9	735,1	604,4	453,2
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	0,0	0,0	34,6	21,6
Razem	1 044,9	1 714,3	1 736,6	1 590,8

7.14. Zobowiązania wobec klientów

	stan na 31.03.2018	stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016
Zobowiązania wobec klientów, w tym:	104 662,1	104 503,3	96 620,7	95 825,4
Depozyty, w tym:	102 782,3	102 849,1	95 064,1	94 048,4
Gospodarstwa domowe	71 264,8	67 918,6	64 744,0	63 548,0
Podmioty gospodarcze	29 779,0	33 156,6	27 747,6	28 759,6
Sektor instytucji rządowych i samorządowych	1 738,5	1 773,9	2 572,5	1 740,8
Razem (brutto), w tym:	102 782,3	102 849,1	95 064,1	94 048,4
Bankowość korporacyjna	31 670,6	34 799,5	30 301,3	30 438,9
depozyty bieżące	20 619,8	23 605,0	19 688,2	20 094,9
depozyty oszczędnościowe	8 826,7	8 553,8	7 813,7	8 608,3
depozyty terminowe	2 224,1	2 640,7	2 799,4	1 735,7
Bankowość detaliczna	71 111,7	68 049,6	64 762,8	63 609,5
depozyty bieżące	15 061,2	14 792,0	12 356,5	11 920,7
depozyty oszczędnościowe	53 369,8	49 935,0	49 023,8	47 872,3
depozyty terminowe	2 680,7	3 322,6	3 382,5	3 816,5
Pozostałe zobowiązania, w tym:	1 879,8	1 654,2	1 556,6	1 777,0
zobowiązania z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	317,8	274,0	326,0	311,2
przyjęte depozyty zabezpieczające typu call	8,1	1,4	1,1	64,8
zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	11,6	0,0	0,0	0,0
pozostałe zobowiązania	1 542,3	1 378,8	1 229,5	1 401,0

7.15. Rezerwy

	stan na 31.03.2018	stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016
	[MSSF 9]	[MSR 39 dane nieprzekształcone]		
Rezerwa na zobowiązania pozabilansowe	53,7	45,9	25,2	26,8
Rezerwa na sprawy sporne*	22,3	7,0	4,6	4,2
Rezerwa na odprawy emerytalne	39,6	39,0	29,6	29,3
Rezerwa na niewykorzystane urlopy	8,1	8,1	13,5	13,5
Razem	123,7	100,0	72,9	73,8

*) Więcej informacji nt rezerw na sprawy sporne znajduje się w dalszej części sprawozdania w punkcie 12. Rozliczenia z tytułu spraw spornych.

7.16. Wartość godziwa

Poniżej zaprezentowano wartości bilansowe aktywów i zobowiązań finansowych w rozbiu na poszczególne kategorie (poziomy) wyceny. W roku 2018 nie było przesunięć pomiędzy poziomami wyceny.

stan na 31.03.2018

	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	RAZEM
Aktywa finansowe, w tym:	17 531,8	1 628,2	337,7	19 497,7
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	596,0	667,6	0,0	1 263,6
wycena instrumentów pochodnych	-	647,7	-	647,7
obligacje skarbowe	590,5	-	-	590,5
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	5,5	-	-	5,5
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	-	19,9	-	19,9
Papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody, w tym:	16 935,8	0,0	75,4	17 011,2
obligacje skarbowe	16 517,1	-	-	16 517,1
obligacje Rządu Austriackiego	418,7	-	-	418,7
instrumenty kapitałowe	-	-	75,4	75,4
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	960,6	-	960,6
Kredyty i inne należności wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-	-	262,3	262,3
Zobowiązania finansowe, w tym:	225,9	1 441,6	0,0	1 667,5
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym:	225,9	819,0	0,0	1 044,9
wycena instrumentów pochodnych	-	819,0	-	819,0
zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji papierów wartościowych	225,9	-	-	225,9
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	622,6	-	622,6

stan na 31.12.2017

	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	RAZEM
Aktywa finansowe, w tym:	18 021,2	1 812,4	5,3	19 838,9
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	469,6	845,2	0,0	1 314,8
wycena instrumentów pochodnych	-	784,7	-	784,7
obligacje skarbowe	422,6	-	-	422,6
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	47,0	-	-	47,0
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	-	60,5	-	60,5
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, w tym:	17 551,6	0,0	5,3	17 556,9
obligacje skarbowe	16 347,3	-	-	16 347,3
obligacje Rządu Austriackiego	415,0	-	-	415,0
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	789,3	-	-	789,3
instrumenty kapitałowe	-	-	5,3	5,3
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	967,2	-	967,2
Zobowiązania finansowe, w tym:	735,1	1 678,4	0,0	2 413,5
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym:	735,1	979,2	0,0	1 714,3
wycena instrumentów pochodnych	735,1	-	-	735,1
zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji papierów wartościowych	-	979,2	-	979,2
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	699,2	-	699,2

7.16.1. Aktywa i zobowiązania finansowe, które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej nie są prezentowane w wartości godziwej

stan na 31.03.2018

	Wartość bilansowa	Wartość godziwa			RAZEM
		Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	
Aktywa					
Kasa, środki w Banku Centralnym	2 042,4	-	2 042,4	-	2 042,4
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	2 017,4	-	2 017,4	-	2 017,4
Inwestycyjne papiery wartościowe	12 124,5	-	12 195,3	-	12 195,3
Kredyty i inne należności udzielone klientom	90 028,2	-	-	89 791,9	89 791,9
Inwestycje w jednostki stowarzyszone	1,3	-	-	1,3	1,3
Pozostałe aktywa	231,1	-	-	231,1	231,1
Zobowiązania					
Zobowiązania wobec innych banków	6 288,8	-	6 288,8	-	6 288,8
Zobowiązania wobec klientów	104 662,1	-	-	104 659,6	104 659,6
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	302,2	-	302,9	-	302,9
Zobowiązania podporządkowane	632,4	-	-	632,4	632,4

stan na 31.12.2017

	Wartość bilansowa	Wartość godziwa			RAZEM
		Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	
Aktywa					
Kasa, środki w Banku Centralnym	2 815,2	-	2 815,2	-	2 815,2
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	2 234,5	-	2 234,5	-	2 234,5
Inwestycyjne papiery wartościowe	8 350,5	8 339,6	-	-	8 339,6
Kredyty i inne należności udzielone klientom	91 108,1	-	3 570,4	87 209,8	90 780,2
Inwestycje w jednostki stowarzyszone	1,3	-	-	1,3	1,3
Pozostałe aktywa	312,0	-	-	312,0	312,0
Zobowiązania					
Zobowiązania wobec innych banków	4 109,0	-	4 109,0	-	4 109,0
Zobowiązania wobec klientów	104 503,3	-	-	104 506,9	104 506,9
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	300,3	-	301,1	-	301,1
Zobowiązania podporządkowane	626,9	-	-	626,9	626,9

7.17. Łączny współczynnik kapitałowy

	stan na 31.03.2018	stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016
Fundusze własne				
A. Kapitały własne ze sprawozdania z sytuacji finansowej, w tym:	12 058,9	11 794,8	10 789,4	10 477,2
A.I. Kapitały własne ujęte w funduszach własnych	10 681,6	10 843,4	9 127,4	9 069,9
A.II. Kapitały własne nie ujęte w wyliczeniu funduszy własnych	1 377,3	951,4	1 662,0	1 407,3
B. Pozostałe składniki (pomniejszenia i zwiększenia) funduszy własnych, w tym:	301,2	67,8	100,0	123,7
zobowiązania podporządkowane	631,3	625,6	632,9	663,6
wartość firmy i inne wartości niematerialne	-418,3	-422,8	-411,7	-423,6
niedobór/nadwyżka korekt z tytułu ryzyka kredytowego wobec oczekiwanych strat według metody AIRB	-136,0	-134,9	-120,8	-115,7
korekta w okresie przejściowym z tytułu dostosowania do wymogów MSSF 9	224,5	-	-	-
korekta wartości z tytułu wymogów w zakresie ostrożnej wyceny	-0,3	-0,1	-0,4	-0,6
Fundusze własne przyjęte do kalkulacji łącznego współczynnika kapitałowego (A.I. + B), w tym:	10 982,8	10 911,2	9 227,4	9 193,6
Kapitał podstawowy Tier I	10 351,5	10 299,1	8 606,5	8 553,1
Kapitał Tier II	631,3	612,1	620,9	640,5
Aktywa ważone ryzykiem	68 443,3	65 287,3	64 567,4	62 420,6
Łączne wymogi kapitałowe	5 475,5	5 222,9	5 165,4	4 993,6
Łączny współczynnik kapitałowy (TCR)	16,05%	16,71%	14,29%	14,73%
Minimalny wymagany poziom	13,375%	13,75%	13,75%	13,75%
Nadwyżka wskaźnika TCR (p.p)	+2,67	+2,96	+0,54	+0,98
Współczynnik kapitału Tier I (T1)	15,12%	15,78%	13,33%	13,70%
Minimalny wymagany poziom	11,375%	10,75%	10,75%	10,75%
Nadwyżka wskaźnika T1 (p.p)	+3,75	+5,03	+2,58	+2,95

*) Grupa w kalkulacji współczynników kapitałowych skorzystała z przepisów przejściowych w zakresie złagodzenia wpływu wdrożenia standardu MSSF 9 na poziom funduszy własnych. Więcej informacji na temat okresu przejściowego przedstawiono w niniejszym skróconym sprawozdaniu finansowym w punkcie 4.6.5. MSSF 9 Instrumenty finansowe - Wpływ na wymogi kapitałowe. W przypadku pełnego ujęcia wpływu wdrożenia standardu MSSF 9 łączny współczynnik kapitałowy kształtowałby się na poziomie 15,7% a współczynnik kapitału Tier I na poziomie 14,8%.

Począwszy od stycznia 2018 roku Grupa uwzględniła w kalkulacji funduszy własnych 100% niezrealizowanych zysków oraz 100% niezrealizowanych strat z wyceny aktywów finansowych ujętych w skumulowanych całkowitych dochodach. W roku 2017 w kalkulacji funduszy własnych Grupa ujmowała odpowiednio 80% niezrealizowanych zysków i 100% niezrealizowanych strat z wyceny.

Na podstawie zapisów Rozporządzenia (UE) nr 241/2014 w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących wymogów w zakresie funduszy własnych obowiązujących instytucje oraz decyzji Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 23.10.2017 r. oraz 07.12.2017 w funduszach własnych wg stanu na 31.03.2018 r. oraz 31.12.2017 r. Grupa uwzględniła zysk netto Banku za okres od 01.01.2017 roku do 30.09.2017 roku w kwocie 665,4 mln zł.

8. Wskazanie czynników, które mogą mieć wpływ na wyniki finansowe w kolejnych kwartałach

- W ocenie ekonomistów ING Banku Śląskiego S.A. tempo rozwoju krajowej gospodarki w 2018 roku utrzyma się na relatywnie wysokim poziomie, a całoroczny wzrost przekroczy 4%/r. Postęp w kontraktowaniu projektów współfinansowanych ze środków UE wskazuje na dalsze ożywienie inwestycji publicznych. Nakłady inwestycyjne dużych przedsiębiorstw są umiarkowane m.in. ze względu na trudną sytuację w górnictwie. Spodziewamy się jednak, że w kolejnych kwartałach również one przyspieszą m.in. z uwagi na bardzo wysokie wykorzystanie mocy wytwórczych firm przemysłowych oraz uruchomienie projektów współfinansowanych ze środków UE.
- Zdaniem analityków ING Banku Śląskiego S.A. wysokie tempo wzrostu w 2018 roku utrzymają także wydatki konsumpcyjne. W kolejnych kwartałach ich dynamika będzie stopniowo spowalniać. Wzrost wynagrodzeń pozostaje duży, ale w ocenie analityków ING Banku Śląskiego S.A. nie będzie on w stanie skompensować wygasającego efektu wprowadzenia programu 500+. Skutkiem wysokiego wzrostu gospodarki opartego na popycie wewnętrznym będzie prawdopodobnie pogorszenie eksportu netto. Szczególnie przyspieszenie dynamiki inwestycji prawdopodobnie będzie skutkować istotnym wzrostem importu.
- Sytuacja na krajowym rynku pracy pozostaje napięta. Podmioty gospodarcze raportują rosnące niedobory pracowników, których nie kompensuje napływ rąk do pracy z zagranicy. W ocenie ekonomistów ING Banku Śląskiego S.A. przełoży się to na wzrost wynagrodzeń w kolejnych kwartałach – pod koniec roku dynamika płac może, przejściowo, osiągnąć dwucyfrowy poziom. Pozostanie ona jednak poniżej poziomów obserwowanych w sąsiednich państwach regionu – w Polsce nie zdecydowano się na tak wysokie podwyższenie płacy minimalnej oraz płac w sektorze publicznym jak w innych krajach CEE.
- Dynamika cen w Polsce pozostaje na umiarkowanym poziomie. Wzrost wynagrodzeń miał, jak dotychczas, niewielkie przełożenie na inflację. Zdaniem analityków ING Banku Śląskiego S.A. inflacja będzie stopniowo podnosić się w kolejnych miesiącach, ale w 2018 roku nie przekroczy celu Narodowego Banku Polskiego 2,5%/r. W ocenie ekonomistów ING Banku Śląskiego S.A. skłoni to Radę Polityki Pieniężnej do utrzymania stóp procentowych na obecnym poziomie. Na zacieśnienie paramentów swojej polityki RPP najprawdopodobniej zdecyduje się najwcześniej w drugiej połowie 2019. Jednocześnie, nawet w razie pogorszenia koniunktury, obniżki stóp w tym i przyszłym roku są mało prawdopodobne.
- Poprawa ściągalności podatków oraz utrzymanie dobrej koniunktury w Polsce sugerują dalszy spadek zadłużenia sektora finansów publicznych w relacji do PKB. Według szacunków analityków ING Banku Śląskiego S.A. w przyszłym roku poziom ten spadnie poniżej 50%. Zagrożeniem dla stabilności finansów publicznych może okazać się wzrost sztywnych obciążeń dla budżetu. Dotychczasowe propozycje wydatkowe rządu są jednak ograniczone. Dobra koniunktura i poprawa stanu finansów publicznych wskazują, że Polska znajduje się wśród kandydatów do podniesienia ratingu. W ocenie ekonomistów ING Banku Śląskiego S.A. nie nastąpi to jednak najwcześniej w 2019.

9. Pozycje pozabilansowe

	stan na 31.03.2018	stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016
Udzielone zobowiązania pozabilansowe	29 553,3	29 953,3	27 380,2	27 954,5
Otrzymane zobowiązania pozabilansowe	83 788,8	82 850,1	83 069,7	79 093,3
Pozabilansowe instrumenty finansowe	521 166,8	500 985,8	535 194,2	439 511,9
Pozycje pozabilansowe ogółem	634 508,9	613 789,2	645 644,1	546 559,7

10. Emisje, wykup i spłaty dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych

Nie wystąpiły.

11. Wyłacone dywidendy

Walne Zgromadzenie w dniu 5 kwietnia 2018 roku podjęło uchwałę w sprawie wypłaty dywidendy za 2017 rok, na podstawie której Bank wypłacił dywidendę za 2017 rok w łącznej wysokości 416,32 mln zł, tj. w kwocie 3,20 zł brutto na jedną akcję. Właściciele akcji nabyli prawo do dywidendy w dniu 25 kwietnia 2018 roku, wypłata dywidendy nastąpi w dniu 10 maja 2018 roku.

Walne Zgromadzenie w dniu 21 kwietnia 2017 roku zatwierdziło przeznaczenie całości zysku netto jednostki dominującej Grupy za rok 2016 na zasilenie funduszy własnych.

12. Rozliczenia z tytułu spraw spornych

ING Bank Śląski prowadzi szczegółową ewidencję spraw sądowych oraz innych należności o charakterze roszczeń prawnych. W sprawach, dla których w ocenie prawnej i/lub kierownictwa Banku istnieje duże ryzyko przegrania sprawy lub nie ma możliwości odzyskania utraconych aktywów Bank tworzy rezerwy. Ewentualne przyszłe rozliczenia dokonywane są w ciężar utworzonych rezerw.

Zmiana stanu rezerw na roszczenia sporne (w mln zł)

	1 kwartał 2018 okres od 01.01.2018 do 31.03.2018	1 kwartał 2017 okres od 01.01.2017 do 31.03.2017
Stan na początek okresu	7,0	4,2
Utworzenie rezerw	1,2	0,5
Wykorzystanie rezerw	0,0	-0,1
Reklasyfikacje	14,1	0,0
Stan na koniec okresu	22,3	4,6

Postępowania prowadzone przed Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK)

➤ Postępowanie w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

Przed Prezesem UOKiK prowadzone jest postępowanie wszczęte z urzędu przez Prezesa UOKiK 30 grudnia 2015 r. w sprawie stosowania przez Bank praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na: informowaniu konsumentów, którzy są stroną umowy o usługę płatniczą oraz posiadają dostęp do systemu bankowości internetowej, o proponowanych zmianach warunków umowy o usługę płatniczą w trakcie jej trwania wyłącznie za pomocą wiadomości elektronicznych przesyłanych w ramach systemu bankowości internetowej, który nie stanowi trwałego nośnika informacji w rozumieniu ustawy o usługach płatniczych; niezamieszczaniu - w wiadomościach przesyłanych do konsumentów związanych z jednostronną zmianą warunków umowy dokonywaną w trakcie jej trwania, której załącznikiem są określone dokumenty (regulaminy, ogólne warunki, tabela opłat i prowizji) dotyczące rachunków oszczędnościowo - rozliczeniowych, rachunków oszczędnościowych, kart przedpłaconych, kart kredytowych i bankowości internetowej - istotnych informacji umożliwiających ustalenie przez konsumentów dopuszczalności wprowadzenia proponowanych zmian, tj. niewskazywanie umownej podstawy prawnej umożliwiającej dokonanie tych zmian oraz czynników (okoliczności faktycznych), które spowodowały tę zmianę, a przez to uniemożliwienie zweryfikowania przez konsumenta dopuszczalności zmiany warunków umowy przez Bank w trakcie trwania stosunku obligacyjnego; informowaniu konsumentów o jednostronnej modyfikacji klauzul modyfikacyjnych umożliwiających dokonywanie zmian regulaminów oraz ogólnych warunków dotyczących rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych, rachunków

oszczędnościowych, kart przedpłaconych, kart kredytowych i bankowości internetowej, w sytuacji, gdy brak było podstaw prawnych do dokonania takich modyfikacji warunków umowy w trakcie trwania stosunku obligacyjnego zawartego z konsumentami.

W pismach z 26 stycznia 2016 r. oraz 5 lutego 2016 r. Bank ustosunkował się do zarzutów Prezesa UOKiK oraz wystąpił o wydanie decyzji zobowiązującej w trybie art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zobowiązując się do podjęcia określonych działań. W odpowiedzi Prezes UOKiK podtrzymał postawione bankowi zarzuty i nie zaakceptował zobowiązań zadeklarowanych przez Bank. Na skutek wymagań formułowanych przez Prezesa UOKiK w toku toczącego się postępowania, zobowiązania Banku ulegają modyfikacjom. Obecnie Bank przedstawił kolejną ich propozycję i oczekuje na stanowisko Prezesa Urzędu. Pismem z 30 stycznia 2018 r. Prezes UOKiK przedłużył termin zakończenia postępowania do 30 czerwca 2018 r.

➤ Postępowanie w sprawie zarzutu praktyk ograniczających konkurencję na rynku usług acquiringowych związanych z płatnościami za pomocą kart płatniczych w Polsce

Prezes UOKiK na wniosek Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji – Związek Pracodawców (POHiD), po przeprowadzeniu przeciwko ING Bankowi Śląskiemu S.A. oraz innym bankom postępowania antymonopolowego, wydał 29 grudnia 2006 r. decyzję, stwierdzającą, że Bank dopuścił się praktyk ograniczających konkurencję. UOKiK uznał za ograniczającą konkurencję praktykę polegającą na uczestniczeniu przez różne polskie banki, w tym Bank, w porozumieniu ograniczającym konkurencję na rynku usług acquiringowych związanych z regulowaniem zobowiązań konsumentów wobec akceptantów, z tytułu płatności za nabywane przez konsumentów towary i usługi, za pomocą kart płatniczych na terytorium Polski poprzez wspólne ustalanie wysokości stawek opłaty *interchange* pobieranej od transakcji dokonywanych kartami systemu Visa i MasterCard w Polsce. W związku ze stwierdzeniem praktyk ograniczających konkurencję UOKiK nałożył kary pieniężne, w tym na Bank w kwocie 14,1 mln zł.

Od decyzji tej m.in. Bank złożył odwołanie do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK). Wyrokiem z dnia 12 Listopada 2008 SOKiK zmienił decyzję UOKiK, w ten sposób, że nie stwierdził praktyki ograniczającej konkurencję. 22 kwietnia 2010 r. wyrok ten został uchylony wyrokiem Sądu Apelacyjnego, który przekazał sprawę SOKiK do ponownego rozpoznania.

Wyrokiem SOKiK z 21 listopada 2013 r. Sąd nie zmienił decyzji UOKiK w zakresie zarzutu ograniczenia konkurencji ale zmniejszył Bankowi karę do kwoty 403.209 zł. Wyrok SOKiK został jednak zmieniony wyrokiem Sądu Apelacyjnego, który w dniu 06 października 2015 r. orzekł o zmianie wyroku SOKiK w ten sposób, że oddalono wszystkie odwołania w całości. Wskutek tego orzeczenia decyzja Prezesa stała się prawomocna, a Bank w październiku 2015 r. zapłacił orzeczoną karę 14,1 PLN.

Bank, podobnie jak inne banki uczestniczące w postępowaniu, wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego. W dniu 25 października 2017 r. Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego przekazując temu sądowi sprawę do ponownego rozpoznania. Zgodnie ze stanowiskiem UOKiK zapłacona kara została Bankowi zwrócona. Sąd Apelacyjny wyznaczył termin kolejnej rozprawy na dzień 24 października 2018 r. Ze względu na brak ostatecznych rozstrzygnięć kwota zwróconej kary nie została ujęta w rachunku zysków i strat. Wg stanu na 31 marca 2018 r. Banku utrzymuje rezerwę w wysokości 14,1 mln zł.

13. Sezonowość lub cykliczność działalności

Działalność Grupy ING Banku Śląskiego nie podlega sezonowości i cykliczności w rozumieniu §21 MSR 34.

14. Transakcje z jednostkami powiązаныmi

ING Bank Śląski S.A. jest spółką zależną od ING Bank NV, który według stanu na dzień 31 marca 2018 roku posiadał 75% udziału w kapitale zakładowym ING Banku Śląskiego oraz 75% udziałów w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu ING Banku Śląskiego S.A.

ING Bank Śląski dokonuje na rynku międzybankowym operacji z ING Bank NV i podmiotami zależnymi od niego. Są to zarówno lokaty i kredyty krótkoterminowe jak i operacje instrumentami pochodnymi. Bank prowadzi również rachunki bankowe podmiotów z Grupy ING. Ponadto spółka zależna ING Lease Sp. z o.o. otrzymała od ING Bank NV finansowanie długoterminowe kontraktów leasingowych w EUR (tzw. „matched funding”).

Wszystkie wyżej wymienione transakcje odbywają się na zasadach rynkowych.

Pomiędzy podmiotami powiązаныmi z Bankiem przeprowadzane są również transakcje wynikające z zawartych umów o współpracy, podnajmu pomieszczeń, dzierżawy sprzętu, przetwarzania danych oraz składki na ubezpieczenie pracowników.

Koszty prezentowane są według wartości netto (bez podatku VAT).

Informacje liczbowe o transakcjach pomiędzy podmiotami powiązаныmi (w mln zł)

	ING Bank NV	Pozostałe podmioty Grupy ING	ING Bank NV	Pozostałe podmioty Grupy ING
	stan na 31.03.2018		stan na 31.03.2017	
Należności				
Rachunki bieżące	38,2	38,0	42,8	2,8
Depozyty złożone	35,0	0,0	59,3	-
Kredyty	37,3	51,7	26,6	44,4
Wycena dodatnia instrumentów pochodnych	127,1	52,5	263,3	219,0
Inne należności	4,9	3,0	4,3	1,7
Zobowiązania				
Depozyty otrzymane	226,1	22,1	13,9	18,6
Kredyty otrzymane	2 843,9	0,0	2 768,3	-
Pożyczka podporządkowana	632,4	0,0	634,2	-
Rachunki loro	55,1	43,8	2,5	14,3
Wycena ujemna instrumentów pochodnych	150,2	47,1	244,8	159,1
Inne zobowiązania	64,9	1,8	74,1	2,5
Operacje pozabilansowe				
Udzielone zobowiązania pozabilansowe	492,5	284,1	428,7	300,2
Otrzymane zobowiązania pozabilansowe	1 605,9	247,5	1 377,0	90,3
Transakcje wymiany walutowej	8 084,0	42,0	26 104,8	154,2
Transakcje forward	457,5	0,0	2 454,0	-
IRS	3 135,8	2 379,3	3 651,1	3 028,6
Opcje	2 890,6	42,4	6 299,8	475,3
	I kwartał 2018 narastająco okres od 01.01.2018 do 31.03.2018		I kwartał 2017 narastająco okres od 01.01.2017 do 31.03.2017	
Przychody i koszty				
Przychody, w tym:	2,1	0,5	65,8	8,6
przychody/koszty odsetkowe i prowizyjne	3,7	1,1	-5,0	6,1
wynik na instrumentach finansowych	-1,7	-1,5	70,7	2,5
wynik na pozostałej działalności podstawowej	0,1	0,9	0,1	-
Koszty działania	22,5	2,4	18,2	3,4
Nakłady na majątek trwały				
Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe	-	0,1	-	-
Nakłady na wartości niematerialne	-	-	-	-

15. Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności

15.1 Segmentacja działalności

Zarządzanie działalnością ING Banku Śląskiego dokonywane jest w wymiarach określonych przez model biznesowy Banku.

Model biznesowy Banku, głównie dla potrzeb sprawozdawczości zarządczej, zawiera podział klientów na dwa główne segmenty:

- segment bankowości detalicznej,
- segment bankowości korporacyjnej.

Podstawą wydzielenia poszczególnych segmentów są kryteria finansowe (w szczególności wysokość obrotów, poziom zgromadzonych aktywów) i podmiotowe. Szczegółowe zasady przypisywania klientów do poszczególnych segmentów regulują kryteria segmentacji klienta, które są określone wewnętrznymi regulacjami Banku.

W ING Banku Śląskim został wydzielony organizacyjnie obszar działalności realizowanej przez Departament Skarbu (Bank Treasury). Działalność Bank Treasury polega na zarządzaniu ryzykiem płynności krótkoterminowej i długoterminowej, zgodnie z obowiązującymi regulacjami i z wewnątrz ustalonym w Banku apetytem na ryzyko, zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej oraz inwestowaniu nadwyżek pozyskanych od linii biznesowych przy zachowaniu bufora płynności w postaci aktywów płynnych. Wynik działalności Bank Treasury podlega alokacji do segmentów biznesowych, z uwagi na jego funkcję wspierającą segmenty biznesowe Banku.

15.1.1. Segment bankowości detalicznej

W ramach obszaru działalności detalicznej Bank obsługuje osoby prywatne (segment klientów masowych i klientów zamożnych) oraz przedsiębiorców indywidualnych.

Działalność ta jest analizowana w ujęciu głównych produktów, obejmujących między innymi: produkty kredytowe (kredyty w rachunku bieżącym, kredyty związane z kartami, kredyty ratalne, kredyty mieszkaniowe, kredyty hipoteczne), produkty depozytowe (rachunki bieżące, lokaty terminowe, rachunki oszczędnościowe), produkty strukturyzowane, jednostki uczestnictwa funduszy ING, usługi maklerskie oraz karty bankowe.

15.1.2. Segment bankowości korporacyjnej

Obszar działalności korporacyjnej obejmuje:

- obsługę klientów instytucjonalnych,
- produkty rynków finansowych.

Obsługa klientów instytucjonalnych obejmuje klientów strategicznych, duże firmy oraz średnie firmy. Dla działalności korporacyjnej prowadzona jest sprawozdawczość w podziale na główne produkty, obejmujące między innymi produkty kredytowe (kredyty obrotowe, inwestycyjne), produkty depozytowe (rachunki bieżące, lokaty terminowe i negocjowane, rachunki oszczędnościowe), produkty rynków finansowych, usługi w zakresie powiernictwa, operacje na rynku kapitałowym realizowane przez podmiot dominujący oraz produkty związane z usługami leasingowymi i faktoringowymi, oferowane przez ING Lease Polska Sp. z o.o. oraz ING Commercial Finance S.A.

Produkty rynków finansowych obejmują operacje dokonywane na rynkach pieniężnych i kapitałowych, prowadzone zarówno na rachunek własny jak i na rzecz klientów. W ramach tej działalności wyróżnia się produkty rynków walutowych, pieniężnych i instrumentów pochodnych, operacje papierami wartościowymi (papiery skarbowe, akcje i obligacje).

15.1.3. Wycena

Wycena aktywów i pasywów segmentu, przychodów i kosztów segmentu jest oparta na zasadach rachunkowości stosowanych przez Bank, zawartych w notach opisujących stosowane zasady rachunkowości. W szczególności ustalenia dochodów i kosztów odsetkowych wewnętrznych i zewnętrznych dla poszczególnych segmentów dokonuje się przy wykorzystaniu systemu cen transferowych, w ramach Systemu Transferu Ryzyka (RTS). Ceny transferowe wyznaczone są w oparciu o jedną krzywą rentowności dla danej waluty wspólną dla produktów aktywnych i pasywnych. Cena transferowa wyznaczona dla produktów aktywnych i pasywnych o tym samym położeniu na krzywej rentowności jest jednakowa. Możliwe są modyfikacje wyjściowej ceny transferowej otrzymane z wyceny produktu na krzywej rentowności, a czynnikami korygującymi cenę transferową mogą być: premia za pozyskanie długoterminowej płynności, dopasowanie pozycji Banku, koszt zabezpieczenia w przypadku produktów skomplikowanych oraz polityka cenowa. Wykorzystując równania matematyczne – na podstawie stawek kwotowań dostępnych w serwisach informacyjnych – budowane są następnie krzywe dochodowości. Przychody i koszty, wyniki, aktywa i pasywa segmentu zawierają te elementy, które bezpośrednio można przyporządkować do danego segmentu, jak również te, które można przypisać do danego segmentu w oparciu o racjonalne przesłanki. Bank prezentuje przychody segmentu z tytułu odsetek pomniejszone o koszty z tytułu odsetek. W I kwartale Bank aktualizuje klucz alokacji w zakresie dochodów ALCO na dany rok. Dane za okresy wcześniejsze doprowadzane są do porównywalności.

I kwartał 2018 okres od 01.01.2018 do 31.03.2018

	Segment bankowości detalicznej	Segment bankowości korporacyjnej	RAZEM
Przychody ogółem	707,8	549,1	1 256,9
wynik z tytułu odsetek	553,3	327,6	880,9
wynik z tytułu prowizji	108,7	209,4	318,1
pozostałe przychody/koszty	45,8	12,1	57,9
Koszty ogółem	372,6	255,7	628,3
Wynik segmentu	335,3	293,4	628,6
Odpisy z tytułu oczekiwanych strat kredytowych	37,0	57,8	94,8
Podatek od niektórych instytucji finansowych	35,7	51,8	87,5
Wynik finansowy brutto segmentu	262,5	183,8	446,3
Podatek dochodowy	-	-	124,1
Wynik finansowy netto	-	-	322,2
- przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.	-	-	322,2
Kapitał alokowany	5 216,6	6 842,3	12 058,9
ROE - wskaźnik zwrotu z kapitału (%)*	17,5	8,6	12,4

*) ROE - wskaźnik zwrotu z kapitału – stosunek zysku netto przypadającego akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A. z 4 kolejnych kwartałów do średniego stanu kapitałów własnych z 5 kolejnych kwartałów.

I kwartał 2017 okres od 01.01.2017 do 31.03.2017

	Segment bankowości detalicznej	Segment bankowości korporacyjnej	RAZEM
Przychody ogółem	635,5	499,8	1 135,3
wynik z tytułu odsetek	508,2	307,3	815,5
wynik z tytułu prowizji	104,7	186,1	290,8
pozostałe przychody/koszty	22,6	6,4	29,0
Koszty ogółem	345,6	220,0	565,6
Wynik segmentu	289,9	279,8	569,7
Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych	42,8	33,7	76,5
Podatek od niektórych instytucji finansowych	31,9	47,5	79,4
Wynik finansowy brutto segmentu	215,2	198,6	413,8
Podatek dochodowy	-	-	113,6
Wynik finansowy netto	-	-	300,2
- przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.	-	-	300,2
Kapitał alokowany	4 583,7	6 203,6	10 787,3
ROE - wskaźnik zwrotu z kapitału (%)*	16,9	8,5	12,0

*) ROE - wskaźnik zwrotu z kapitału - stosunek zysku netto przypadającego akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A. z 4 kolejnych kwartałów do średniego stanu kapitałów własnych z 5 kolejnych kwartałów.

15.1.4. Segmenty geograficzne

Grupa Kapitałowa prowadzi działalność na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

16. Inne informacje

16.1. Ratingi

Fitch Ratings Ltd.

Agencja Fitch Ratings Ltd. nadaje ING Bankowi Śląskiemu S.A. rating pełny na podstawie umowy pomiędzy Bankiem i Agencją. W komunikacie z dnia 20 kwietnia 2016 roku Agencja podwyższyła długoterminowy rating ING Banku Śląskiego S.A. (Long-Term IDR) do poziomu A z poziomu A-. Perspektywa ratingu jest stabilna. Zmiana ratingu była następstwem analogicznego działania ratingowego wobec głównego akcjonariusza Banku - ING Bank N.V. Dodatkowo Agencja podtrzymała ocenę wsparcia na poziomie 1. W dniu 20 października 2017 roku Agencja podtrzymała ratingi dla Banku.

Agencja podkreśliła, że utrzymane ratingi odzwierciedlają solidną sytuację finansową i silną pozycję kapitałową banku, wysoką jakość aktywów oraz stabilne źródło finansowania banku oparte na depozytach klientów.

W dniu 21 marca 2017 roku Agencja nadała Bankowi ratingi na skali krajowej. Długoterminowy rating na skali krajowej został określony na poziomie AAA (pol) z perspektywą stabilną, a krótkoterminowy rating na skali krajowej na poziomie F1+ (Pol). Rating krajowy został podtrzymany w komunikacie z 20 października 2017 roku.

Na dzień 31.03.2018 roku Bank posiadał ocenę wiarygodności finansowej wystawioną przez Agencję:

Rating	Poziom
Rating podmiotu („Long-term IDR”)	A
Perspektywa utrzymania wyżej wymienionej oceny	Stabilna
Rating krótkoterminowy („Short-term IDR”)	F1
Viability rating	bbb+
Rating wsparcia	1
Rating długoterminowy na skali krajowej	AAA (pol)
Perspektywa utrzymania wyżej wymienionej oceny	Stabilna
Rating krótkoterminowy na skali krajowej	F1+ (pol)

Rating podmiotu („Long-term IDR”) oraz rating krótkoterminowy („Short-term IDR”) określają zdolność podmiotu do terminowego regulowania zobowiązań finansowych. Rating długoterminowy („Long-term IDR”) na poziomie A odzwierciedla wysoką zdolność Banku do terminowego wywiązywania się z długoterminowych zobowiązań finansowych. Krótkoterminowy rating („Short-term IDR”) na poziomie F1 oznacza najwyższą ocenę zdolności do terminowego regulowania krótkookresowych (do 13 miesięcy) zobowiązań finansowych. W przypadku obu ratingów agencja Fitch uwzględniła wysokie prawdopodobieństwo uzyskania potencjalnego wsparcia ze strony dominującego akcjonariusza Banku - ING Bank NV (ING Bank Śląski posiada najwyższy rating wsparcia - na poziomie 1). Viability rating na poziomie bbb+ oznacza, że w ocenie Agencji, indywidualna wiarygodność kredytowa Banku, tj. nieuwzględniająca jakiegokolwiek wsparcia (rozumiana jako zdolność do terminowego regulowania zobowiązań) jest na wysokim poziomie. W ocenie Agencji Bank charakteryzuje się silną pozycją kapitałową oraz płynnością.

Ratingi na skali krajowej stanowią względną ocenę wiarygodności kredytowej podmiotu względem najniższego ryzyka kredytowego w danym kraju. Ratingi te nie są porównywalne w skali międzynarodowej oraz w czasie.

Moody's Investors Service Ltd.

Agencja Moody's Investors Service Ltd. nadaje ING Bankowi Śląskiemu S.A. rating na podstawie ogólnodostępnych, publicznych informacji. W dniu 23 marca 2018 roku Agencja podwyższyła wszystkie ratingi dla ING Banku Śląskiego S.A., poza krótkoterminową oceną ryzyka kontrahenta. Długoterminowy rating depozytów został podwyższony z A3 do A2.

Na dzień 31.03.2018 roku Bank posiadał ocenę wiarygodności finansowej wystawioną przez agencję Moody's:

Rating	Poziom
Długookresowy rating depozytów (LT rating)	A2
Krótkookresowy rating depozytów (ST rating)	P-1
Ocena indywidualna (BCA)	baa2
Skorygowana ocena indywidualna (Adjusted BCA)	baa1
Perspektywa ratingu (Outlook)	Stabilna
Ocena ryzyka kontrahenta (CR Assessment) długoterminowa/krótkoterminowa	A1/P-1

16.2. Liczba oddziałów, bankomatów i wpłatomatów

Liczba placówek Banku w poszczególnych okresach kształtowała się następująco:

	stan na 31.03.2018	stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016
Liczba placówek	355	357	381	384
Liczba punktów ING Express w centrach handlowych	64	66	66	65

Według stanu na dzień 31.03.2018 roku do dyspozycji Klientów oddano sieć 1.096 urządzeń do samoobsługi gotówkowej, w tym 202 standardowe bankomaty i 894 urządzenia dualne. Według stanu na dzień 31.03.2017 roku było 1.111 urządzeń do samoobsługi gotówkowej, w tym 184 standardowe bankomaty, oraz 927 urządzeń dualnych

16.3. Elektroniczne kanały dystrybucji

Rozwój elektronicznych kanałów dystrybucji jest jednym z priorytetów Banku. Stałe unowocześnianie oferty w tym zakresie przynosi efekty w postaci systematycznego wzrostu liczby klientów zainteresowanych bankowością elektroniczną. Dane dotyczące liczby klientów¹ bankowości elektronicznej kształtują się następująco:

	stan na 31.03.2018	stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016
ING BankOnLine, Moje ING, ING BusinessOnLine (w mln)	3,7	3,6	3,4	3,4
HaloŚląski (w mln)	2,2	2,2	2,2	2,3
ING BankMobile, Moje ING Mobile* (w mln)	2,9	2,8	2,2	2,0
ING BusinessMobile (w tys.)	16,4	16,4	13,2	12,1

*) Ilość pobrań aplikacji

Miesięczna liczba transakcji realizowanych za pomocą systemów bankowości elektronicznej w marcu 2018 roku osiągnęła poziom 37,6 miliona, pa w analogicznym okresie roku poprzedniego wyniosła 33,3 miliona.

16.4. Karty bankowe

ING Bank Śląski S.A. należy do grona największych emitentów kart bankowych w Polsce. Dane dotyczące liczby kart płatniczych wydanych klientom ING Banku Śląskiego S.A. kształtują się następująco:

w tys. szt.	stan na 31.03.2018	stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016
Karty debetowe	3 096	3 080	2 917	2 832
Karty kredytowe	226	224	219	218
Karty pozostałe	135	129	115	110
Razem karty płatnicze, w tym:	3 458	3 433	3 251	3 160
Karty zbliżeniowe ²	2 768	2 743	2 560	2 485
Karty wirtualne	109	97	60	50

¹ Liczba klientów nie jest tożsama z liczbą użytkowników, jeden klient może posiadać kilku użytkowników w danym systemie.

² Karty: VISA zbliżeniowa, Visa Business zbliżeniowa, MasterCard Debit zbliżeniowa, Visa Zbliżak, Zbliżak VISA 2016, VISA NFC.

Niniejsze śródroczne skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za I kwartał 2018 roku liczy 59 kolejno ponumerowane strony.

PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A.

2018-05-08 **Brunon Bartkiewicz**
Prezes Zarządu Banku

2018-05-08 **Michał Bolesławski**
Wiceprezes Zarządu Banku

2018-05-08 **Joanna Erdman**
Wiceprezes Zarządu Banku

2018-05-08 **Marcin Giżycki**
Wiceprezes Zarządu Banku

2018-05-08 **Bożena Graczyk**
Wiceprezes Zarządu Banku

2018-05-08 **Justyna Kesler**
Wiceprezes Zarządu Banku

2018-05-08 **Patrick Roesink**
Wiceprezes Zarządu Banku

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

2018-05-08 **Jolanta Alvarado Rodriguez** Dyrektor Departamentu Rachunkowości,
Główny Księgowy Banku

Śródroczny skrócony jednostkowy rachunek zysków i strat

	I kwartał 2018 okres od 01.01.2018 do 31.03.2018 [MSSF 9]	I kwartał 2017 okres od 01.01.2017 do 31.03.2017 [MSR 39 - dane nieprzekształcone]
Przychody odsetkowe, w tym:	1 058,8	989,8
przychody odsetkowe od aktywów wycenianych wg zamortyzowanego kosztu	973,7	nd
pozostałe przychody odsetkowe	85,1	nd
Koszty odsetkowe	213,3	205,8
Wynik z tytułu odsetek	845,5	784,0
Przychody z tytułu prowizji	337,0	311,8
Koszty prowizji	33,5	32,9
Wynik z tytułu prowizji	303,5	278,9
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	34,0	17,2
Wynik na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych wg zamortyzowanego kosztu	5,4	nd
Wynik na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz przychody z tytułu dywidend	32,1	nd
Wynik na inwestycjach	nd	11,7
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	-16,0	0,4
Wynik na pozostałej działalności podstawowej	-0,2	-0,8
Wynik na działalności podstawowej	1 204,3	1 091,4
Koszty działania	603,1	545,7
Odpisy z tytułu strat oczekiwanych	92,5	nd
Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	nd	78,2
Podatek od niektórych instytucji finansowych	87,5	79,4
Udział w zyskach i stratach jednostek kontrolowanych wycenianych metodą praw własności	19,3	20,2
Zysk brutto	440,5	408,3
Podatek dochodowy	118,3	108,1
Zysk netto	322,2	300,2
Średnia ważona liczba akcji zwykłych	130 100 000	130 100 000
Zysk na jedną akcję zwykłą (w zł)	2,48	2,31

Wartość rozwodnionego zysku na jedną akcję pokrywa się z wartością zysku na jedną akcję zwykłą.
W okresie pierwszego kwartału 2018 i 2017 roku w Banku nie wystąpiło zaniechanie istotnej działalności.

Śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie z całkowitych dochodów

	I kwartał 2018 okres od 01.01.2018 do 31.03.2018 [MSSF 9]	I kwartał 2017 okres od 01.01.2017 do 31.03.2017 [MSR 39 - dane nieprzekształcone]
Zysk netto za okres sprawozdawczy	322,2	300,2
Pozostałe całkowite dochody netto, w tym:	189,7	12,2
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat	189,6	12,2
Pozycje, które nie zostaną przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat	0,1	0,0
Całkowity dochód netto za okres sprawozdawczy	511,9	312,4

Śródroczny skrócony jednostkowy rachunek zysków i strat oraz śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie z całkowitych dochodów należy analizować łącznie z notami uzupełniającymi do śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie z sytuacji finansowej

	stan na 31.03.2018 [MSSF 9]	stan na 31.12.2017 [MSR 39 – dane nieprzekształcone]	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016
Aktywa				
Kasa, środki w Banku Centralnym	2 042,4	2 815,1	1 250,0	1 825,0
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	2 017,4	2 234,5	1 125,7	1 113,4
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	1 263,6	1 314,8	2 715,8	3 943,9
Inwestycyjne papiery wartościowe	29 135,7	25 907,4	26 569,7	25 721,3
Pochodne instrumenty zabezpieczające	960,6	967,2	1 259,1	1 338,6
Kredyty i inne należności udzielone klientom	86 506,3	87 358,7	80 580,0	78 038,0
Inwestycje w jednostkach kontrolowanych	605,5	474,3	439,4	419,2
Rzeczowe aktywa trwałe	532,0	542,8	574,1	571,6
Wartości niematerialne	413,9	418,5	407,7	419,6
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	10,9	11,1	19,7	31,8
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	135,2	130,9	94,5	154,2
Inne aktywa	184,1	163,7	167,6	132,8
Aktywa razem	123 807,6	122 339,0	115 203,3	113 709,4
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec innych banków	3 128,8	1 044,6	2 594,3	2 019,9
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 044,8	1 714,3	1 736,6	1 590,8
Pochodne instrumenty zabezpieczające	622,6	699,2	1 206,4	1 468,1
Zobowiązania wobec klientów	104 398,3	104 075,8	96 042,3	95 168,4
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	302,2	300,3	872,0	866,4
Zobowiązania podporządkowane	632,4	626,9	634,2	664,9
Rezerwy	121,0	97,3	70,4	71,2
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	244,3	220,2	20,8	119,6
Inne zobowiązania	1 254,3	1 765,6	1 238,9	1 265,2
Zobowiązania razem	111 748,7	110 544,2	104 415,9	103 234,5
Kapitał własny				
Kapitał akcyjny	130,1	130,1	130,1	130,1
Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	956,3	956,3	956,3	956,3
Skumulowane inne całkowite dochody	684,0	493,2	589,6	577,4
Zyski zatrzymane	10 288,5	10 215,2	9 111,4	8 811,1
Kapitał własny razem	12 058,9	11 794,8	10 787,4	10 474,9
Zobowiązania i kapitał własny razem	123 807,6	122 339,0	115 203,3	113 709,4
Wartość księgową	12 058,9	11 794,8	10 787,4	10 474,9
Liczba akcji	130 100 000	130 100 000	130 100 000	130 100 000
Wartość księgową na jedną akcję (w zł)	92,69	90,66	82,92	80,51

Śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie z sytuacji finansowej należy analizować łącznie z notami uzupełniającymi do śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym

1 kwartał 2018

okres od 01.01.2018 do 31.03.2018

	Kapitał akcyjny	Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	Skumulowane inne całkowite dochody	Zyski zatrzymane	Kapitały razem
Kapitał własny na początek okresu	130,1	956,3	493,2	10 215,2	11 794,8
wpływ zmian zasad rachunkowości z tytułu wdrożenia MSSF 9*	-	-	1,1	-249,0	-247,9
Kapitał własny na początek okresu po uwzględnieniu zmian zasad rachunkowości	130,1	956,3	494,3	9 966,2	11 546,9
Wynik netto bieżącego okresu	-	-	-	322,2	322,2
Inne całkowite dochody netto, w tym:	0,0	0,0	189,7	0,0	189,7
zyski / straty z rewaluacji aktywów finansowych odniesione na kapitał własny	-	-	57,5	-	57,5
przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych	-	-	-19,1	-	-19,1
zabezpieczenie przepływów pieniężnych	-	-	151,2	-	151,2
aktualizacja wyceny środków trwałych	-	-	0,1	-	0,1
Pozostałe zmiany w kapitale własnym, w tym:	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
wycena motywacyjnych programów pracowniczych	-	-	-	0,1	0,1
Kapitał własny na koniec okresu	130,1	956,3	684,0	10 288,5	12 058,9

*) wpływ zmian zasad rachunkowości w związku z wdrożeniem MSSF 9 został opisany w *Informacjach uzupełniających* w punkcie 1.8.1. *MSSF 9 Instrumenty finansowe*.

4 kwartały 2017 narastająco

okres od 01.01.2017 do 31.12.2017

[MSR 39 – dane nieprzekształcone]

	Kapitał akcyjny	Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	Skumulowane inne całkowite dochody	Zyski zatrzymane	Kapitały razem
Kapitał własny na początek okresu	130,1	956,3	576,8	8 631,7	10 294,9
wpływ zmian zasad rachunkowości z tytułu wdrożenia metody praw własności do wyceny spółek kontrolowanych	-	-	0,6	179,4	180,0
Kapitał własny na początek okresu po uwzględnieniu zmian zasad rachunkowości	130,1	956,3	577,4	8 811,1	10 474,9
Wynik netto bieżącego okresu	-	-	-	1 403,1	1 403,1
Inne całkowite dochody netto, w tym:	0,0	0,0	-84,2	0,2	-84,0
zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny	-	-	192,9	-	192,9
przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	-	-	-31,7	-	-31,7
rozliczenie wyceny papierów rekrasfikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela kredytów i należności	-	-	-0,2	-	-0,2
rozliczenie wyceny papierów rekrasfikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności	-	-	-32,1	-	-32,1
efektywna część powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-	-	-206,0	-	-206,0
zbycie środków trwałych	-	-	-0,3	0,2	-0,1
zyski / straty aktuarialne	-	-	-6,8	-	-6,8
Pozostałe zmiany w kapitale własnym, w tym:	0,0	0,0	0,0	0,8	0,3
wycena motywacyjnych programów pracowniczych	-	-	-	1,0	1,0
rozliczenie nabycia udziałów w spółce zależnej	-	-	-	-0,2	-0,2
Kapitał własny na koniec okresu	130,1	956,3	493,2	10 215,2	11 794,8

Śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym c.d.

1 kwartał 2017

okres od 01.01.2017 do 31.03.2017
[MSR 39 – dane nieprzekształcone]

	Kapitał akcyjny	Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	Skumulowane inne całkowite dochody	Zyski zatrzymane	Kapitały razem
Kapitał własny na początek okresu	130,1	956,3	576,8	8 631,7	10 294,9
wpływ zmian zasad rachunkowości z tytułu wdrożenia metody praw własności do wyceny spółek kontrolowanych	-	-	0,6	179,4	180,0
Kapitał własny na początek okresu po uwzględnieniu zmian zasad rachunkowości	130,1	956,3	577,4	8 811,1	10 474,9
Wynik netto bieżącego okresu	-	-	-	300,2	300,2
Inne całkowite dochody netto, w tym:	0,0	0,0	12,2	0,0	12,2
zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny	-	-	28,4	-	28,4
przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	-	-	-6,2	-	-6,2
rozliczenie wyceny papierów reklasifikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności	-	-	-7,7	-	-7,7
rozliczenie wyceny papierów reklasifikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela kredytów i należności	-	-	-0,1	-	-0,1
efektywna część powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-	-	-2,2	-	-2,2
Pozostałe zmiany w kapitale własnym, w tym:	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
wycena motywacyjnych programów pracowniczych	-	-	-	0,1	0,1
Kapitał własny na koniec okresu	130,1	956,3	589,6	9 111,4	10 787,4

Śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym należy analizować łącznie z notami uzupełniającymi do śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie z przepływów pieniężnych

	I kwartał 2018 okres od 01.01.2018 do 31.03.2018	I kwartał 2017 okres od 01.01.2017 do 31.03.2017
	[MSSF 9]	[MSR 39 – dane nieprzekształcone]
Zysk netto	322,2	300,2
Korekty, w tym:	-1 062,4	191,2
Udział w zyskach i stratach jednostek kontrolowanych wycenianych metodą praw własności	-19,3	-20,2
Amortyzacja	43,5	45,7
Odsetki naliczone (z rachunku zysków i strat)	-845,5	-784,0
Odsetki zapłacone	-207,8	-201,2
Odsetki otrzymane	916,8	903,9
Dywidendy otrzymane	0,0	-1,7
Zyski (straty) z działalności inwestycyjnej	0,6	-0,3
Podatek dochodowy (z rachunku zysków i strat)	118,3	108,1
Podatek dochodowy zapłacony	-46,7	-147,2
Zmiana stanu rezerw	6,8	-0,8
Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych innym bankom	94,8	-18,5
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	-86,2	1 321,7
Zmiana stanu inwestycyjnych papierów wartościowych	-2 957,0	295,3
Zmiana wyceny instrumentów pochodnych	-23,3	-111,9
Zmiana stanu pochodnych instrumentów zabezpieczających	81,2	-184,4
Zmiana stanu należności od klientów	498,3	-2 549,8
Zmiana stanu pozostałych aktywów	-28,2	-23,3
Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	2 083,9	574,3
Zmiana stanu zobowiązań wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-507,7	164,2
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	320,7	878,1
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań	-505,6	-56,8
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	-740,2	491,4
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych	-15,5	-18,5
Zbycie rzeczowych aktywów trwałych	0,0	0,5
Nabycie wartości niematerialnych	-13,1	-6,1
Nabycie udziałów lub akcji w jednostkach kontrolowanych	-120,0	0,0
Nabycie aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności	0,0	-1 049,1
Odsetki otrzymane od aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności	0,0	1,4
Otrzymane dywidendy	0,0	1,7
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	-148,6	-1 070,1
Splata odsetek od kredytów długoterminowych	-3,1	-3,1
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	-3,1	-3,1
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych	-63,5	-248,9
Zwiększenie / zmniejszenie środków pieniężnych netto	-891,9	-581,8
Środki pieniężne na początek okresu	4 598,2	2 758,7
Środki pieniężne na koniec okresu	3 706,3	2 176,9

Śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie z przepływów pieniężnych należy analizować łącznie z notami uzupełniającymi do śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Informacje uzupełniające do śródrocznego skróconego jednostkowego sprawozdania finansowego

1. Wprowadzenie

1.1. Kontynuacja działalności

Niniejsze śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie finansowe ING Banku Śląskiego S.A. zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej w dającej się przewidzieć przyszłości, tzn. przez okres co najmniej 1 roku od dnia bilansowego. Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania przez Zarząd Banku nie stwierdza się istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności przez Bank.

1.2. Działalność zaniechana

W okresie pierwszego kwartału 2018 i 2017 roku w Banku nie wystąpiło zaniechanie istotnej działalności.

1.3. Zgodność z MSSF

Niniejsze śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie finansowe ING Banku Śląskiego S.A. za I kwartał 2017 zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 34 *Sprawozdawczość Śródroczna* w wersji zatwierdzonej przez Komisję Europejską i obowiązującej na dzień sprawozdawczy, tj. 31 marca 2017 roku oraz zgodnie z wymogami określonymi w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych (Dz. U. z 2009 roku, Nr 33, poz. 259) z późniejszymi zmianami.

Prezentowane sprawozdanie finansowe zostało przygotowane w wersji skróconej. Śródroczne skrócone sprawozdanie finansowe nie obejmuje wszystkich informacji oraz ujawnień wymaganych w rocznym sprawozdaniu finansowym i należy je czytać łącznie ze śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym za I kwartał 2018 roku oraz ze sprawozdaniem finansowym Banku za rok zakończony 31 grudnia 2017 roku, które zostało zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie ING Banku Śląskiego S.A. w dniu 5 kwietnia 2018 roku.

Śródroczny skrócony jednostkowy rachunek zysków i strat, śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie z całkowitych dochodów, śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym i śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie z przepływów pieniężnych za okres od 01.01.2017 roku do 31.03.2017 roku oraz śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 31.03.2017 roku wraz z danymi porównywalnymi zostały sporządzone przy zastosowaniu takich samych zasad rachunkowości dla każdego z okresów z wyjątkiem zmian wynikających z wdrożenia MSSF 9 zastępującego MSR 39 "Instrumenty Finansowe: Ujmowanie i wycena". Zmiany dotyczą klasyfikacji i wyceny aktywów i zobowiązań finansowych oraz utraty wartości aktywów finansowych. Bank podjął decyzję o retrospektywnym zastosowaniu zasad w zakresie klasyfikacji, wyceny oraz utraty wartości poprzez korektę bilansu otwarcia na dzień 1 stycznia 2018, bez korygowania okresów porównawczych.

1.4. Dane porównawcze

Dane porównawcze obejmują okres od 01.01.2017 roku do 31.03.2017 roku dla śródrocznego skróconego jednostkowego rachunku zysków i strat, śródrocznego skróconego jednostkowego sprawozdania z całkowitych dochodów oraz śródrocznego skróconego jednostkowego sprawozdania z przepływów pieniężnych, dodatkowo na dzień 31.12.2017 roku dla śródrocznego

skróconego jednostkowego sprawozdania ze zmian w kapitale własnym, a w przypadku śródrocznego skróconego jednostkowego sprawozdania z sytuacji finansowej dane na dzień 31.12.2017 roku, 31.03.2017 roku oraz 31.12.2016 roku. W związku z wdrożeniem od 1 stycznia 2018 roku MSSF 9 zastępującego MSR 39 Bank podjął decyzję o retrospektywnym zastosowaniu zasad w zakresie klasyfikacji, wyceny oraz utraty wartości poprzez korektę bilansu otwarcia na dzień 1 stycznia 2018, bez korygowania okresów porównawczych.

1.5. Zakres i waluta sprawozdania

Wszystkie istotne ujawnienia z punktu widzenia Banku zostały zaprezentowane w śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Niniejsze śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało sporządzane w złotych polskich („PLN”). Wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są po zaokrągleniu do miliona złotych. W związku z tym mogą wystąpić przypadki matematycznej niespójności w sumowaniach lub pomiędzy poszczególnymi notami.

1.6. Zatwierdzenie sprawozdania

Niniejsze śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone przez Zarząd Banku w dniu 8 maja 2018 roku.

1.7. Zmiany w standardach rachunkowości

W niniejszym śródrocznym skróconym jednostkowym sprawozdaniu finansowym zastosowano takie same zasady rachunkowości, jakie zastosowano przy sporządzaniu rocznego pełnego sprawozdania finansowego za 2017 rok (Roczne sprawozdanie finansowe ING Banku Śląskiego S.A. za okres od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku) oraz standardy i interpretacje zatwierdzone przez Unię Europejską obowiązujące dla okresów rocznych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie (standardy i interpretacje zostały opisane w śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w rozdziale Informacje uzupełniające w punkcie nr 4.5. *Zmiany w standardach rachunkowości*).

1.8. Zmiany w zasadach rachunkowości

Począwszy od 1 stycznia 2018 roku Bank dokonał następujących zmian w zasadach rachunkowości:

- zmiany wynikające z wdrożenia standardu MSSF 9 „Instrumenty finansowe” – szczegółowy opis najistotniejszych zmian wraz ze wskazaniem wpływu na sprawozdanie finansowe został przedstawiony w punkcie 1.8.1 *MSSF 9 Instrumenty finansowe* oraz w rozdziale nr 2. *Istotne zasady rachunkowości* w punkcie 2.1,
- zmiany wynikające z wdrożenia standardu MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” – szczegółowy opis najistotniejszych zmian został przedstawiony w rozdziale nr 2. *Istotne zasady rachunkowości* w punkcie 2.2, zmiany te nie wywierają istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe,
- zmiana w zakresie ujmowania w sprawozdaniu jednostkowym inwestycji w jednostkach zależnych i stowarzyszonych metodą praw własności – szczegółowy opis stosowanych aktualnie zasad został przedstawiony w rozdziale nr 2. *Istotne zasady rachunkowości* w punkcie 2.3. Zmiana pociągnęła za sobą konieczność przekształcenia danych za okresy wcześniejsze, wpływ na sprawozdanie finansowe został zaprezentowany w rozdziale nr 3 *Porównywalność danych finansowych*.

1.8.1. MSSF 9 Instrumenty finansowe

MSSF 9 "Instrumenty Finansowe" został opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości w lipcu 2014 roku i został zatwierdzony do stosowania przez Unię Europejską w listopadzie 2016 roku. MSSF 9 zastępuje MSR 39 "Instrumenty Finansowe: Ujmowanie i wycena" i zawiera wymagania w zakresie klasyfikacji i wyceny aktywów i zobowiązań finansowych, utraty wartości aktywów finansowych oraz rachunkowości zabezpieczeń. Nowe wymagania obowiązują od 1 stycznia 2018 roku. Bank podjął decyzję o retrospektywnym zastosowaniu zasad w zakresie klasyfikacji, wyceny oraz utraty wartości poprzez korektę bilansu otwarcia na dzień 1 stycznia 2018, bez korygowania okresów porównawczych.

Raportowany wpływ zastosowania zasad MSSF 9 na datę 1 stycznia 2018 roku może ulec zmianie, w szczególności z uwagi na fakt, iż:

- w sektorze bankowym w Polsce nadal trwają dyskusje w zakresie interpretacji nowych wymagań w niektórych obszarach np. prezentacji wartości brutto należności kredytowych czy wyceny należności kredytowych według wartości godziwej przez rachunek wyników;
- ze strony KNF spodziewane są rekomendacje nadzorcze w zakresie poszczególnych elementów składowych procesu klasyfikacji i wyceny oraz utraty wartości, w szczególności w związku z oczekiwaną przez sektor bankowy nowelizacją Rekomendacji R Komisji Nadzoru Finansowego.
- nowe modele szacowania odpisów z tytułu strat oczekiwanych podlegają walidacjom oraz backtestingowi parametrów.

1.8.1.1. Klasyfikacja i wycena

MSSF 9 bazuje na jednolitym podejściu do klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych w oparciu o model biznesowy w zakresie zarządzania aktywami finansowymi oraz charakterystykę wynikających z umowy przepływów pieniężnych dla składnika aktywów finansowych.

Zgodnie z MSSF 9 aktywa finansowe klasyfikowane są do jednej z następujących kategorii:

- wycenianych w zamortyzowanym koszcie;
- wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody;
- wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy.

MSSF 9 wprowadza dwa kryteria, które determinują klasyfikację i wycenę aktywów finansowych:

- ocenę modelu biznesowego - przeprowadzana jest w celu ustalenia, w jaki sposób składnik aktywów finansowych jest zarządzany pod kątem jego klasyfikacji do kategorii:
 - utrzymywanych zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest utrzymywanie aktywów finansowych dla uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy,
 - utrzymywanych zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy jak i sprzedaż składnika aktywów finansowych lub
 - utrzymywanych w innych celach biznesowych oraz
- ocenę czy przepływy pieniężne wynikające z umowy są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (ang.: *Solely Payments of Principal and Interest*) w walucie, w której denominowany jest składnik aktywów finansowych. Wnioski z analizy stanowią potwierdzenie czy aktywo będzie wyceniane zgodnie z modelem biznesowym czy też w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Modele biznesowe

Struktura modeli biznesowych bazuje na aktualnej strukturze organizacyjnej Banku. Została ona szczegółowo przeanalizowana oraz oceniona w oparciu o czynniki wpływające na decyzje biznesowe w zakresie zarządzania aktywami finansowymi.

W rezultacie oceny, Bank przyporządkowała wszystkie instrumenty dłużne i należności o charakterze kredytowym do jednego z modeli biznesowych:

- „Utrzymywanie” zakładającego utrzymywanie aktywów finansowych dla uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, do którego zaliczono aktywa finansowe, które były kwalifikowane zgodnie z wytycznymi MSR 39 do kategorii „Pożyczki i należności” oraz „Inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności”;
- „Utrzymywanie i Sprzedaż” tj. aktywów finansowych utrzymywanych dla uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy jak i sprzedaży, do którego zakwalifikowano aktywa finansowe, które były kwalifikowane zgodnie z wytycznymi MSR 39 do kategorii „Aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży”;
- „Inne” - utrzymywanych w innych celach biznesowych, które zgodnie z wytycznymi MSR 39 były zakwalifikowane jako aktywa finansowe przeznaczone do obrotu.

W pierwszym kwartale trwały prace związane z tworzeniem Banku Hipotecznego (spółki zależnej od Banku) i na moment publikacji niniejszego sprawozdania finansowego nie został jeszcze ukończony. Ukończenie tych prac w będzie miało wpływ na strukturę modeli biznesowych w Banku ponieważ będzie wiązało się z wyodrębnieniem portfela kredytów hipotecznych przeznaczonych do sprzedaży do nowo tworzonego Banku Hipotecznego tj.: wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Analiza charakterystyki przepływów pieniężnych

Aktywa finansowe utrzymywane w ramach poszczególnych modeli biznesowych zostały podzielone na mniejsze portfele na podstawie analizy warunków umownych oferty produktowej. Ocena charakterystyki przepływów pieniężnych została zrealizowana dla wybranej próby umów z tych portfeli poprzez analizę warunków umownych oraz na podstawie analizy danych systemowych, które określają rozkład w czasie i kwotę realizowanych przepływów pieniężnych. Celem analizy była identyfikacja elementów, których nie można by uznać za spłatę kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. W trakcie oceny analizowano następujące obszary umów:

- warunki wcześniejszej spłaty,
- dźwignie finansowe, które zwiększają zmienność przepływów pieniężnych w wyniku czego nie mają one ekonomicznych cech właściwych odsetkom,
- warunki, które potencjalnie mogłyby ograniczać roszczenia prawne do określonych aktywów kredytobiorcy,
- warunki, które modyfikują zapłatę za wartość pieniądza w czasie.

Aktywa finansowe, dla których przepływy pieniężne nie stanowią spłaty kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty obligatoryjnie wyceniane są w wartości godziwej przez wynik finansowy niezależnie od modelu biznesowego.

Zobowiązania finansowe

MSSF 9 nie zmienia istotnie wymagań w zakresie zobowiązań finansowych w porównaniu do wymagań wynikających z MSR 39. Jedyna zmiana dotyczy prezentacji komponentu wyceny, odzwierciedlającego ryzyko kredytowe w zakresie zobowiązań desygnowanych do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy na moment początkowego ujęcia. Komponent ten

prezentowany jest w odpowiedniej pozycji innych całkowitych dochodów. Zmiana wymagań w tym zakresie nie miała wpływu na sprawozdanie finansowe Banku, ponieważ Bank nie desygnował zobowiązań do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Wpływ zmian w klasyfikacji i wycenie

Zastosowanie wytycznych MSSF 9 w obszarze klasyfikacji i wyceny spowodowało następujące najistotniejsze zmiany:

- W ramach składników aktywów finansowych Banku zidentyfikowane zostały ekspozycje kredytowe, które w konstrukcji oprocentowania zawierają dźwignię finansową. Przepływy pieniężne realizowane z tego typu aktywów, zgodnie z wymaganiami MSSF 9, nie stanowią wyłącznie spłaty kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostającej do spłaty, w związku z tym są obligatoryjnie wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Wartość bilansowa tych ekspozycji kredytowych na datę 1 stycznia 2018 roku wynosi 278 mln złotych. Różnica wartości godziwej tych aktywów w stosunku do wyceny wg zamortyzowanego kosztu (wg MSR 39) jest niematerialna, w związku z tym kwestia ta nie ma wpływu na poziom kapitałów Banku a jedynie na ujawnienia dotyczące kredytów i należności. Ekspozycje kredytowe zakwalifikowane do wyceny w wartości godziwej prezentowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Kredyty i inne należności udzielone klientom”.
- Mniejszościowe strategiczne inwestycje kapitałowe Banku zgodnie z MSR 39 były wyceniane w oparciu o cenę nabycia. Bank podjął nieodwołalną decyzję o klasyfikacji przedmiotowych inwestycji kapitałowych do wyceny przez inne całkowite dochody, zgodnie z wymaganiami MSSF 9. Wytyczne MSSF 9 w tym zakresie ograniczają możliwość zastosowania wyceny tych aktywów według ceny nabycia. Ujęcie oszacowanej wartości godziwej tych aktywów finansowych na datę pierwszego zastosowania MSSF 9 spowodowało powiększenie kapitału z aktualizacji wyceny na kwotę 62,2 mln złotych (bez efektu podatkowego, korekta nr 2 w tabeli z podsumowaniem wpływu w punkcie 1.8.1.4.).
- Przed zastosowaniem zasad MSSF 9 pewne portfele aktywów były przedmiotem reklasyfikacji pomiędzy kategoriami finansowymi zgodnie z wytycznymi MSR 39. W ramach reklasyfikowanych aktywów były pozycje objęte rachunkowością zabezpieczeń wartości godziwej, dla której w wyniku reklasyfikacji unieważnione zostały powiązania zabezpieczające. Retrospektywne zastosowanie zasad MSSF 9 spowodowało usunięcie z bilansu niezamortyzowanych korekt ewidencyjnych wprowadzonych zgodnie z wytycznymi MSR 39 w tym zakresie. Na dzień 1 stycznia 2018 korekta ma ujemny wpływ na kapitały w wysokości 77,6 mln złotych (bez efektu podatkowego, korekta nr 3 w tabeli z podsumowaniem wpływu w punkcie 1.8.1.4.).

1.8.1.2. Rachunkowość zabezpieczeń

Na podstawie przepisów przejściowych MSSF 9, Bank dokonał wyboru polityki, który oznacza, że będzie nadal stosowała wymogi MSR 39 w zakresie rachunkowości zabezpieczeń. Od 1 stycznia 2018 Bank zastosuje nowe wymogi dotyczące ujawnień w zakresie rachunkowości zabezpieczeń zgodnie ze zmienionym MSSF 7 „Instrumenty Finansowe: Ujawnienia”.

1.8.1.3. Utrata wartości

Implementacja zasad MSSF 9 miała istotny wpływ na metodologię szacowania odpisów aktualizujących wartość składników aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu.

Koncepcja oczekiwanej straty kredytowej (ECL, ang. *expected credit losses*) opiera się na podejściu zorientowanym na przyszłości (ang. *forward-looking approach*). Wycena oczekiwanych strat kredytowych jest prowadzona w sposób uwzględniający nieobciążoną i ważoną prawdopodobieństwem kwotę, ustalaną poprzez ocenę szeregu możliwych wyników, uwzględniającą racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje dotyczące przeszłych zdarzeń, obecnych warunków oraz prognoz dotyczących przyszłych warunków gospodarczych. Wartość oczekiwanych strat kredytowych odzwierciedla wpływ kilku (najczęściej trzech) scenariuszy makroekonomicznych o różnym prawdopodobieństwie wystąpienia i uwzględnia zmianę wartości pieniądza w czasie. Nowy model szacowania odpisów na oczekiwane straty kredytowe ma zastosowanie do aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu, dłużnych aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz zobowiązań pozabilansowych i gwarancji finansowych.

Do wyceny oczekiwanej straty kredytowej Bank wykorzystuje dostosowane do wymagań MSSF 9 regulacyjne modele szacowania parametrów ryzyka, które zostały zbudowane dla potrzeb zaawansowanej metody wewnętrznych ratingów. Dla portfeli objętych metodą standardową na potrzeby kapitału regulacyjnego, Bank przygotował nowe modele wyceny oczekiwanych strat kredytowych zgodnie z wymaganiami MSSF 9.

Podejście oparte na 3 etapach

Do wyliczenia oczekiwanych strat kredytowych Bank stosuje trój etapowe podejście:

- **Etap 1:** wycena odpisu równego kwocie 12-miesięcznym oczekiwanych stratom kredytowym w stosunku do aktywów finansowych, dla których nie nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego (prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania - PD) od daty początkowego ujęcia. Odpis w Etapie 1 jest kalkulowany w oparciu o 12-miesięczną oczekiwaną stratę kredytową, odzwierciedlającą stratę oczekiwaną aktywów, które z określonym prawdopodobieństwem mogą wejść w stan niewykonania zobowiązania w okresie nie dłuższym niż następane 12 miesięcy.
- **Etap 2:** wycena odpisu równego oczekiwanych stratom kredytowym w całym okresie życia w stosunku do aktywów finansowych, dla których wystąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego od daty początkowego ujęcia. Odpis w Etapie 2 jest liczony w oparciu o stratę oczekiwaną w całym okresie życia, odzwierciedlającą stratę oczekiwaną aktywów, które z określonym prawdopodobieństwem wejdą w stan niewykonania zobowiązania w całym okresie pozostałym do daty zapadalności.
- **Etap 3:** wycena odpisu równego oczekiwanych stratom kredytowym w całym okresie życia instrumentu w stosunku do aktywów z rozpoznaną utratą wartości, czyli w stanie niewykonania zobowiązania (PD = 100%). Odpis w Etapie 3 jest liczony w oparciu o stratę oczekiwaną w całym okresie życia aktywa finansowego.

Etapy są określane na poziomie pojedynczego składnika aktywów finansowych.

Dodatkowo, dla zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe/POCI (ang. *purchased or originated credit impaired*) oczekiwane straty są rozpoznawane dla całego okresu życia instrumentu. W momencie początkowego ujęcia POCI ujmowane są w wartości godziwej z uwzględnieniem oczekiwanych strat kredytowych.

Ustalenie znaczącego wzrost ryzyka kredytowego

Na każdy dzień sprawozdawczy Bank dokonuje oceny, czy ryzyko kredytowe związane z danym instrumentem finansowym znacznie wzrosło od dnia jego początkowego ujęcia. Bank identyfikuje istotny wzrost ryzyka kredytowego, skutkujący klasyfikacją ekspozycji do Etapu 2, na podstawie

następujących przesłanek:

- Istotny wzrost prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w całym okresie życia ekspozycji,
- Zaklasyfikowanie ekspozycji klienta do tzw. listy obserwacyjnej (ang.: watch list),
- Przyznanie udogodnienia w spłacie (ang.: forbearance),
- Przeterminowanie płatności o ponad 30 dni,
- Zmiana warunków emisji obligacji klienta z powodów kredytowych,
- Klient posiada kredyt hipoteczny w CHF w ING Banku Śląskim S.A. lub w innym banku.

Istotny wzrost prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w całym okresie życia instrumentu finansowego jest główną przesłanką migracji pomiędzy Etapem 1 a Etapem 2. Przesłanka ta wyznaczana jest poprzez porównanie prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania z momentu początkowego ujęcia do prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w dacie sprawozdawczej w oparciu o analizę części krzywych PD, które w dacie sprawozdawczej pokrywają okres do zapadalności.

Kryterium klasyfikacji aktywów finansowego do Etapu 3: utrata wartości

Kryteria klasyfikacji aktywów finansowych do Etapu 3 zgodnie z wytycznymi MSSF 9 są takie same jak kryteria klasyfikacji aktywów finansowych do aktywów z utratą wartości zgodnie z wymaganiami MSR 39.

Scenariusze makroekonomiczne

Zgodnie z wymaganiami MSSF 9 strata oczekiwana powinna być określana jako kwota ważona prawdopodobieństwem, co zostało zrealizowane poprzez kalkulację oczekiwanej straty kredytowej jako średniej ważonej z wyników dla kilku scenariuszy makroekonomicznych (zwykle trzech: optymistycznego, najlepszej estymacji i stresowego). Strata oczekiwana jest obliczana dla każdego scenariusza osobno, a średnia wartość EL ważona prawdopodobieństwem wynika z wag przypisanych do każdego scenariusza.

Pomiar

Wycena oczekiwanych strat kredytowych opiera się na modelowych parametrach straty oczekiwanej (PD, LGD, EAD) wykorzystywanych obecnie do szacowania kapitału regulacyjnego, kapitału wewnętrznego i odpisów kolektywnych według standardu MSR 39. Modele zostały dostosowane poprzez:

- 1) usunięcie nałożonego na parametry konserwatywny ostrożnościowy (taki jak np. minimalny dopuszczalny poziom PD) i
- 2) uwzględnienie oczekiwanych w przyszłości zmiany parametrów (PD, LGD, EAD) w ujęciu PIT (ang. *point-in-time*) w zależności od zmian wskaźników makroekonomicznych, tj.: stopa bezrobocia, czy wzrost PKB oraz
- 3) analizę ryzyka kredytowego w horyzoncie 12 miesięcznym lub w całym okresie życia.

Parametry straty oczekiwanej są określone na podstawie historycznych zależności statystycznych pomiędzy parametrami a wskaźnikami makroekonomicznymi w oparciu o aktualne prognozy makroekonomiczne dla tych wskaźników. Parametry modeli PD, LGD i EAD zostały skalibrowane według podejścia PIT.

Do obliczenia oczekiwanych strat kredytowych Bank stosuje formułę $PD \times LGD \times EAD$. Dla ekspozycji o

podwyższonym ryzyku kredytowym (Etap 2) strata oczekiwana jest liczona w całym okresie życia ekspozycji (LEL, ang. *Lifetime Expected Loss*) w oparciu o parametry PD, LGD, EAD szacowane również w całym okresie życia ekspozycji. Bank definiuje LEL jako zdyskontowaną sumę cząstkowych strat w okresie życia ekspozycji, odnoszących się do zdarzeń niewykonania w każdym 12-miesięcznym oknie czasowym. W zakresie ekspozycji w utracie wartości (Etap 3) parametr PD = 100%, natomiast parametry LGD i EAD odzwierciedlają charakterystyki ekspozycji, które są w stanie niewykonania zobowiązania.

Wpływ zmian w zasadach dotyczących utraty wartości

W wyniku zastosowania nowych wymagań MSSF 9 nastąpił wzrost odpisów z tytułu ryzyka kredytowego o 277,2 mln złotych (bez efektu podatkowego oraz wyłączając korektę dotyczącą wartości bilansowej brutto opisaną poniżej), w tym 16,9 mln złotych dotyczy pozycji pozabilansowych (Korekta nr 1 w tabeli z podsumowaniem wpływu w punkcie 1.8.1.4).

Wartość bilansowa brutto

W wyniku zastosowania MSSF 9 Bank zmienił podejście do wyznaczania wartości bilansowej brutto dla aktywów finansowych wycenianych wg amortyzowano kosztu zakwalifikowanych do Etapu 3. Dla tych składników aktywów Bank kontynuuje kalkulację amortyzowanego kosztu brutto za pomocą efektywnej stopy procentowej do momentu pokrycia tych aktywów w całości odpisem z tytułu strat oczekiwanych. Zmiana podejścia skutkowała na dzień 1 stycznia 2018 roku zwiększeniem wartości brutto kredytów zakwalifikowanych do Etapu 3 o 148,3 mln zł i jednoczesnym zwiększeniem poziomu odpisów z tytułu strat oczekiwanych o tą samą kwotę. Zmiana ta nie miała wpływu na wartość netto kredytów zakwalifikowanych do Etapu 3 a tym samym nie miała również wpływu na kapitały własne na dzień przejścia na MSSF 9.

1.8.1.4. Podsumowanie wpływu wdrożenia MSSF 9 na sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 1 stycznia 2018 w porównaniu do danych wg MSR 39 na dzień 31 grudnia 2017

W poniższej tabeli zaprezentowany został wpływ elementów opisanych powyżej na jednostkowe sprawozdanie z sytuacji finansowej Banku, z wyodrębnieniem korekt:

- korekta nr 1 - odpisy aktualizujące wg MSSF 9
- korekta nr 2 - wycena udziałów kapitałowych
- korekta nr 3 - eliminacja wpływu historycznych reklasyfikacji instrumentów finansowych

	31.12.2017 MSR 39	Korekta nr 1	Korekta nr 2	Korekta nr 3	Reklasyfikacje w strukturze aktywów	Wpływ razem	01.01.2018 MSSF 9
Aktywa							
Inwestycyjne papiery wartościowe	25 907,4	0,0	62,2	-74,9	8,0	-4,7	25 902,7
Kredyty i inne należności udzielone klientom	87 358,7	-260,3	0,0	-1,7	0,0	-262,0	87 096,7
Inwestycje w jednostkach kontrolowanych	474,3	-8,1	0,0	0,0	0,0	-8,1	466,2
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	130,9	49,0	-11,8	14,6	0,0	51,8	182,7
Inne aktywa	163,7	0,0	0,0	0,0	-8,0	-8,0	155,7
Aktywa razem	122 339,0	-219,4	50,4	-62,0	0,0	-231,0	122 108,0
Zobowiązania							
Rezerwy	97,3	16,9	0,0	0,0	0,0	16,9	114,2
Zobowiązania razem	110 544,2	16,9	0,0	0,0	0,0	16,9	110 561,1
Kapitał własny							
Kapitał akcyjny	130,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	130,1
Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	956,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	956,3
Skumulowane inne całkowite dochody	493,0	0,0	50,4	-40,3	-9,0	1,1	494,1
Zyski zatrzymane	9 981,6	-236,3	0,0	-21,7	9,0	-249,0	9 732,6
Kapitał własny razem	11 561,0	-236,3	50,4	-62,0	0,0	-247,9	11 313,1
Zobowiązania i kapitał własny razem	122 339,0	-219,4	50,4	-62,0	0,0	-231,0	122 108,0

1.8.1.5. Wpływ na wymogi kapitałowe

Zastosowanie zasad MSSF 9 wpływa na kapitał regulacyjny Banku w wyniku ujęcia korekt ewidencyjnych na datę pierwszego zastosowania zmienionych zasad rachunkowości. Komitet Bazylejski zwrócił uwagę, że podejście do odpisów z tytułu utraty wartości zarówno w metodzie standardowej jak i zaawansowanej metodzie wewnętrznych ratingów (AIRB) pozostaje niezmienione. Niemniej jednak w zakresie krajowych jurysdykcji dopuszcza się możliwość zastosowania do odpisów z tytułu utraty wartości opcji amortyzacji wpływu implementacji nowych zasad MSSF 9.

12 grudnia 2017 roku zostało opublikowane Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2395 w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 575/2013 w zakresie rozwiązań przejściowych, mających na celu złagodzenie skutków wprowadzenia MSSF 9 w odniesieniu do funduszy własnych oraz dotyczących traktowania niektórych ekspozycji wobec podmiotów sektora publicznego denominowanych w walucie krajowej dowolnego państwa członkowskiego jako dużych ekspozycji (ang. *Large exposure*). Celem rozporządzenia jest zastosowanie progresywnego okresu przejściowego, który złagodziłby wpływ nowego modelu odpisów MSSF 9 poprzez odwrócenie części negatywnego wpływu MSSF9 na kapitał podstawowy Tier 1.

Okres przejściowy trwa maksymalnie 5 lat i rozpoczyna się w 2018 roku. Część przewidywanych odpisów na straty kredytowe, które można odwrócić w kapitale podstawowym Tier 1, powinna z czasem zmniejszyć się do zera, aby zapewnić pełne wdrożenie MSSF 9 na dzień bezpośrednio po zakończeniu okresu przejściowego (w 2018 0,95; w 2019 0,85; w 2020 0,7; w 2021 0,5; w 2022 0,25).

Podjęcie decyzji o zastosowaniu przejściowych rozwiązań wiąże się z koniecznością odpowiedniego poinformowania właściwego organu nadzorczego. W okresie przejściowym istnieje możliwość jednorazowego wycofania się z podjętej decyzji, pod warunkiem uzyskania uprzedniej zgody właściwego organu.

Bank podjął decyzję o skorzystaniu z rozwiązań przejściowych opisanych powyżej. W okresie przejściowym Bank będzie dokonywała ujawnień funduszy własnych, współczynników kapitałowych, jak również wskaźnika dźwigni, z uwzględnieniem jak i bez uwzględnienia, wpływu ww. rozwiązań przejściowych.

Łączny wpływ zastosowania na datę 1 stycznia 2018 nowych zasad MSSF 9 na współczynnik Tier 1 (w bps) wynosi 36 bps bez uwzględniania okresu przejściowego oraz 4 bps z uwzględnieniem okresu przejściowego.

2. Istotne zasady rachunkowości

Szczegółowe zasady rachunkowości zostały zaprezentowane w rocznym sprawozdaniu finansowym ING Banku Śląskiego S.A. za okres od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku, opublikowanym w dniu 7 marca 2018 roku i dostępnym na stronie internetowej ING Banku Śląskiego S.A. (www.ingbank.pl).

Poniżej przedstawiono zmiany, które zostały wprowadzone w pierwszym kwartale 2018 roku do opisu zasad rachunkowości stosowanych przez Bank. Zmiany zasad dotyczą MSSF 9, MSSF 15 oraz wyceny jednostek zależnych i stowarzyszonych metodą praw własności.

2.1. Zmiany wynikające z MSSF 9

Z uwagi na podjętą przez Bank decyzję o braku przekształcenia danych porównawczych w związku z wejściem w życie MSSF 9, znaczące zasady rachunkowości w zakresie dotyczącym MSSF 9 zostały przedstawione w układzie prezentującym zarówno zasady obowiązujące przed jak i po 1 stycznia 2018 roku.

Klasyfikacja i wycena aktywów finansowych

Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39)

Bank klasyfikuje instrumenty finansowe do następujących kategorii: składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności, pożyczki i należności, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

Składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Są to składniki aktywów lub zobowiązań finansowych spełniające jeden z poniższych warunków:

- są klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu. Składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu, jeśli są nabyte lub zaciągnięte głównie w celu sprzedaży lub odkupienia w nieodległym terminie lub są częścią portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie w celu generowania zysków osiągniętych w krótkich terminach. Instrumenty pochodne klasyfikuje się również jako przeznaczone do obrotu, chyba że instrument pochodny jest wyznaczonym i efektywnym instrumentem zabezpieczającym,
- przy początkowym ujęciu został wyznaczony przez Bank jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy. Wyznaczenie takie Bank może zastosować tylko wówczas gdy:
 - wyznaczony składnik aktywów lub zobowiązań finansowych jest instrumentem łącznym zawierającym jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych kwalifikujących

- się do odrębnego ich ujmowania, przy czym wbudowany instrument pochodny nie może zmieniać znacząco przepływów pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej lub wydzielenie instrumentu pochodnego jest zabronione;
- zastosowanie takiej kwalifikacji aktywa lub zobowiązania eliminuje lub znacząco zmniejsza niespójność w zakresie wyceny lub ujmowania (tzw. niedopasowanie księgowe na skutek innego sposobu wyceny aktywów lub zobowiązań lub odmiennego ujmowania związanych z nimi zysków lub strat);
 - grupa aktywów lub zobowiązań finansowych lub obu tych kategorii jest odpowiednio zarządzana, a jej wyniki oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowanymi zasadami zarządzania ryzykiem lub strategią inwestycyjną Banku.

Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności

Są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami oraz o ustalonym terminie wymagalności, względem których Bank ma stanowczy zamiar i jest w stanie utrzymać w posiadaniu do upływu terminu wymagalności, inne niż spełniające definicję pożyczek i należności. W przypadku sprzedaży lub przekwalifikowania inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności o wartości większej niż nieznaczną w stosunku do całkowitej kwoty inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności przed terminem wymagalności, cała kategoria inwestycji podlega przeklasyfikowaniu do kategorii aktywów dostępnych do sprzedaży. W takim przypadku przez okres 2 lat Bank nie może kwalifikować do kategorii inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności żadnych aktywów finansowych.

Sankcji wskazanej powyżej nie stosuje się, w sytuacji gdy:

- sprzedaż była realizowana na tyle blisko terminu zapadalności inwestycji, że zmiany rynkowych stóp procentowych nie miały większego wpływu na wartość godziwą składnika aktywów,
- po odzyskaniu zasadniczej części nominału w wyniku spłaty lub przedpłaty zgodnie z harmonogramem,
- na skutek odcosobnionego zdarzenia, które nie poddaje się kontroli Banku, nie jest zdarzeniem powtarzającym się i którego nie można było przewidzieć na podstawie racjonalnych przesłanek

Pożyczki i należności

Pożyczki i należności są aktywami finansowymi niebędącymi instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku, inne niż:

- aktywa finansowe, które jednostka zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie i które klasyfikowane są jako przeznaczone do obrotu bądź te, które przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- aktywa finansowe wyznaczone przez jednostkę przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży,
- aktywa finansowe, których posiadacz może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty inwestycji początkowej z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu, które klasyfikuje się jako dostępne do sprzedaży.

Do kategorii pożyczek i należności należą kredyty i pożyczki udzielone innym bankom i klientom włączając skupione wierzytelności, dłużne papiery wartościowe reklasyfikowane z portfela aktywów

finansowych dostępnych do sprzedaży oraz dłużne papiery wartościowe nienotowane na aktywnym rynku, spełniające definicję pożyczek i należności.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, które zostały wyznaczone jako dostępne do sprzedaży lub niebędące pożyczkami i należnościami, inwestycjami utrzymywanymi do terminu wymagalności, ani aktywami finansowymi wycenianymi w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Zasady obowiązujące od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Bank klasyfikuje aktywa finansowe do jednej z następujących kategorii:

- wyceniane zamortyzowanym koszcie,
- wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz
- wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Aktywa finansowe wyceniany zamortyzowanym kosztem

Składnik aktywów finansowych wyceniany jest zamortyzowanym kosztem jeżeli spełnione są łącznie oba poniższe warunki oraz nie jest desygnowany do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy:

- aktywo jest utrzymywane w ramach modelu biznesowego, którego celem jest otrzymywanie kontraktowych przepływów pieniężnych, oraz
- warunki umowy dotyczącej składnika aktywa finansowego uprawniają do otrzymywania w określonych datach przepływów pieniężnych, które są wyłącznie spłatą kapitału i odsetek należnych od kapitału pozostałego do spłaty.

Dłużne aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody

Składnik dłużnych aktywów finansowych wyceniany jest w wartości godziwej przez inne całkowite dochody jeżeli spełnione są łącznie oba poniższe warunki oraz nie jest desygnowany do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy:

- aktywo jest utrzymywane w ramach modelu biznesowego którego celem jest otrzymywanie kontraktowych przepływów pieniężnych lub sprzedaży aktywa finansowego,
- warunki umowy dotyczącej składnika aktywa finansowego uprawniają do otrzymywania w określonych datach przepływów pieniężnych, które są wyłącznie spłatą kapitału i odsetek należnych od kapitału pozostałego do spłaty.

Instrumenty kapitałowe wycenianie w wartości godziwej przez inne całkowite dochody

Instrumenty kapitałowy wyceniane są w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, w sytuacji gdy na moment początkowego ujęcia w księgach Baku, została podjęta nieodwołalna decyzja o wskazaniu określonej inwestycji do wyceniany w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek wyników

Wszystkie aktywa finansowe, które nie spełniają warunków klasyfikacji do aktywów finansowych wycenianych zamortyzowanym kosztem, dłużnych aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody lub instrumentów kapitałowych wyceniany w wartości

godziwej przez inne całkowite dochody, klasyfikowane są do aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Dodatkowo, na moment początkowego ujęcia Bank może nieodwołalnie desygnować aktywo finansowe do wyceny w wartości godziwej przez rachunek wyników pomimo, że spełnia warunki klasyfikacji do wyceny amortyzowanym kosztem lub wyceny w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody. Warunkiem koniecznym jest potwierdzenie, że ta desygnacja ma na celu wyeliminowanie lub istotne ograniczenie niedopasowania księgowego, które wystąpiłoby bez takiej desygnacji.

Ocena modelu biznesowego

Bank ocenia cele modelu biznesowego na poziomie jednostki organizacyjnej Banku, która zarządza i jest tzw. opiekunem merytorycznym danego portfela aktywów finansowych.

Wyróżnia się następujące modele biznesowe utrzymywania aktywów finansowych: tj.: w celu

- otrzymywania kontraktowych przepływów pieniężnych,
- otrzymywania kontraktowych przepływów pieniężnych lub sprzedaży
- pozostałych (np.: w celu maksymalizacji zysków ze sprzedaży)

Modele biznesowe określone są na poziomie, który najlepiej odzwierciedla podejście Banku do zarządzania składnikami aktywów finansowych dla osiągnięcia celów biznesowych oraz generowania przepływów pieniężnych.

W trakcie oceny Bank weryfikuje wszelkie obszary działalności jednostki opiekuna merytorycznego wyodrębnionego portfela aktywów finansowych, które mogą mieć wpływ na decyzje dotyczące utrzymywania aktywów w portfelu Banku, w tym w szczególności:

- założenia konstrukcji oferty produktowej,
- strukturę organizacyjną jednostki,
- założenia w zakresie oceny wyników portfela aktywów (np.: podejścia do planowania, założenia w zakresie informacji zarządczej, kluczowych wskaźników oceny),
- podejście do wynagradzania kluczowej kadry zarządzającej w relacji z wynikami portfela i przepływami pieniężnymi wynikającymi z portfela,
- ryzyka generowanego przez portfel aktywów oraz podejścia do zarządzania tymi ryzykami.
- analiza transakcji sprzedaży z portfela aktywów (częstotliwości, wolumen oraz przesłanek podjętych decyzji),
- analiza przewidywań co do przyszłej aktywności sprzedażowej.

Bank dopuszcza realizację transakcji sprzedaży aktywów finansowych utrzymywanych w celu otrzymywania kontraktowych przepływów pieniężnych, która wynika z następujących przesłanek:

- wzrostu ryzyka kredytowego,
- blisko terminu zapadalności,
- sporadyczną sprzedaż,
- sprzedaż o nieznacnej wartości,
- w odpowiedzi na wymagania regulacyjne/nadzorcze,
- w warunkach kryzysów płynności (sytuacji stresowych),
- zmiany limitu kredytowego względem określonego klienta.

Bank przyjmuje, że:

- sprzedaż blisko terminu zapadalności oznacza sprzedaż aktywów finansowych:
 - z pierwotnym terminem zapadalności dłuższym niż 1 rok, na mniej niż 6 miesięcy przed terminem zapadalności,
 - z pierwotnym terminem zapadalności krótszym niż 1 rok, na mniej niż 3 miesiące przed terminem zapadalności.
- sprzedaż sporadyczna oznacza sprzedaż na poziomie mniejszym niż 10% transakcji sprzedaży w relacji do średniej liczby pozycji w ramach danego modelu biznesowego
- sprzedaż o nieznacznej wartości oznacza sprzedaż na poziomie mniejszym niż wskaźnik ustalony w oparciu o iloraz stawki 10% i średniego terminu zapadalności portfela w relacji do:
 - ilorazu wartości bilansowej sprzedanej pozycji w stosunku do wartości bilansowej całego portfela w ramach danego modelu biznesowego, lub
 - ilorazu wartości zrealizowanego wyniku w stosunku do marży odsetkowej netto całego portfela utrzymywanego w ramach danego modelu biznesowego.

Ocena charakterystyki przepływów pieniężnych

Dla celów oceny charakterystyki realizowanych przepływów pieniężnych Bank przyjmuje następujące definicje:

- kapitał – definiowany jest jako wartość godziwa aktywa finansowego na moment początkowego ujęcia w księgach Banku,
- odsetki – definiowane są jako zapłata obejmująca wynagrodzenie:
 - za zmianę wartości pieniądza w czasie,
 - za ryzyko kredytowe związane z kwotą kapitału pozostającą do spłaty przez określony okres czasu,
 - za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzieleniem kredytu (np. ryzyko płynności i koszty administracyjne) oraz
- marżę zysku.

Ocena ma na celu potwierdzenie czy realizowane przepływy pieniężne są wyłącznie spłatą kapitału i odsetek należnych od tego kapitału pozostającego do spłaty. Bank weryfikuje postanowienia umowne, które mają wpływ zarówno na moment realizacji przepływów jaki i wysokość kwot przepływów pieniężnych wynikających z określonych aktywów finansowych.

W szczególności weryfikowane są następujące warunki:

- zdarzenia warunkowe mające wpływ na wysokość kwoty przepływów lub terminy ich realizacji,
- dźwignie,
- warunki przedpłaty lub wydłużenia finansowania,
- warunki ograniczające prawo do dochodzenia roszczeń prawnych do realizowanych przepływów,
- warunki modyfikujące wynagrodzenie za zmianę wartości pieniądza w czasie.

Ocena warunków modyfikujących zmianę wartości pieniądza w czasie jest przeprowadzana w oparciu o analizę jakościową lub ilościową.

W sytuacji, gdy ocena jakościowa nie umożliwia potwierdzenia konkluzji co do charakterystyki realizowanych przepływów pieniężnych, Bank przeprowadza ocenę ilościową. Ocena ilościowa polega na porównaniu:

- niedyskontowanych przepływów pieniężnych wynikających z analizowanej umowy z
- niedyskontowanymi przepływami pieniężnymi wynikającymi z referencyjnego aktywa, który nie zawiera warunków modyfikujących wynagrodzenie za zmianę wartości pieniądza w czasie,

Jeżeli analizowane przepływy znacznie różnią się od siebie, to oceniane aktywo obligatoryjnie klasyfikowane jest do wyceny w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, ponieważ realizowane przepływy pieniężne nie są wyłącznie spłatą kapitału i odsetek należnych od tego kapitału pozostającego do spłaty.

Utrata wartości dłużnych aktywów finansowych

Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39)

Aktywa, dla których Bank rozpoznaje obiektywne dowody utraty wartości, są obejmowane odpisem z tytułu utraty wartości.

Dla aktywów bez zidentyfikowanych obiektywnych dowodów utraty wartości, Bank tworzy rezerwę IBNR na straty, które wystąpiły na dzień oceny utraty wartości, lecz jeszcze nie zostały udokumentowane (Incurred But Not Reported).

Zasady obowiązujące od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Podejście oparte na trzech etapach

W procesie tworzenia rezerw kredytowych zmiana jakości kredytowej ekspozycji od momentu jej początkowego ujęcia jest w Banku opisana trzema etapami o różnym sposobie wyceny oczekiwanych strat kredytowych:

- Etap 1 obejmuje ekspozycje pracujące bez rozpoznanego istotnego wzrostu ryzyka kredytowego od daty początkowego ujęcia. Rezerwa jest liczona w oparciu o 12-miesięczną stratę oczekiwaną (lub do daty zapadalności jeśli jest krótsza niż 12 miesięcy).

- Etap 2 obejmuje ekspozycje pracujące z rozpoznaniem istotnym wzrostem ryzyka kredytowego od daty początkowego ujęcia. Rezerwa jest liczona w oparciu o stratę oczekiwaną w całym okresie życia (lifetime), tj. od daty sprawozdawczej do daty zapadalności (remaining maturity).
- Etap 3 to ekspozycje z rozpoznaniem utratą wartości, czyli w stanie niewykonania zobowiązania. Rezerwa jest liczona w oparciu o stratę oczekiwaną w całym okresie życia aktywa dla wartości PD = 100%.

Bank kwalifikuje ekspozycje do Etapu 1, 2 lub 3 z wykorzystaniem podejścia kaskadowego w następującej kolejności:

1. Identyfikacja ekspozycji z utratą wartości i zakwalifikowanie ich do Etapu 3,
2. Alokacja ekspozycji do Etapu 2 w oparciu o przesłanki istotnego wzrostu ryzyka kredytowego,
3. Przydzielenie pozostałych ekspozycji do Etapu 1.

Zasady obowiązujące od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Przesłanki klasyfikacji do etapu 2 - znaczący wzrost ryzyka kredytowego (obowiązuje od 1 stycznia 2018)

O istotnym wzroście ryzyka kredytowego, skutkującego klasyfikacją do Etapu 2, świadczy wystąpienie co najmniej jednego z poniższych przesłanek, przy czym wiodąca jest pierwsza z nich:

- Znaczący wzrost parametru PD w całym okresie życia ekspozycji („lifetime”) określonego na datę sprawozdawczą w stosunku do PD „lifetime” z daty początkowego ujęcia w perspektywie okresu pozostałego od daty sprawozdawczej do daty zapadalności,
- Występowanie klienta/ekspozycji na Watch List (lista obserwacyjna),
- Fakt nadania udogodnienia (forbearance) klientowi,
- Opóźnienie w spłacie zaangażowania powyżej 30 dni,
- Klient posiada kredyt hipoteczny w CHF w ING Banku Śląskim S.A. lub w innym banku.

Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39) i od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Przesłanki klasyfikacji aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu jako aktywów z utratą wartości (przed 1 stycznia 2018)/ do Etapu 3 (po 1 stycznia 2018)

Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia, czy nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Składnik aktywa finansowego lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, gdy istnieją dowody utraty wartości, wynikające z jednego lub więcej zdarzeń, mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów (zdarzenie powodujące stratę), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne, wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe. Bank ujmuje oczekiwane straty kredytowe w oparciu o racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań na dzień sprawozdawczy, dotyczące przeszłych zdarzeń, obecnych warunków i prognoz dotyczących przyszłych warunków gospodarczych.

Dowodem utraty wartości jest

- identyfikacja obiektywnego dowodu utraty wartości (w przypadku korporacyjnych i detalicznych ekspozycji kredytowych) lub
- wynik analizy (testu) na utratę wartości wskazujący na utratę wartości (w przypadku korporacyjnych ekspozycji kredytowych).

Obiektywne dowody utraty wartości korporacyjnej lub detalicznej ekspozycji kredytowej obejmują wystąpienie co najmniej jednej z następujących sytuacji:

- zaprzestanie przez klienta spłat kapitału, odsetek lub prowizji i opóźnienie w spłacie utrzymuje się przez więcej niż 90 dni, pod warunkiem, że kwota zaległości jest wyższa niż próg istotności określony dla danego segmentu klienta lub produktu,
- wystąpienie kolejnego udogodnienia (forbearance) lub wystąpienie przeterminowania przekraczającego 30 dni w przypadku korporacyjnej ekspozycji kredytowej ze statusem „forbearance”, jednak nie dotyczy ekspozycji, które cały czas od nadania statusu forbearance były klasyfikowane jako obsługiwane (pracujące),
- złożenie wniosku o upadłość likwidacyjną, układową lub wszczęcie postępowania naprawczego przez Bank, klienta, lub inny bank. W przypadku detalicznych ekspozycji kredytowych dotyczy wyłącznie sytuacji, w której to Bank składa wniosek o upadłość klienta,
- ogłoszenie upadłości likwidacyjnej, zatwierdzenie upadłości układowej lub postępowania naprawczego wobec klienta – jeśli zakładają one brak pełnej spłaty Banku,
- ekspozycja kredytowa staje się wymagalna na skutek wypowiedzenia przez Bank umowy kredytowej,
- umorzenie lub odpisanie przez Bank istotnej kwoty należności klienta skutkującej zmniejszeniem przepływów pieniężnych z danego składnika aktywów finansowych,
- wszczęcie egzekucji przez Bank,
- kwestionowanie bilansowej ekspozycji kredytowej przez klienta na drodze postępowania sądowego,
- nieznanne miejsce pobytu klienta skutkujące brakiem reprezentacji w kontaktach z Bankiem oraz nieujawniony majątek klienta,
- znaczące trudności finansowe Klienta, w szczególności:
 - w przypadku korporacyjnej ekspozycji kredytowej Bank ocenił z wysokim prawdopodobieństwem (powyżej 50%), że sytuacja klienta nie pozwoli na spłatę zadłużenia w całości w ramach analizy (testu) na utratę wartości,
 - w przypadku detalicznej ekspozycji kredytowej:
 - zła sytuacja ekonomiczno-finansowa wyrażona najniższą klasą ryzyka klienta (dotyczy klientów z segmentu Przedsiębiorców),
 - restrukturyzacja detalicznej ekspozycji kredytowej typu non-performing,
 - utrata wartości na innych rachunkach w ramach segmentu produktowego klient posiada inne ekspozycje kredytowe ze zidentyfikowanymi dowodami utraty wartości,
- w przypadku detalicznych ekspozycji kredytowych uzasadnione podejrzenie wyłudzenia kredytu.

W przypadku detalicznych ekspozycji kredytowych obiektywne dowody utraty wartości mają zastosowanie, jeśli przekroczony zostanie próg istotności w kwocie 500 złotych. W przypadku korporacyjnych ekspozycji kredytowych nieposiadających ratingu istnieje próg istotności 1000 złotych dla kredytów w rachunku bieżącym z przeterminowaniem powyżej 90 dni. Dla pozostałych korporacyjnych ekspozycji kredytowych Bank nie stosuje progu istotności.

W przypadku korporacyjnych ekspozycji kredytowych wynik analizy (testu) na utratę wartości determinuje identyfikację utraty wartości. Przeprowadzenie testu jest wynikiem identyfikacji przesłanki utraty wartości. Do przesłanek utraty wartości dla korporacyjnych ekspozycji kredytowych należą:

- zagrożenie upadłością lub inna reorganizacja finansowa, które mogą skutkować brakiem spłaty aktywa finansowego lub jej opóźnieniem,

- zaprzestanie przez klienta spłat kapitału, odsetek lub prowizji i opóźnienie w spłacie utrzymuje się przez więcej niż 45 dni,
- Bank ocenia, że klient będzie miał trudności ze spłatą zadłużenia, tzn. klient znalazł się w trudnej sytuacji finansowej, co może skutkować brakiem spłaty aktywa finansowego lub jej opóźnieniem,
- istotne naruszenie warunków umownych przez klienta, które może mieć negatywny wpływ na przyszłe przepływy pieniężne z danego składnika aktywów finansowych,
- zanik aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych znajdujących się w posiadaniu Banku ze względu na trudności finansowe emitenta/klienta, co może mieć negatywny wpływ na przyszłe przepływy pieniężne z danego składnika aktywów finansowych,
- restrukturyzacja należności kredytowej ze względów niekomercyjnych tj. związanych z istotnymi trudnościami finansowymi klienta. Dotyczy to sytuacji, kiedy klient z powyższych względów zwrócił się do Banku o udogodnienie lub Bank już przyznał klientowi takie udogodnienie, które nie miałyby miejsca, gdyby klient nie doświadczał tych trudności finansowych (w tym forbearance). W szczególności mogą to być sytuacje: wydłużenie okresu kredytowania, zmniejszenie rat kredytowych, zawieszenie płatności kapitału lub odsetek,
- znaczące pogorszenie ratingu klienta,
- poważny konflikt pomiędzy udziałowcami, utrata jedyne go/głównego kontrahenta, utrata/śmierć kluczowej osoby w podmiocie przy braku odpowiedniej sukcesji, zdarzenie losowe powodujące zniszczenie kluczowych aktywów podmiotu.

W procesie identyfikacji utraty wartości, w pierwszej kolejności Bank ocenia, również czy występują przesłanki utraty wartości dla składników aktywów finansowych.

Kontrolą pod kątem utraty wartości ekspozycji objęty jest cały portfel kredytowy klientów detalicznych, strategicznych i sieciowych klientów korporacyjnych. Ocena ekspozycji kredytowej pod kątem utraty wartości wykonywana jest w stosunku do dłużnika automatycznie w cyklu dziennym dla klientów z segmentów detalicznych oraz w obowiązujących terminach monitoringu portfela regularnego i nieregularnego w stosunku do klientów strategicznych i sieciowych klientów korporacyjnych. Wystąpienie przesłanki utraty wartości ekspozycji kredytowej klientów strategicznych i sieciowych klientów korporacyjnych wymaga przeklasyfikowania dłużnika do portfela klientów nieregularnych i przeprowadzenia analizy (testu) pod kątem utraty wartości w oparciu o oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne. Identyfikacja obiektywnego dowodu utraty wartości wymaga przeklasyfikowania klienta do najniższej klasy ryzyka, bez konieczności przeprowadzenia analizy (testu) pod kątem utraty wartości.

Jeżeli w wyniku oceny stwierdza się, że dla danego składnika aktywów finansowych nie istnieją dowody utraty wartości składnik ten włączany jest do grup aktywów finansowych o podobnych cechach ryzyka kredytowego, które wskazują na zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy. Odpis aktualizujący w tak wyznaczonych grupach wyliczany jest metodą kolektywną.

Jeśli istnieją dowody, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości składnika aktywów wycenianego według zamortyzowanego kosztu, to kwota odpisu aktualizującego równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej danego składnika instrumentu finansowego.

W praktyce oznacza to, że dla aktywów z portfela ISFA kalkulacja odpisu dokonywana jest bezpośrednio przy zastosowaniu zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych dla danego aktywa, a dla aktywów INSFA - określana jest przy użyciu metody kolektywnej kalkulacji odpisów. Podczas szacowania przyszłych przepływów pieniężnych brane są pod uwagę dostępne informacje na temat dłużnika, w szczególności ocenie podlega możliwość spłaty ekspozycji, a w przypadku, gdy

ekspozycja kredytowa posiada zabezpieczenie, przy szacowaniu uwzględnia się również oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne z realizacji zabezpieczenia z uwzględnieniem m.in. czasu, kosztów oraz trudności związanych z odzyskaniem płatności w wyniku sprzedaży zabezpieczenia.

Jeżeli istniejące dowody utraty wartości składnika aktywów lub grupy aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu wskazują, że oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające z wyżej wymienionych aktywów finansowych nie wystąpią, wtedy kwota odpisu aktualizującego wartość aktywów równa jest ich wartości bilansowej.

Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39) i od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Przesłanki klasyfikacji aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody jako aktywów z utratą wartości (przed 1 stycznia 2018)/ do Etapu 3 (po 1 stycznia 2018)

Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia, czy wystąpiły obiektywne dowody utraty wartości dłużnych aktywów finansowych klasyfikowanych do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Potwierdzenie wystąpienia obiektywnego dowodu utraty wartości jest przesłanką do klasyfikacji aktywa do utraty wartości/do etapu 3.

Dowody wskazujące, że aktywo finansowe lub grupa aktywów finansowych trwale utraciła wartość mogą wynikać z jednej lub kilku przesłanek, które zaprezentowane zostały poniżej:

- znaczące trudności finansowe emitenta (np.: znaczące ujemne kapitały własne, wysokie ponoszone straty w bieżącym roku przekraczające kapitał własny, wypowiedzenie umowy kredytowej o znaczącej wartości w innym banku),
- niedotrzymanie warunków umowy, w tym w szczególności niespłatenie lub zaleganie ze spłatą wymagalnych zobowiązań (np.: odsetek lub nominału), interpretowane jako materializacja ryzyka kredytowego emitenta,
- przyznanie emitentowi przez jego wierzycieli udogodnień w spłacie zobowiązań, których by nie otrzymał w innych okolicznościach,
- wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub innej reorganizacji finansowej emitenta,
- identyfikacja utraty wartości aktywa finansowego w poprzednim okresie,
- zanik aktywnego rynku na aktywo finansowe, który może wynikać z trudności finansowych emitenta,
- opublikowane analizy oraz przewidywania agencji ratingowych lub innych jednostek, które potwierdzają określony (wysoki) profil ryzyka aktywa finansowego ,
- inne możliwe do zaobserwowania dane wskazujące na możliwy do ustalenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych wynikających z grupy aktywów finansowych, które pojawiły się po dacie ich początkowego ujęcia w księgach Banku. Dane o których mowa powyżej mogą dotyczyć niekorzystnych zmian w sytuacji płatniczej grupy emitentów, kraju lub lokalnych warunków ekonomicznych, które są skorelowane z brakiem spłat z grupy aktywów finansowych.

Pomiar utraty wartości

Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39)

Kwota odpisu aktualizującego wyliczana kolektywnie oparta jest na podstawie historii strat dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego. Dane historyczne dotyczące strat są korygowane na podstawie dostępnych bieżących danych (w celu odzwierciedlenia oddziaływania bieżących warunków, które nie miały wpływu w ocenianym okresie) jak też, korygowane poprzez wyeliminowanie czynników mających wpływ na dane historyczne, a nie występujących obecnie.

Bank regularnie weryfikuje metodologię i założenia przyjęte do oszacowania przyszłych przepływów pieniężnych w celu zmniejszenia rozbieżności pomiędzy stratami szacowanymi a rzeczywistymi.

W celu wyliczenia kwoty odpisu na ekspozycje bilansowe i pozabilansowe, wyrażone jako EAD wykorzystuje się, między innymi, prawdopodobieństwo wystąpienia straty (zmodyfikowany parametr PD). Sposób kalkulacji parametru PD pozwala na uwzględnienie specyfiki poszczególnych produktów, okresów ujawniania się strat na tych produktach oraz korekt historycznych strat na podstawie danych dostępnych z bieżącego okresu (zgodnie z filozofią Point-in-Time). Odsetki i opłaty karne rozpoznawane są metodą kasową i nie są częścią podstawy tworzenia odpisów aktualizujących.

Dla portfeli IBNR (Incurred But Not Reported) i INSFA (Individually Non- Significant Financial Assets) wyliczenia prowadzone są w oparciu o parametry PD, EAD, LGD i okres ujawnienia, zgodnie z poniższą formułą:

$$\text{Odpis aktualizujący} = \text{PD}_{\text{LIP}} \times (\text{EAD} + \text{EI}) \times \text{LGD}$$

Gdzie:

- PD_{LIP} – prawdopodobieństwo wystąpienia utraty wartości w horyzoncie LIP zgodnie z podejściem uwzględniającym bieżący profil ryzyka danego portfela (filozofią Point-in-Time). Okres ujawnienia straty (LIP) wyrażony w miesiącach wynosi w zależności od segmentu biznesowego:
 - 8 miesięcy dla małych przedsiębiorstw i kredytów konsumpcyjnych,
 - 9 miesięcy dla klientów strategicznych, dużych i średnich przedsiębiorstw,
 - 12 miesięcy dla detalicznych kredytów hipotecznych,
- EAD (exposure at default) – kwota bieżącego zaangażowania bilansowego powiększona o prognozowany ekwiwalent bilansowy niewykorzystanych linii kredytowych i zobowiązań pozabilansowych z uwzględnieniem współczynnika konwersji (tzw. CCF lub k-faktora) według odpowiednich modeli EAD,
- EI (effective int-rests) - odsetki umowne naliczone i niezapłacone z uwzględnieniem nierozliczonych prowizji wraz z korektą z tytułu efektywnej stopy procentowej dla zaangażowań, dla których jest wyznaczana efektywna stopa procentowa oraz odsetki umowne naliczone i niezapłacone dla zaangażowań, dla których nie jest wyznaczana efektywna stopa procentowa,
- LGD – wskaźnik oczekiwanej straty, odpowiadający dopełnieniu do jedności stosunku wartości możliwej do odzyskania i podstawy tworzenia odpisów aktualizujących uwzględniający wszelkie koszty bezpośrednie poniesione od momentu wystąpienia utraty wartości do momentu zakończenia procesu windykacji. Historyczne parametry strat są korygowane na podstawie danych pochodzących z bieżących obserwacji w celu uwzględnienia wpływu aktualnych czynników rynkowych, które nie miały miejsca w okresie, którego dotyczą obserwacje historyczne, oraz wyłączenia skutków okoliczności, które miały miejsce w okresie historycznym, a które nie zachodzą obecnie.

W stosunku do ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości (INSFA) parametr PD wynosi 100%.

Poziom parametr LGD, służący do wyliczania kwoty odpisu aktualizującego metodą kolektywną dla ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości (niewykonaniem zobowiązania), jest uzależniony od czasu przebywania ekspozycji kredytowej w stanie utraty wartości. Dodatkowo, dla wydzielonych portfeli, które skupiają ekspozycje pozostające w stanie niewykonania zobowiązania co najmniej 2 lub 3 lata (w zależności od segmentu), również wartość parametru LGD wynosi 100%.

Bank prowadzi także proces weryfikacji wysokości współczynnika konwersji (tzw. CCF lub k-faktor) wykorzystania wolnej części limitu kredytowego w okresie od daty sprawozdawczej do wystąpienia niewykonania zobowiązania, celem zapewnienia zgodności z MSR 37 dotyczącym tworzenia rezerw na warunkowe zobowiązania pozabilansowe.

Podejście to w szczególności pozwala na wykrycie:

- już zaistniałych strat,
- strat, które wystąpiły na dzień oceny utraty wartości, lecz jeszcze nie zostały udokumentowane (tzw. rezerwa na straty kredytowe, dla których nastąpiła utrata wartości, ale nie zostały zaraportowane – IBNR).

Zasady obowiązujące od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Szacowanie odpisów na utratę wartości opiera się na wycenie oczekiwanej straty kredytowej. Podejście takie stosuje się do dłużnych aktywów finansowych i zaangażowań kredytowych, należności leasingowych, nieodwołalnych zobowiązań finansowych i gwarancji finansowych za wyjątkiem inwestycji kapitałowych.

Na każdy dzień sprawozdawczy Bank dokonuje szacunku odpisu na oczekiwane straty kredytowe aktywa finansowego w kwocie równej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia, jeżeli ryzyko kredytowe związane z danym instrumentem finansowym znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia. Jeżeli na dzień sprawozdawczy ryzyko kredytowe związane z aktywem finansowym nie wzrosło znacząco od momentu początkowego ujęcia, Bank wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe tego aktywa w kwocie równej 12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym.

Bank wycenia oczekiwane straty kredytowe w sposób uwzględniający:

- d) nieobciążoną i ważoną prawdopodobieństwem kwotę, którą ustala się, oceniając szereg możliwych wyników;
- e) wartość pieniądza w czasie; oraz
- f) racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań na dzień sprawozdawczy, dotyczące przeszłych zdarzeń, obecnych warunków i prognoz dotyczących przyszłych warunków gospodarczych.

Do wyceny oczekiwanej straty kredytowej w podejściu kolektywnym Bank wykorzystuje dostosowane do wymagań MSSF 9 regulacyjne modele szacowania parametrów ryzyka (PD, LGD, EAD) zbudowane dla potrzeb zaawansowanej metody wewnętrznych ratingów (dalej: metoda AIRB). Modele parametrów ryzyka dla potrzeb MSSF 9 zachowują tę samą strukturę co modele regulacyjne, natomiast sposób estymacji konkretnych wartości parametrów (PD, LGD, EAD) jest dostosowany do wymagań MSSF 9, a w szczególności obejmuje racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań na dzień sprawozdawczy, dotyczące przeszłych zdarzeń, obecnych warunków i prognoz dotyczących przyszłych warunków gospodarczych. Parametry modeli zostały skalibrowane według podejścia PIT („point-in-time”) i zaprognozowane w perspektywie 30 lat. W parametrze EAD uwzględniono harmonogramy spłat zgodnie z umowami kredytowymi.

Bank wycenia oczekiwaną stratę kredytową w całym okresie życia pozostałym do zapadalności (o-n. LEL - Lifetime Expected Loss) na ekspozycji bez rozpoznanej utraty wartości jako zdyskontowaną sumą cząstkowych strat w okresie życia ekspozycji, odnoszących się do zdarzeń niewykonania zobowiązania w każdym 12-miesięcznym oknie czasowym pozostałym do daty zapadalności ekspozycji w oparciu o następujący wzór:

$$LEL = \sum_{t=0}^T \frac{PD_t^{PIT} \times EAD_t^{PIT} \times LGD_t^{PIT}}{(1 + EIR)^{t+1/2}}$$

gdzie:

- PD_t^{FIT} – krańcowa wartość PD (marginal PD), czyli oczekiwany w kolejnym 12. miesięcznym oknie po czasie t procent zdarzeń niewykonania zobowiązania;
- EAD_t^{FIT} – oczekiwana ekspozycja dla zdarzenia niewykonania zobowiązania, które zajdzie w kolejnym 12. miesięcznym oknie po czasie t ;
- LGD_t^{FIT} – oczekiwany procent straty w stosunku do EAD zdarzenia niewykonania zobowiązania, które zajdzie w kolejnym 12. miesięcznym oknie po czasie t ;
- EIR – efektywna stopa procentowa (Effective Interest Rate);
- T – czas do zapadalności
- t – kolejny rok w okresie pomiędzy datą sprawozdawczą, a datą oczekiwanej zapadalności danej ekspozycji.

W przypadku ekspozycji zakwalifikowanych do Etapu 1 stosuje się 12. miesięczną stratę oczekiwaną wyliczoną w oparciu o powyższy wzór, ale dla $T = 12$ miesięcy.

Dla ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości z Etapu 3 (w stanie niewykonania zobowiązania - „in default”), dla których liczy się rezerwę zbiorową (kolektywną), Bank wycenia oczekiwaną stratę kredytową w całym okresie życia pozostałym do zapadalności ekspozycji w oparciu o następujący wzór:

$$LEL_{\text{etap 3}} = EAD_{\text{in_default}}^{FIT} \times LGD_{\text{in_default}}^{FIT}$$

gdzie $PD = 100\%$, a wartości $LGD_{\text{in_default}}^{FIT}$ oraz $EAD_{\text{in_default}}^{FIT}$ powinny odzwierciedlać charakterystyki ekspozycji w stanie niewykonania zobowiązania.

Wartość pieniądza w czasie jest odzwierciedlona w stracie oczekiwanej przez dwa czynniki dyskontujące:

- Dyskontowanie pomiędzy momentem wejścia należności w stan niewykonania zobowiązania, a momentem odzysku należności. Jest ono uwzględnione w parametrach regulacyjnych modeli LGD.
- Dyskontowanie pomiędzy datą sprawozdawczą a momentem wejścia ekspozycji w stan niewykonania zobowiązania, które jest dodatkowo wzięte pod uwagę w kalkulacji straty oczekiwanej w całym okresie życia (LEL). Bank zakłada się, że dla każdego rocznego przedziału czasu zdarzenie niewykonania zobowiązania występuje średnio w połowie okresu 0 – 12 miesięcy.

Bank kalkuluje oczekiwaną stratę kredytową jako średnią ważoną prawdopodobieństwem z kilku scenariuszy (najczęściej trzech: bazowego, stresowego i optymistycznego) o różnym prawdopodobieństwie wystąpienia. Strata oczekiwana jest liczona oddzielnie dla każdego scenariusza a średnia ważona prawdopodobieństwem wynika z wag (prawdopodobieństw) przypisanych do każdego scenariusza (suma wag = 100%). Takie podejście wypełnia wymóg standardu, aby rezerwa (odpis na utratę wartości) był nieobciążoną i ważoną prawdopodobieństwem kwotą ustaloną w oparciu o szereg możliwych wyników.

Prognoza (wycena) straty oczekiwanej jest dokonywana w każdym punkcie czasu w przyszłości w zależności od oczekiwanych w danym punkcie warunków ekonomicznych. W oparciu o dane historyczne Bank określił relacje pomiędzy obserwowanymi parametrami straty oczekiwanej (PD, LGD), a czynnikami makroekonomicznymi jako funkcje, na podstawie których - przy zadanych prognozach czynników makroekonomicznych - oblicza się przewidywane wartości parametrów straty oczekiwanej w danym roku w przyszłości według podejścia Pit (tzw. forward looking PIT).

Dla potrzeb oszacowania straty oczekiwanej Bank określa poziom ekspozycji EAD tylko dla nieodwołalnych zobowiązań kredytowych poprzez zastosowanie współczynników konwersji CCF (procent wykorzystania wolnej części limitu kredytowego w okresie od daty sprawozdawczej do wystąpienia niewykonania zobowiązania) z regulacyjnych modeli EAD (oszacowanych według

podejścia TTC – „through the cycle”). EAD spada z czasem zgodnie z harmonogramem spłat danej ekspozycji.

Dla ekspozycji z określoną datą końcowej spłaty czas do zapadalności został ograniczony do 30 lat. W przypadku, gdy istotna część portfela ma czas trwania powyżej 30 lat, długość okresu do zapadalności odpowiada przewidywanemu czasowi trwania takich ekspozycji.

Dla ekspozycji bez określonej daty końca zaangażowania (np. niektóre kredyty odnawialne i karty kredytowe) oczekiwany czas do zapadalności jest określonym statystycznie parametrem behawioralnym.

Parametr LGD, będący funkcją stosowanych technik ograniczania ryzyka kredytowego i wyrażony jako procent EAD, jest szacowany na poziomie produktu i ekspozycji w oparciu o odpowiednio skalibrowane dla potrzeb MSSF 9 parametry z regulacyjnych modeli LGD (oszacowane według podejścia TTC – „through the cycle”).

Poziom parametru LGD, służący do wyliczania kwoty odpisu aktualizującego metodą kolektywną dla ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości (PD = 100%), jest uzależniony od czasu przebywania ekspozycji kredytowej w stanie niewykonania zobowiązania. Dodatkowo, w niektórych segmentach biznesowych Bank stosuje tzw. Politykę pełnej rezerwy, która zakłada, że dla ekspozycji pozostających w stanie niewykonania zobowiązania co najmniej 2 lata, wartość parametru LGD wynosi 100%.

Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39) i od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Ujęcie utraty wartości dla aktywów wycenianych wg zamortyzowanego kosztu (zasady obowiązujące przez 1 stycznia 2018 i po 1 stycznia 2018)

Utrata wartości wykazywana jest jako zmniejszenie wartości bilansowej składnika aktywów poprzez dokonanie odpisów aktualizujących, zaś kwota straty (utworzonego w okresie odpisu aktualizującego) obciąża rachunek zysków i strat okresu.

Jeżeli w kolejnym okresie wysokość straty z tytułu utraty wartości zmniejszy się na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wystąpieniu utraty wartości (np. poprawy oceny zdolności kredytowej dłużnika), wówczas uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości jest odwracany przez rachunek zysków i strat poprzez dokonanie odpowiedniej korekty odpisów aktualizujących. W stosunku do klientów strategicznych i sieciowych klientów korporacyjnych Bank określił zdarzenia skutkujące możliwością odwrócenia utraty wartości ekspozycji kredytowej (wymagane jest spełnienie wszystkich poniższych warunków łącznie):

- okres pobytu klienta w portfelu z utratą wartości (INSFA lub ISFA) wynosi nie mniej niż 12 miesięcy oraz minęło minimum 3 miesiące od momentu uznania, że wartość bilansowa ekspozycji jest równa bieżącej wartości oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych. Jednakże w przypadku braku przesłanek utraty wartości, odwrócenie utraty wartości ekspozycji może nastąpić niezwłocznie po uprawdopodobnieniu się istotnego zdarzenia zewnętrznego wpływającego w ocenie Banku pozytywnie na sytuację klienta lub w przypadku istotnego obniżenia zaangażowania Banku czy pozyskania istotnego nowego zabezpieczenia zaangażowania Banku,
- brak opóźnień w spłacie,
- Bank ocenia, że klient spłaci wszystkie zobowiązania wobec Banku, a przeprowadzony test na utratę wartości z uwzględnieniem oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych nie wykazuje utraty wartości, a w przypadku klienta posiadającego ekspozycję ze statusem: „udzielenie udogodnienia w spłacie” (ang.: forbearance) dodatkowo wymagane jest aby był on zaklasyfikowany do portfela ekspozycji niepracujących (ang.: non performing exposure) przez co najmniej 12 miesięcy po identyfikacji forbearance.

Zakupione lub utworzone aktywa finansowe dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe

Zasady obowiązujące przed 1 stycznia 2018 (MSR 39)

Brak takiej kategorii aktywów.

Zasady obowiązujące od 1 stycznia 2018 (MSSF 9)

Bank rozpoznaje jako odrębną kategorię aktywa finansowe zakupione lub utworzone, które są dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe na moment początkowego ujęcia.

Aktywa te mogą zostać ujęte w rezultacie:

- transakcji nabycia aktywa ze zidentyfikowaną utratą wartości,
- istotnej modyfikacji (opisanej w punkcie 7.5) następującej po wyłączeniu z ksiąg pierwotnego zaangażowania lub
- udzielonego nowego zaangażowania kredytowego klientowi dla którego inne zaangażowania klasyfikowane są do Etapu 3.

Aktywa te wyłączone są z modelu opartego o trój etapowe podejście opisane w punkcie 7.13 i są klasyfikowane do grupy aktywów z utratą wartości do momentu wyłączenia z bilansu Banku.

Powyższe oznacza, że każda zmiana skumulowanych oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia tych aktywów finansowych, zarówno pozytywna jak i negatywna, ujmowana jest w rachunku wyników jako zysk lub strata z tytułu utraty wartości.

2.2. Ujmowanie przychodów z uwzględnieniem zasady pięciu kroków (zmiany wynikające z MSSF 15)

Zmiana zasad w zakresie ujęcia przychodów i kosztów prowizyjnych.

Pozostałe opłaty i prowizje związane z usługami finansowymi oferowanymi przez Bank, takie jak usługi zarządzania środkami pieniężnymi, usługi maklerskie, oraz usługi zarządzania aktywami, są rozpoznawane w rachunku zysków i strat z uwzględnieniem zasady pięciu kroków:

- 6) identyfikacji umowy z klientem,
- 7) identyfikacji poszczególnych zobowiązań w umowie,
- 8) określenie ceny transakcji,
- 9) przypisanie ceny do poszczególnych zobowiązań umownych,
- 10) rozpoznanie przychodu w momencie spełnienia poszczególnych zobowiązań.

Na podstawie przeprowadzonych analiz, Bank rozpoznaje przychody z tytułu prowizji i opłat:

- jednorazowo, gdy usługa została dostarczona (również dla opłat pobieranych z góry) tj. w momencie przeniesienia kontroli na dobrem lub usługę;
- w miarę upływu czasu, jeśli świadczenie usług jest realizowane w określonym okresie czasu;
- w określonym momencie w czasie (point-in-time), gdy Bank wykonuje kluczowe działania;
- w momencie gdy z punktu widzenia klienta występuje rzeczywista korzyść.

Po spełnieniu (lub w trakcie spełniania) zobowiązania do wykonania świadczenia Bank ujmuje jako przychód kwotę równą cenie transakcyjnej, która została przypisana do tego zobowiązania do wykonania świadczenia.

2.3. Wycena inwestycji w jednostek zależnych i stowarzyszonych w jednostkowym sprawozdaniu finansowym metodą praw własności (zmiana zasad rachunkowości od 2018 roku)

W jednostkowym sprawozdaniu finansowym Banku inwestycje w jednostkach zależnych i stowarzyszonych Banku ujmują się początkowo według ceny nabycia, a następnie rozlicza się metodą praw własności. Inwestycja obejmuje wartość firmy (pomniejszoną o ewentualne skumulowane odpisy z tytułu utraty wartości), określoną na dzień nabycia.

Udział Banku w wyniku finansowym jednostek zależnych lub stowarzyszonych od dnia nabycia ujmują się w rachunku zysków i strat, zaś udział w zmianach stanu innych kapitałów od dnia nabycia – w innych całkowitych dochodach. Wartość bilansową inwestycji koryguje się o łączne zmiany stanu poszczególnych elementów kapitału od dnia ich nabycia.

W przypadku, gdy udział Banku w stratach przewyższa wartość udziałów w jednostce zależnej lub stowarzyszonej, Bank zaprzestaje ujmowania swojego udziału w dalszych stratach lub tworzy na wszelkie dodatkowe straty rezerwy tylko w takiej wysokości, w jakiej inwestor podjął prawny lub zwyczajowy obowiązek lub dokonał płatności w imieniu spółki.

Niezrealizowane zyski na transakcjach pomiędzy Bankiem a tymi jednostkami eliminuje się proporcjonalnie do udziału Banku w tych jednostkach. Niezrealizowane straty są również eliminowane, chyba, że transakcja dostarcza dowodów na wystąpienie utraty wartości przekazywanego składnika aktywów.

Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Bank ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy wystąpiła utrata wartości inwestycji dokonanych w jednostkach zależnych i stowarzyszonych.

W przypadku istnienia takiej przesłanki, Bank dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej, tj. wartości użytkowej inwestycji lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży składnika aktywów, w zależności od tego, która z nich jest wyższa. W przypadku gdy wartość bilansowa składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną, Bank ujmuje w rachunku zysków i strat odpis z tytułu utraty wartości.

3. Porównywalność danych finansowych

W sporządzonym za okres od 1 stycznia 2018 roku do 31 marca 2018 roku śródrocznym skróconym jednostkowym sprawozdaniu finansowym w stosunku do śródrocznych jednostkowych sprawozdań finansowych za okresy wcześniejsze Bank dokonał zmian w sposobie prezentacji poszczególnych pozycji rachunku zysków i strat oraz sprawozdania z sytuacji finansowej.

Główną przyczyną zmian było wdrożenie z dniem 1 stycznia 2018 r. standardu MSSF 9 zastępującego MSR 39. Bank podjął decyzję o retrospektywnym zastosowaniu zasad w zakresie klasyfikacji, wyceny oraz utraty wartości poprzez korektę bilansu otwarcia na dzień 1 stycznia 2018, bez korygowania okresów porównawczych.

Począwszy od 1 stycznia 2018 roku Bank dokonał zmian zasad rachunkowości w zakresie ujmowania w jednostkowym sprawozdaniu finansowym inwestycji w jednostkach zależnych i stowarzyszonych metodą praw własności. Zmiana pociągnęła za sobą konieczność przekształcenia danych za okresy wcześniejsze

Ponadto Bank dokonał kilku zmian prezentacyjnych wpływających – w opinii Banku – na zwiększenie przejrzystości i wartości informacyjnej rachunku zysków i strat oraz sprawozdania z sytuacji finansowej. Zmiany te poniosły za sobą konieczność przekształcenia danych porównywalnych.

Zmiany związane z wdrożeniem MSSF 9:

➤ Zmiany w rachunku zysków i strat:

- rozbieżność przychodów odsetkowych na przychody odsetkowe od aktywów wycenianych wg zamortyzowanego kosztu oraz pozostałe przychody odsetkowe,
- wyodrębnienie pozycji „wynik na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych wg zamortyzowanego kosztu”,
- wyodrębnienie „wyniku na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz przychody z tytułu dywidend” w miejsce „wyniku na inwestycjach” prezentowanego za okresy wcześniejsze,
- wyodrębnienie pozycji „odpisy z tytułu strat oczekiwanych” w miejsce „odpisów na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe” prezentowanych za okresy wcześniejsze.

➤ Zmiany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej:

- wyodrębnienie pozycji „Inwestycyjne papiery wartościowe”, w której zaprezentowano wartość papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz inne niż korporacyjne i komunalne papiery wartościowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu. Pozycja ta zastąpiła prezentowaną za okresy wcześniejsze pozycję „Inwestycje”, w której prezentowano aktywa finansowe dostępne do sprzedaży i aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności.

Pozostałe zmiany:

➤ Zmiany w rachunku zysków i strat:

- *Zmiany zasad rachunkowości*
 - a) zmiana z tytułu wdrożenia metody praw własności do wyceny inwestycji w jednostkach zależnych i stowarzyszonych - w jednostkowych sprawozdaniach finansowych za okresy wcześniejsze Bank prezentował inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone wg ceny nabycia,
- *Inne zmiany*
 - b) zmiana prezentacji kosztów z tytułu opłat marketingowych (cashback); we wcześniejszych okresach koszty te ujmowane były w *Przychodach z tytułu prowizji/Kosztach prowizji* a obecnie Grupa prezentuje je w *Kosztach działania*,
 - c) przeniesienie księgowo wyceny transakcji na instrumentach pochodnych od jednego z klientów korporacyjnych pomiędzy pozycjami Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe i Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany,

Poniższa tabela prezentuje poszczególne pozycje jednostkowego rachunku zysków i strat według wartości zaprezentowanych w śródrocznym jednostkowym sprawozdaniu finansowym za I kwartał 2017 roku oraz według wartości zaprezentowanych w bieżącym sprawozdaniu.

	I kwartał 2017 okres od 01.01.2017 do 31.03.2017				w sprawozdaniu finansowym za I kwartał 2018 (dane porównywalne)
	w sprawozdaniu finansowym za I kwartał 2017 (dane zatwierdzone)	zmiana a)	zmiana b)	zmiana c)	
Przychody z tytułu prowizji	312,7		-0,9		311,8
Koszty prowizji	35,0		-2,1		32,9
Wynik z tytułu prowizji	277,7	0,0	1,2	0,0	278,9
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	17,6			-0,4	17,6
Wynik na działalności podstawowej	1 090,6	0,0	1,2	-0,4	1 091,8
Koszty działania	544,5		1,2		545,7
Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	78,6			-0,4	78,6
Udział w zyskach i stratach jednostek kontrolowanych wycenianych metodą praw własności	0,0	20,2			20,2
Zysk brutto	388,1	20,2	0,0	0,0	408,3
Zysk netto	280,0	20,2	0,0	0,0	300,2

➤ Zmiany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej

- Zmiany zasad rachunkowości
 - a) zmiana z tytułu wdrożenia metody praw własności do wyceny inwestycji w jednostkach zależnych i stowarzyszonych - w jednostkowych sprawozdaniach finansowych za okresy wcześniejsze Bank prezentował inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone wg ceny nabycia,
- Inne zmiany
 - b) zmiana nazwy pozycji „aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat” na „aktywa finansowe przeznaczone do obrotu”,
 - c) włączenie „wyceny instrumentów pochodnych”, odpowiednio dodatniej - do „aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu” i ujemnej - do „zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat”,
 - d) zmiana nazwy pozycji „inwestycje” na „inwestycyjne papiery wartościowe”,
 - e) włączenie „należności od klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu” do pozycji „kredyty i inne należności udzielone klientom” oraz analogicznie „zobowiązań wobec klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu” do pozycji „zobowiązania wobec klientów”,
 - f) rozbiecie „aktywów majątkowych” na dwie odrębne pozycje „rzeczowe aktywa trwałe” oraz „wartości niematerialne”,
 - g) rozbiecie „aktywów z tytułu podatku dochodowego” na „aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego” oraz „należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego i analogicznie „zobowiązań z tytułu podatku dochodowego” na „rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego” oraz „zobowiązań z tytułu bieżącego podatku dochodowego”,

h) zmiana nazwy pozycji „kapitał zakładowy” na „kapitał akcyjny” oraz „kapitał z aktualizacji wyceny” na „skumulowane inne całkowite dochody”.

Poniższa tabela prezentuje poszczególne pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej według wartości zaprezentowanych w śródrocznym jednostkowym sprawozdaniu finansowym za rok 2017 oraz za I kwartał 2017 roku oraz według wartości zaprezentowanych w bieżącym sprawozdaniu.

Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

Skonsolidowany raport kwartalny za I kwartał 2018 roku
Śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie finansowe

(w mln zł)

	stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016	stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016		stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016	
	w sprawozdaniu finansowym za rok 2017	w sprawozdaniu finansowym za I kwartał 2017	w sprawozdaniu finansowym za rok 2017				zmiana a)				
	(dane zatwierdzone)							zmiany b) - h)			
								(dane porównywalne)			
Aktywa											
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	530,1	1 505,2	2 826,8					Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	1 314,8	2 715,8	3 943,9
Wycena instrumentów pochodnych	784,7	1 210,6	1 117,1					Inwestycyjne papiery wartościowe	25 907,4	26 569,7	25 721,3
Inwestycje	25 907,4	26 569,7	25 721,3					Kredyty i inne należności udzielone klientom	87 358,7	80 580,0	78 038,0
Kredyty i inne należności udzielone klientom	87 338,9	80 560,1	78 038,0					Inwestycje w jednostkach kontrolowanych	240,5	239,2	239,2
Należności od klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	19,8	19,9	0,0	233,8	200,2	180,0		Rzeczowe aktywa trwałe	542,8	574,1	571,6
Aktywa majątkowe	961,3	981,8	991,2					Wartości niematerialne	418,5	407,7	419,6
Aktywa z tytułu podatku dochodowego	130,9	94,5	154,2					Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	130,9	94,5	154,2
Aktywa razem	122 105,2	115 003,1	113 529,4	233,8	200,2	180,0		Aktywa razem	122 339,0	115 203,3	113 709,4
Zobowiązania											
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	735,1	639,0	474,8					Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 714,3	1 736,6	1 590,8
Wycena instrumentów pochodnych	979,2	1 097,6	1 116,0					Zobowiązania wobec klientów	104 075,8	96 042,3	95 168,4
Zobowiązania wobec klientów	104 075,8	96 042,3	95 168,4					Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	220,2	20,8	119,6
Zobowiązania wobec klientów z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	0,0	0,0	0,0					Zobowiązania razem	110 544,2	104 415,9	103 234,5
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	220,2	20,8	119,6								
Zobowiązania razem	110 544,2	104 415,9	103 234,5	0,0	0,0	0,0					
Kapitał własny											
Kapitał zakładowy	130,1	130,1	130,1					Kapitał akcyjny	130,1	130,1	130,1
Kapitał z aktualizacji wyceny	493,0	589,0	576,8	0,2	0,6	0,6		Skumulowane inne całkowite dochody	493,2	589,6	577,4
Zyski zatrzymane	9 981,6	8 911,8	8 631,7	233,6	199,6	179,4		Kapitał własny razem	11 794,8	10 787,4	10 474,9
Kapitał własny razem	11 561,0	10 587,2	10 294,9	233,8	200,2	180,0					
Zobowiązania i kapitał własny razem	122 105,2	115 003,1	113 529,4	233,8	200,2	180,0		Zobowiązania i kapitał własny razem	122 339,0	115 203,3	113 709,4

4. Istotne zdarzenia w I kwartale 2018 roku

Istotne zdarzenia, które miały miejsce w I kwartale 2018 roku zostały opisane w śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w rozdziale *Informacje uzupełniające* w punkcie nr 2. *Istotne zdarzenia w I kwartale 2018 roku*.

5. Sezonowość lub cykliczność działalności

Działalność ING Banku Śląskiego nie podlega sezonowości i cykliczności w rozumieniu §21 MSR 34.

6. Emisje, wykup i spłaty dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych

Nie wystąpiły.

7. Wypłacone dywidendy

Walne Zgromadzenie w dniu 5 kwietnia 2018 roku podjęło uchwałę w sprawie wypłaty dywidendy za 2017 rok, na podstawie której Bank wypłacił dywidendę za 2017 rok w łącznej wysokości 416,3 mln zł, tj. w kwocie 3,2 zł brutto na jedną akcję. Właściciele akcji nabyli prawo do dywidendy w dniu 25 kwietnia 2018 roku, wypłata dywidendy nastąpi w dniu 10 maja 2018 roku.

Walne Zgromadzenie w dniu 21 kwietnia 2017 roku zatwierdziło przeznaczenie całości zysku netto jednostki dominującej Grupy za rok 2016 na zasilenie funduszy własnych.

8. Przejęcia

W I kwartale 2018 roku ING Bank Śląski S.A. nie dokonał przejęcia, podobnie jak w I kwartale 2017 roku.

9. Pozycje pozabilansowe

	stan na 31.03.2018	stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016
Udzielone zobowiązania pozabilansowe	28 793,5	28 844,2	26 271,0	26 994,5
Otrzymane zobowiązania pozabilansowe	82 844,7	81 822,3	81 865,1	77 680,1
Pozabilansowe instrumenty finansowe	521 166,8	500 985,8	535 382,5	439 561,7
Pozycje pozabilansowe ogółem	632 805,0	611 652,3	643 518,6	544 236,3

10. Łączny współczynnik kapitałowy

	stan na 31.03.2018	stan na 31.12.2017	stan na 31.03.2017	stan na 31.12.2016
Fundusze własne	11 003,9	10 743,3	9 118,2	9 068,1
Całkowity wymóg kapitałowy	4 940,3	4 673,5	4 522,7	4 369,1
Łączny współczynnik kapitałowy*	17,8%	18,4%	16,1%	16,6%
Współczynnik kapitału Tier I*	16,8%	17,3%	15,0%	15,4%

*) Bank w kalkulacji współczynników kapitałowych skorzystał z przepisów przejściowych w zakresie złagodzenia wpływu wdrożenia standardu MSSF 9 na poziom funduszy własnych. Więcej informacji na temat okresu przejściowego przedstawiono w niniejszym jednostkowym skróconym sprawozdaniu finansowym w punkcie 1.7. *MSSF 9 Instrumenty finansowe* w sekcji *Wpływ na wymogi kapitałowe*. W przypadku pełnego ujęcia wpływu wdrożenia standardu MSSF 9 łączny współczynnik kapitałowy kształtowałby się na poziomie 17,5% a współczynnik kapitału Tier I na poziomie 16,5%.

11. Istotne zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego

Istotne zdarzenia, które miały miejsce po zakończeniu okresu sprawozdawczego zostały opisane w śródrocznym skróconym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w rozdziale *Informacje uzupełniające* w punkcie nr 3. *Istotne zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego*.

12. Transakcje z jednostkami powiązаныmi

Informacje liczbowe o transakcjach pomiędzy podmiotami powiązаныmi (w mln zł)

	ING Bank NV	Pozostałe podmioty Grupy ING	Podmioty zależne	ING Bank NV	Pozostałe podmioty Grupy ING	Podmioty zależne
	stan na 31.03.2018			stan na 31.03.2017		
Należności						
Rachunki bieżące	38,2	38,0	-	42,8	2,8	-
Depozyty złożone	35,0	-	-	59,3	-	-
Kredyty	-	0,1	7 323,3	-	5,4	6 057,5
Wycena dodatnia instrumentów pochodnych	127,1	52,5	1,3	263,3	219,0	3,1
Inne należności	4,9	3,0	2,0	4,3	1,7	0,1
Zobowiązania						
Depozyty otrzymane	226,1	22,1	204,6	13,9	18,6	272,5
Pożyczka podporządkowana	632,4	-	-	634,2	-	-
Rachunki loro	55,1	43,8	-	2,5	14,3	-
Wycena ujemna instrumentów pochodnych	150,2	47,1	-	244,8	159,1	-
Inne zobowiązania	64,9	1,8	1,0	74,1	2,5	2,1
Operacje pozabilansowe						
Udzielone zobowiązania pozabilansowe	436,1	233,3	2 282,3	338,8	89,1	1 477,0
Otrzymane zobowiązania pozabilansowe	661,9	247,5	-	346,9	90,3	300,0
Transakcje wymiany walutowej	8 084,0	42,0	-	26 104,8	154,2	-
Transakcje forward	457,5	-	-	2 454,0	-	48,8
IRS	3 135,8	2 379,3	66,0	3 651,1	3 028,6	74,2
Opcje	2 890,6	42,4	-	6 299,8	475,3	48,1
	I kwartał 2018 narastająco okres od 01.01.2018 do 31.03.2018			I kwartał 2017 narastająco okres od 01.01.2017 do 31.03.2017		
Przychody i koszty						
Przychody, w tym:	4,3	0,1	42,1	69,5	8,6	30,3
przychody/koszty odsetkowe i prowizyjne	6,0	0,7	42,3	-1,2	6,1	29,6
wynik na instrumentach finansowych	-1,7	-1,5	-0,2	70,7	2,5	2,2
wynik na pozostałej działalności podstawowej	0,0	0,9	0,0	-	-	-1,5
Koszty działania	22,1	1,8	0,9	18,0	2,4	-0,7
Nakłady na majątek trwały						
	-	-	-	-	-	-

Niniejsze śródroczne skrócone jednostkowe sprawozdanie finansowe ING Banku Śląskiego S.A. za I kwartał 2018 roku liczy 37 kolejno ponumerowanych stron począwszy od strony 60 do 96.

PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A.

2018-05-08	Brunon Bartkiewicz <i>Prezes Zarządu Banku</i>
2018-05-08	Michał Bolesławski <i>Wiceprezes Zarządu Banku</i>
2018-05-08	Joanna Erdman <i>Wiceprezes Zarządu Banku</i>
2018-05-08	Marcin Giżycki <i>Wiceprezes Zarządu Banku</i>
2018-05-08	Bożena Graczyk <i>Wiceprezes Zarządu Banku</i>
2018-05-08	Justyna Kesler <i>Wiceprezes Zarządu Banku</i>
2018-05-08	Patrick Roesink <i>Wiceprezes Zarządu Banku</i>

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

2018-05-08	Jolanta Alvarado Rodriguez	Dyrektor Departamentu Rachunkowości, Główny Księgowy Banku
------------	-----------------------------------	--	-------

